

Nationale-Nederlanden Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna

**Sprawozdanie niezależnego biegłego rewidenta
zawierające opinię o sprawozdaniu
o wypłacalności i kondycji finansowej
sporządzonym na dzień 31 grudnia 2017 r.
i za rok obrotowy zakończony tego dnia**

KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.
ul. Inflancka 4A
00-189 Warszawa, Polska
Tel. +48 (22) 528 11 00
Faks +48 (22) 528 10 09
kpmg@kpmg.pl

SPRAWOZDANIE NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA („SPRAWOZDANIE”)

Dla Rady Nadzorczej Nationale-Nederlanden Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Spółki Akcyjnej

Sprawozdanie z badania sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej

Przeprowadziliśmy badanie załączonego sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej Nationale-Nederlanden Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Spółki Akcyjnej („Jednostka”) z siedzibą w Warszawie, ul. Topiel 12, sporządzonego na dzień 31 grudnia 2017 r. i za rok obrotowy zakończony tego dnia („Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej”). Zarząd Jednostki sporządził Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej na podstawie:

- ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1170 z dnia 20 czerwca 2017 r. z późniejszymi zmianami) („Ustawa o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej”) oraz
- tytułu I rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2015/35 z dnia 10 października 2014 r. uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II) (Dz. U. UE L.12 z dnia 17 stycznia 2015 r., s.1 z późniejszymi zmianami) („Rozporządzenie”)

zwanym dalej łącznie „Podstawą sporządzenia”. Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej zostało sporządzone w celu wypełnienia wymogów art. 284 Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej.

Odpowiedzialność Zarządu Jednostki

Zarząd Jednostki jest odpowiedzialny za sporządzenie i prezentację tego Sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej zgodnie z Podstawą sporządzenia. Zarząd Jednostki jest odpowiedzialny również za kontrolę wewnętrzną, którą uznaje za niezbędną dla sporządzenia Sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej niezawierającego istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem.

Odpowiedzialność Biegłego Rewidenta

Naszym zadaniem jest, w oparciu o przeprowadzone badanie, wyrażenie opinii o tym Sprawozdaniu o wypłacalności i kondycji finansowej. Nasze badanie przeprowadziliśmy stosownie do wymogów art. 290 Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej i wydanego na jej podstawie rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 4 grudnia 2017 r. w sprawie badania sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej zakładu ubezpieczeń i zakładu reasekuracji przez firmę audytorską (Dz. U. z 2017 r. poz. 2284 z dnia 8 grudnia 2017 r.) („Rozporządzenie w sprawie badania sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej”) oraz Krajowych Standardów Rewizji Finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania przyjętych uchwałą Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 10 lutego 2015 r.

Regulacje te nakładają na nas obowiązek postępowania zgodnego z zasadami etyki oraz zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać racjonalną pewność, że Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej jest sporządzone, we wszystkich istotnych aspektach, zgodnie z Podstawą sporządzenia.

Nasze badanie polegało na przeprowadzeniu procedur mających na celu uzyskanie dowodów badania dotyczących kwot i informacji ujawnionych w Sprawozdaniu o wypłacalności i kondycji finansowej. Wybór procedur badania zależy od naszego osądu, w tym oceny ryzyka wystąpienia istotnego zniekształcenia w Sprawozdaniu o wypłacalności i kondycji finansowej spowodowanego oszustwem lub błędem. Przeprowadzając ocenę tego ryzyka bierzemy pod uwagę kontrolę wewnętrzną związaną ze sporządzeniem Sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej w celu zaplanowania stosownych do okoliczności procedur badania, nie zaś w celu wyrażenia opinii na temat skuteczności jej działania. Badanie obejmuje również ocenę odpowiedniości stosowanej polityki rachunkowości, zasadności szacunków dokonanych przez Zarząd Jednostki oraz ocenę ogólnej prezentacji Sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej.

Wyrażamy przekonanie, że uzyskane przez nas dowody badania stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia przez nas opinii z badania.

Opinia

Naszym zdaniem, załączone Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej Nationale-Nederlanden Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Spółki Akcyjnej sporządzone na dzień 31 grudnia 2017 r. i za rok obrotowy zakończony tego dnia zostało przygotowane, we wszystkich istotnych aspektach, zgodnie z Podstawą sporządzenia.

Podstawa sporządzenia

Nie zgłaszając zastrzeżeń, zwracamy uwagę na podstawę sporządzenia opisaną w Podsumowaniu Sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej. Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej zostało sporządzone w celu spełnienia wymogów art. 284 Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej i może nie być odpowiednie dla innych celów.

Sprawozdanie na temat innych wymogów prawa i regulacji

Ogólna charakterystyka Jednostki

Nationale-Nederlanden Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna, z siedzibą w Warszawie przy ul. Topiel 12 prowadzi działalność we wszystkich grupach ubezpieczeń na życie wymienionych w Załączniku do Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej dla działu I. Jednostka została zarejestrowana w dniu 13 lipca 2001 r. w Sądzie Rejonowym m.st. Warszawy, XIX Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000025443. Kapitał akcyjny Jednostki na dzień 31 grudnia 2017 r. wynosił 41 000 000 złotych.

Stwierdzenie uzyskania od zakładu żądanych informacji, danych, wyjaśnień i oświadczeń

W trakcie badania Sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej uzyskaliśmy od Jednostki żądane przez nas informacje, dane, wyjaśnienia i oświadczenia.

Informacje wymagane przez Rozporządzenie w sprawie badania sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej

Zakłady ubezpieczeń są obowiązane przestrzegać wymogów w zakresie wypłacalności określonych przepisami Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej oraz tytułu I Rozporządzenia. Za przestrzeganie tych wymogów, w tym w szczególności za ustalenie wartości aktywów dla celów wypłacalności, rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności, innych niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe zobowiązań dla celów wypłacalności, obliczenie kapitałowego wymogu wypłacalności oraz minimalnego wymogu kapitałowego, a także ocenę jakości i wysokości środków własnych zgodnie z określonymi wymogami jest odpowiedzialny Zarząd Jednostki. Naszym zadaniem było zbadanie Sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej jako całości. Zgodnie z Rozporządzeniem w sprawie badania sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej zakres naszego badania obejmował w szczególności procedury badania dotyczące zgodności wyceny i ujmowania aktywów dla celów wypłacalności, rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności oraz innych niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe zobowiązań dla celów wypłacalności, obliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności oraz minimalnego wymogu kapitałowego oraz dokonanej przez Zarząd oceny jakości i wysokości środków własnych zgodnie z Ustawą o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej oraz Rozporządzeniem, ale celem naszego badania nie było wyrażenie opinii oddzielnie na ich temat.

W oparciu o przeprowadzone badanie informujemy, że Jednostka na dzień 31 grudnia 2017 r., we wszystkich istotnych aspektach:

- ustaliła wartość aktywów dla celów wypłacalności zgodnie z art. 223 ust. 1 Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej oraz rozdziałem II w tytule I Rozporządzenia;
- ustaliła wartość zobowiązań dla celów wypłacalności innych niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla celów wypłacalności zgodnie z art. 223 ust. 2 i 3 Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej oraz rozdziałem II w tytule I Rozporządzenia;
- ustaliła wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności zgodnie z art. 224-235 Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej oraz rozdziałem III w tytule I Rozporządzenia;
- obliczyła kapitałowy wymóg wypłacalności zgodnie z art. 251 Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej oraz rozdziałami V i X w tytule I Rozporządzenia;
- obliczyła minimalny wymóg kapitałowy zgodnie z art. 271-275 Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej oraz rozdziałami VII i X w tytule I Rozporządzenia;
- dokonała oceny jakości środków własnych oraz ustaliła wysokość dopuszczonych środków własnych stanowiących pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności i wysokość dopuszczonych podstawowych środków własnych stanowiących pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego zgodnie z art. 238 i art. 240-248 Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej i rozdziałem IV w tytule I Rozporządzenia;
- posiadała dopuszczone środki własne w wysokości nie niższej niż kapitałowy wymóg wypłacalności,
- posiadała dopuszczone podstawowe środki własne w wysokości nie niższej niż minimalny wymóg kapitałowy,

- przedstawiła kompletne wyjaśnienia dotyczące istotnych różnic podstaw i metod stosowanych do wyceny aktywów dla celów wypłacalności, rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności i zobowiązań innych niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla celów wypłacalności, w porównaniu z podstawami i metodami stosowanymi do wyceny aktywów, rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów rachunkowości i pozostałych zobowiązań w rocznym sprawozdaniu finansowym sporządzonym za rok zakończony 31 grudnia 2017 r.

W imieniu firmy audytorskiej
KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.
Nr na liście 3546
ul. Inflancka 4A
00-189 Warszawa

.....
Marcin Dymek
Kluczowy biegły rewident
Nr w rejestrze 9899
Komandytariusz, Pełnomocnik

.....
Artur Chądzyński
Kluczowy biegły rewident
Nr w rejestrze 11541

Warszawa, dnia 13 kwietnia 2018 r.

Nationale-Nederlanden
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.

ul. Topiel 12, 00-342 Warszawa
REGON 010727697

SPRAWOZDANIE

O WYPŁACALNOŚCI I KONDYCJI FINANSOWEJ

za okres od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2017 r.
wraz ze sprawozdaniem niezależnego biegłego rewidenta

Spis treści

Słowniczek pojęć.....	3
Podsumowanie do sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej	5
A. Działalność i wyniki operacyjne	9
A.1. Działalność	9
A.2. Wynik z działalności ubezpieczeniowej.....	11
A.3. Wynik z działalności lokacyjnej (inwestycyjnej)	13
A.4. Wyniki z pozostałych rodzajów działalności	15
A.5. Wszelkie inne informacje	16
B. System zarządzania	16
B.1. Informacje ogólne o systemie zarządzania	16
B.2. Wymogi dotyczące kompetencji i reputacji	25
B.3. System zarządzania ryzykiem, w tym własna ocena ryzyka i wypłacalności.....	27
B.4. System Kontroli Wewnętrznej.....	28
B.5. Funkcja Audytu Wewnętrznego	28
B.6. Funkcja Aktuarialna	29
B.7. Outsourcing.....	30
C. Profil ryzyka	31
C.1. Ryzyko aktuarialne.....	31
C.2. Ryzyko rynkowe	35
C.3. Ryzyko kredytowe.....	37
C.4. Ryzyko płynności.....	40
C.5. Ryzyko operacyjne	41
C.6. Pozostałe istotne ryzyka	42
C.7. Wszelkie inne informacje.....	42
D. Wycena do celów wypłacalności	43
D.1. Aktywa	48
D.1.1. Aktywowane koszty akwizycji.....	48
D.1.2. Wartości niematerialne i prawne.....	48
D.1.3. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	48
D.1.4. Lokaty (inne niż aktywa ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	49

D.1.5. Aktywa posiadane z tytułu ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	50
D.1.6. Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych	51
D.1.7. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	51
D.2. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	51
D.3. Inne zobowiązania	55
D.3.1. Zobowiązania warunkowe	55
D.3.2. Pozostałe rezerwy (inne niż techniczno-ubezpieczeniowe)	56
D.3.3. Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	56
D.3.4. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych	57
D.3.5. Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)	57
D.3.6. Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych pracowników	57
D.4. Alternatywne metody wyceny	58
D.5. Wszelkie inne informacje	60
E. Zarządzanie kapitałem	60
E.1. Środki własne	61
E.2. Kapitałowy wymóg wypłacalności i minimalny wymóg kapitałowy	66
E.3. Zastosowanie podmodułu ryzyka cen akcji opartego na duracji do obliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności	68
E.4. Różnice między formułą standardową a stosowanym modelem wewnętrznym	69
E.5. Niezgodność z minimalnym wymogiem kapitałowym i niezgodność z kapitałowym wymogiem wypłacalności	69
E.6. Wszelkie inne informacje	69
Dodatkowe kwestie	69
F. Formularze ilościowe	70
F.1. Formularz S.02.01.02	70
F.2. Formularz S.05.01.02	73
F.3. Formularz S.12.01.02	73
F.4. Formularz S.23.01.01	75
F.5. Formularz S.25.01.21	76
F.6. Formularz S.28.01.01	77

Słowniczek pojęć

Towarzystwo / Zakład	Nationale-Nederlanden Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
Grupa NN	NN Group N.V. i podmioty zależne od spółki NN Group N.V.
KNF	Komisja Nadzoru Finansowego
UKNF	Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
EIOPA	Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych stanowiący część Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego. Głównym celem EIOPA jest zapewnienie właściwego wdrażania przepisów dotyczących sektora ubezpieczeniowego, w sposób zapewniający zachowanie stabilności finansowej i zapewnienie zaufania do systemu finansowego oraz odpowiedniej ochrony konsumentów usług finansowych. Istotne jest także dążenie urzędu do odgrywania bardziej aktywnej roli w koordynacji działań nadzoru nad grupami.
Wypłacalność II, zasady wypłacalności	Zbiór przepisów prawa, w skład których wchodzi: Ustawa z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (UoDUiR) wdrażająca postanowienia Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 roku (DZ.U.L 335 z 17.12.2009 roku z późniejszymi zmianami) w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej wraz z rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2015/35 z dnia 10 października 2014 roku uzupełniającym Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej i wytycznymi dotyczącymi sprawozdawczości i publicznego ujawniania informacji (EIOPA-BoS-15/109 PL)
zasady rachunkowości	Polskie Standardy Rachunkowości, w skład których wchodzi: Ustawa o Rachunkowości (UoR) z dnia 29 września 1994r. (Dz.U. z 2018 r., poz. 395, 398) Ustawa o działalności Ubezpieczeniowej i Reasekuracyjnej z dnia 11 września 2015 r. (Dz. U. z 2018 r., poz. 8, 106), Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22 kwietnia 2016 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz.U. z 2016 r., poz. 562) Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1850)
UoDUiR	Ustawa z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej

Rozporządzenie Delegowane	rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/35 z dnia 10 października 2014 roku uzupełniające Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej z późniejszymi zmianami
bilans ekonomiczny	bilans sporządzony zgodnie z zasadami wypłacalności
bilans na potrzeby rachunkowości bilans ze sprawozdania finansowego	bilans sporządzony zgodnie z zasadami rachunkowości
RTU	rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe
RTU WII	rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe tworzone na potrzeby wypłacalności
RTU SP	rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe tworzone na potrzeby rachunkowości
SCR	Kapitałowy Wymóg Wypłacalności to jeden z dwóch (wyższy) kluczowy ilościowy wymóg kapitałowy określony w przepisach Wypłacalność II. Odpowiada kapitałowi, który zakład musi posiadać w celu ograniczenia prawdopodobieństwa upadłości do 0,5%, tj. do osiągnięcia sytuacji, w której upadłość miałyby miejsce raz na 200 lat (zmiana podstawowych środków własnych na poziomie ufności 99,5% w okresie jednego roku).
MCR	Minimalny Wymóg Kapitałowy to drugi (niższy) kluczowy ilościowy wymóg kapitałowy określony w przepisach Wypłacalność II. Odpowiada kwocie dopuszczonych podstawowych funduszy własnych, poniżej której i przy założeniu kontynuacji prowadzenia działalności przez zakłady ubezpieczeń ubezpieczający i beneficjenci są narażeni na niedopuszczalny poziom ryzyka (współczynnik ufności 85% w okresie jednego roku). Nieprzekraczalny dolny próg MCR dla zakładów ubezpieczeń na życie jest równy równowartości w złotych 3 700 000 EUR.
ORSA	Raport własnej oceny ryzyka i wypłacalności obejmujący całokształt procesów i procedur stosowanych w celu identyfikacji, oceny, monitorowania, zarządzania i raportowania krótko- i długoterminowych ryzyk w zakładzie ubezpieczeń oraz mierzy i określa środki własne niezbędne do spełnienia określonych wymogów kapitałowych.

Podsumowanie do sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej

Sposób podejścia do sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej

Wypłacalność II wprowadza nowoczesne, zharmonizowane ramy prowadzenia działalności przez zakłady ubezpieczeń, wymogi kapitałowe i standardy zarządzania ryzykiem w zakładach ubezpieczeń, jednolite w Unii Europejskiej. Jednym z filarów wypłacalności jest zharmonizowana wycena i wymogi kapitałowe oparte na ocenie ryzyka. Zarządzanie ryzykiem jest adekwatne do rozmiaru zakładu ubezpieczeń oraz charakteru działalności, bowiem nowe wymogi mają za zadanie chronić klientów ograniczając ryzyko niewypłacalności zakładu ubezpieczeń.

Niniejsze sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej zakładu ubezpieczeń obejmuje publiczne ujawnienia danych i informacji ilościowych oraz jakościowych w zakresie wypłacalności, przedstawionych zgodnie z:

- Ustawą z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (UoDUiR), wdrażającą postanowienia Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 roku (DZ.U.L 335 z 17.12.2009 roku z późniejszymi zmianami) w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II),
- rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2015/35 z dnia 10 października 2014 roku uzupełniającym Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II),
- wytycznymi dotyczącymi sprawozdawczości i publicznego ujawniania informacji (EIOPA-BoS-15/109 PL).

Towarzystwo wycenia aktywa i zobowiązania zgodnie z międzynarodowymi standardami rachunkowości przyjętymi przez Komisję na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1606/2002, pod warunkiem, że standardy te obejmują metody wyceny zgodne z artykułem 75 Dyrektywy 2009/138/WE.

Podstawę wyceny aktywów i zobowiązań (innych niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe) na potrzeby bilansu ekonomicznego stanowi MSSF 13, który wyznacza zasady wyceny wartości godziwej.

Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej zakładu ubezpieczeń stanowi odrębny raport zawierający wszystkie dane i informacje wymagające ujawnienia i nie powielający informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu finansowym sporządzonym zgodnie z zasadami rachunkowości. Ujawnienie sprawozdania reguluje art. 284 UoDUiR.

Kwoty ujawnione w niniejszym sprawozdaniu są wyrażone w tysiącach polskich złotych.

Działalność i wyniki operacyjne

Nationale-Nederlanden Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. działa na polskim rynku od 1994 roku. Towarzystwo prowadzi działalność ubezpieczeniową w zakresie ubezpieczeń na życie w następujących liniach biznesowych:

- ubezpieczenia zdrowotne;
- ubezpieczenia z udziałem w zyskach;

- ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe;
- pozostałe ubezpieczenia na życie.

Towarzystwo nie prowadzi działalności w zakresie reasekuracji czynnej.

Działalność Towarzystwa jest prowadzona na terytorium Polski.

Towarzystwo kontynuuje rozwój działalności umacniając swoją silną pozycję rynkową oraz stabilną kondycję finansową. Miniony rok był dla Towarzystwa kolejnym okresem skutecznej realizacji przyjętej w 2016 roku strategii opartej na trzech filarach (ubezpieczeniach dla klienta indywidualnego, grupowego i bankowego) wspieranych automatycznymi/cyfrowymi procesami. Strategia zakłada dotarcie do szerokiego grona klientów w oparciu o wielokanałowy model dystrybucji (sieć agentów własnych, brokerzy i agenci zewnętrzni, kanał bankowy oraz kanały cyfrowe) i obsługi klienta.

Wśród największych osiągnięć Towarzystwa w 2017 roku wymienić należy:

- zwiększenie udziału rynkowego nowej sprzedaży polis ze składką regularną z 14,4% do 18,5%, przy spadku sprzedaży, jaki zanotował cały rynek ubezpieczeń na życie;
- ogólny wzrost sprzedaży ubezpieczeń o 47%, w porównaniu z rokiem 2016;
- ponad trzykrotny wzrost sprzedaży w kanale bankowym;
- prawie dwukrotny wzrost liczby ubezpieczonych w ubezpieczeniach grupowych i poprawę utrzymania portfela ubezpieczeń indywidualnych;
- wdrożenie pierwszego etapu projektu w zakresie elektronicznego obiegu i archiwizacji dokumentów oraz automatyzacji procesu wystawiania polis – w ramach strategii digitalizacji obsługi klienta
- otrzymanie po raz drugi z rzędu nagród Pracodawca roku oraz etyczna firma

Skuteczna realizacja strategii przyniosła Towarzystwu nie tylko wzrost udziału w rynku ale także wzrost rentowności biznesu przekładający się na osiągnięcie zysku netto na poziomie 166 494 tys. zł. Wynik z działalności ubezpieczeniowej, wynik techniczny, Towarzystwa za rok kończący się 31 grudnia 2017 wyniósł 221 174 tys. zł, co odzwierciedla skuteczną realizację strategii Towarzystwa mającą na celu osiągnięcie pozycji czołowego dostawcy produktów ochronnych.

Składka przypisana brutto zarejestrowana przez Towarzystwo w roku 2017 wyniosła 1 687 058 tys. zł. Wynik z działalności lokacyjnej Towarzystwa za rok kończący się 31 grudnia 2017 wyniósł 653 692 tys. zł., w tym bezpośrednio w kapitale własnym (kapitał z aktualizacji wyceny) ujęto zyski w wysokości 114 893 tys. zł.

Istotne zmiany działalności w 2017 roku

W ramach działań optymalizujących procesy oraz zwiększających efektywność operacyjną i kosztową, pod koniec czerwca 2017 roku, Towarzystwo zakupiło zorganizowaną część przedsiębiorstwa Nationale-Nederlanden Usługi Finansowe S.A. odpowiedzialną za obsługę klientów Towarzystwa.

System zarządzania

Funkcjonujący w Towarzystwie system zarządzania jest odpowiedni w stosunku do skali i złożoności działalności Towarzystwa oraz skutecznie wspiera realizację zarówno celów strategicznych, jak i bieżących celów biznesowych i operacyjnych.

Adekwatność systemu zarządzania jest zapewniona w Towarzystwie dzięki:

- strukturze organizacyjnej z jasno określonymi odpowiedzialnościami oraz skutecznemu systemowi przekazywania informacji;
- wprowadzeniu niezależnych funkcji kluczowych;
- kontroli sprawowanej przez Radę Nadzorczą m. in. poprzez działający w jej ramach Komitet ds. Audytu;
- sprawowaniu należytego nadzoru nad procesami biznesowymi;
- realizacji strategii zarządzania ryzykiem i wzmocnienia efektywności systemu kontroli wewnętrznej.

Istotne zmiany w stosunku do roku poprzedniego

W 2017 roku nastąpiło rozdzielenie roli Członka Zarządu ds. Ryzyka (CRO), Funkcji Zarządzania Ryzykiem oraz Funkcji Aktuarialnej.

W związku z rezygnacją Członka Zarządu ds. Operacyjnych z pełnienia funkcji Członka Zarządu Towarzystwa, w 2017 roku obowiązki Członka Zarządu ds. Operacyjnych zostały alokowane do obowiązków pozostałych Członków Zarządu.

W dniu 6 października 2017 r. Walne Zgromadzenie Towarzystwa powołało jednego nowego Członka Rady Nadzorczej Towarzystwa.

W 2017 roku w ramach systemu kontroli wewnętrznej Towarzystwo wdrożyło nowy system pomiaru i raportowania ryzyka.

Profil ryzyka

Profil ryzyka Towarzystwa jest charakterystyczny dla podmiotu działającego na polskim rynku ubezpieczeń na życie. Kapitałowy wymóg wypłacalności wyznaczany jest według Formuły Standardowej zgodnie z przepisami Wypłacalność II. Dominujący udział w kapitałowym wymogu wypłacalności Towarzystwa zajmuje ryzyko aktuarialne, w tym przede wszystkim ryzyko związane z rezygnacjami z umów. Drugą największą kategorię stanowi moduł ryzyka rynkowego, którego najistotniejsze podmoduły to ryzyko stopy procentowej, ryzyko cen akcji oraz ryzyko koncentracji.

Stosowane przez Towarzystwo metody do oceny ryzyk oraz do oceny wrażliwości na ryzyko, są spójne z zasadami zarządzania ryzykiem, ze szczególnym uwzględnieniem własnej oceny ryzyka i wypłacalności (ORSA). Profil ryzyka Towarzystwa nie odbiega istotnie od profilu polskiego rynku ubezpieczeń na życie i w konsekwencji Formuła Standardowa, skalibrowana do uśrednionego rynku europejskiego, włącznie z rynkiem polskim, prawidłowo reprezentuje ryzyka, na które narażone jest Towarzystwo. Ponadto należy wspomnieć, iż na podstawie analiz własnych oraz oceny ryzyk, zdefiniowane zostały scenariusze testowe, tzw. testy stresu, których wyniki wskazują, że poziom kapitału Towarzystwa jest wystarczający do zachowania wypłacalności nawet w sytuacji zrealizowania się niekorzystnych scenariuszy o bardzo dużym wpływie finansowym. W roku 2017 Towarzystwo dodatkowo uczestniczyło w teście warunków skrajnych przeprowadzonym przez UKNF

i przeglądzie Standardowej Formuły, opracowanym przez EIOPA obejmującym nową kalibrację podmodułu ryzyka stopy procentowej. Wyniki przeprowadzonych testów potwierdzają silną i stabilną pozycję kapitałową Towarzystwa.

W okresie sprawozdawczym, tj. od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku nie nastąpiła istotna zmiana profilu ryzyka Towarzystwa.

Wycena do celów wypłacalności

Zgodnie z zasadami Wypłacalności II wymagane jest ekonomiczne, spójne z rynkiem podejście do wyceny aktywów i pasywów. Towarzystwo wycenia poszczególne pozycje aktywów i zobowiązań według cen rynkowych, notowanych na aktywnych rynkach dla takich samych aktywów lub zobowiązań. Jeśli powyższa metoda jest niemożliwa stosuje się wycenę aktywów i zobowiązań przy zastosowaniu cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach podobnych aktywów i zobowiązań, dokonując korekt odzwierciedlających istniejące różnice. W przypadku braku takiego rynku Towarzystwo stosuje alternatywne metody wyceny. Towarzystwo określa aktywa i zobowiązania, do których mają zastosowanie alternatywne metody wyceny wraz z uzasadnieniem zastosowania określonej metody, dokumentacją założeń, oceną niepewności wyceny i weryfikacją adekwatności stosowanej metody wyceny.

Zakłady ubezpieczeń dla zapewnienia płynności finansowej oraz wypłacalności zobowiązań tworzą odpowiednie rezerwy. Zgodnie z wytycznymi Wypłacalność II wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (RTU WII) składa się z najlepszego oszacowania oraz marginesu ryzyka.

Najlepsze oszacowanie odpowiada średniej ważonej przyszłych przepływów pieniężnych (m.in.: składek, odszkodowań, kosztów) wynikających ze zobowiązań Towarzystwa przy uwzględnieniu wartości pieniądza w czasie oraz prawdopodobieństwa zajścia zdarzeń ubezpieczeniowych (tzw. założeń aktuarialnych dotyczących m.in. umieralności, zachorowalności, rezygnacji z polis).

Margines ryzyka wyznaczony jest w wysokości zapewniającej, by wartość RTU WII odpowiadała rynkowej wartości zobowiązań.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość RTU WII wyniosła 5 934 761 tys. zł. Wysokość tych rezerw różni się od rezerw na potrzeby sprawozdawczości o 1 750 668 tys. zł ze względu na stosowanie różnych metod wyceny zobowiązań do tworzenia obu typów rezerw.

W okresie sprawozdawczym, tj. od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku Towarzystwo nie zmieniało zasad uznawania i wyceny aktywów i zobowiązań.

Zarządzanie kapitałem

Dla utrzymania określonego poziomu kapitałów oraz bieżącego monitorowania poziomu kapitałów Towarzystwo przyjęło zasady zarządzania kapitałem uwzględniające specyfikę polskich przepisów prawa i rekomendacje organu nadzoru. Plan kapitałowy Towarzystwa opracowywany jest na podstawie 3-letniego planu finansowego, w tym dostępnego na moment przygotowania planu, bilansu według zasad Wypłacalność II.

Polityka dywidendowa Towarzystwa zakłada wypłatę dywidendy w kwocie zapewniającej wartość kapitałów własnych na poziomie umożliwiającym spełnienie wymogów wypłacalności przewidzianych prawem oraz uwzględniającej obowiązujące, w tym zakresie, rekomendacje Komisji Nadzoru Finansowego.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku Towarzystwo spełniało wymogi wypłacalności i posiadało dopuszczone środki własne na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności.

Współczynnik wypłacalności Nationale-Nederlanden Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie S.A. na dzień 31 grudnia 2017 roku wyniósł **263,08 %**, odzwierciedlając środki własne w kwocie 1 970 074 tys. zł oraz kapitałowy wymóg wypłacalności (SCR) w kwocie 748 861 tys. zł.

W okresie sprawozdawczym, tj. od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku nie miały miejsca istotne zmiany w zakresie polityki zarządzania kapitałem Towarzystwa.

A. Działalność i wyniki operacyjne

Wstęp

Niniejszy rozdział sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej zawiera ogólne informacje dotyczące spółki Nationale-Nederlanden Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A., uproszczoną strukturę Grupy NN i wyniki z działalności zakładu ubezpieczeń w okresie sprawozdawczym tj. od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku.

A.1. Działalność

Informacje ogólne

Nationale-Nederlanden Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, ul. Topiel 12 zostało zawiązane Aktem Notarialnym z dnia 1 sierpnia 1994 roku i postanowieniem Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy XVI Wydział Gospodarczy-Rejestrowy z dnia 8 sierpnia 1994 roku oraz wpisane do rejestru handlowego w Dziale B pod numerem 41163. W dniu 13 lipca 2001 roku postanowieniem Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy XIX Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, Towarzystwo zostało wpisane do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 25443.

Czas trwania Spółki jest nieoznaczony.

Przedmiotem działalności Nationale-Nederlanden Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie S.A. jest prowadzenie działalności ubezpieczeniowej w zakresie ubezpieczeń na życie. Towarzystwo prowadzi działalność w następujących liniach biznesowych: ubezpieczenia zdrowotne; ubezpieczenia z udziałem w zyskach; ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalone w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym; pozostałe ubezpieczenia na życie.

Towarzystwo nie prowadzi działalności w zakresie reasekuracji czynnej.

Towarzystwo prowadzi działalność w Polsce.

Kapitał akcyjny Towarzystwa na dzień 31 grudnia 2017 roku wyniósł 41 000 000 zł.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku akcjonariuszem Nationale-Nederlanden Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. jest firma NN Continental Europe Holdings B.V., która posiada 100% udziałów (205.000 akcji imiennych spółki - zwykłych).

Towarzystwo wchodzi w skład grupy kapitałowej, którą tworzy spółka NN Group N.V. i podmioty zależne od spółki NN Group N.V. (dalej jako: Grupa NN). NN Group N.V. jest publiczną spółką z ograniczoną odpowiedzialnością (naamloze vennootschap) zawiązaną na podstawie ustawodawstwa Holandii, prowadzącą działalność ubezpieczeniowo-inwestycyjną.

Organem nadzoru odpowiedzialnym za nadzór nad Grupą NN, do której należy Towarzystwo jest Dutch Central Bank (DNB) z siedzibą w Holandii pod adresem Westeinde 1, 1017 ZN Amsterdam, The Netherlands.

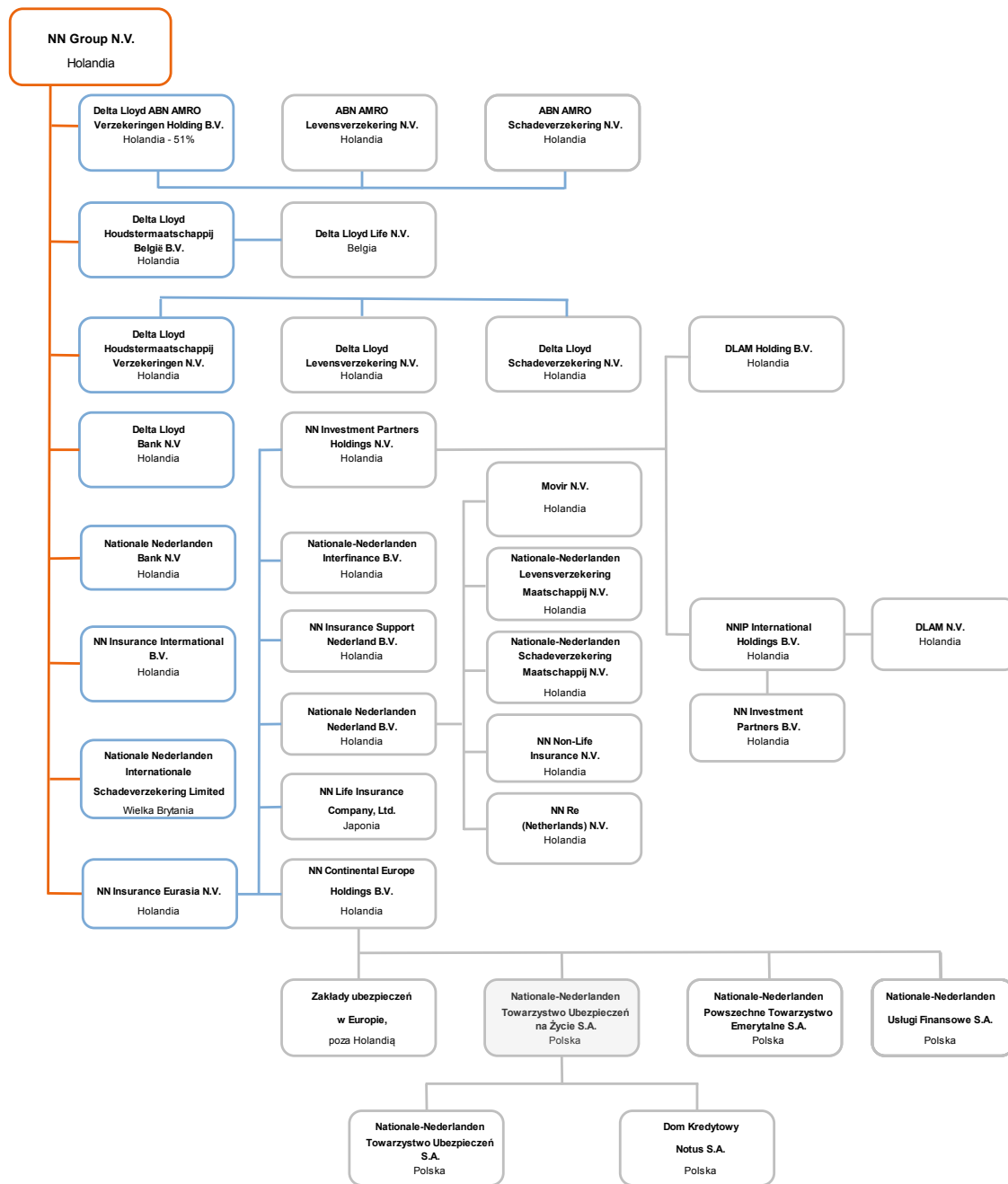
Organem nadzoru odpowiedzialnym za nadzór nad Towarzystwem jest Komisja Nadzoru Finansowego (KNF) z siedzibą w Warszawie, Pl. Powstańców Warszawy 1.

Biegłym rewidentem Towarzystwa jest Pan Artur Chądryński, kluczowy biegły rewident, nr ewidencyjny 11541 oraz Pan Marcin Dymek, kluczowy biegły rewident, nr ewidencyjny 9899, działający w imieniu podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych - KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k., z siedzibą w Warszawie, ul. Inflancka 4A.

Uproszczona struktura Grupy NN i wykaz istotnych zakładów powiązanych

Uproszczona struktura Grupy NN przedstawia się następująco:

A.2. Wynik z działalności ubezpieczeniowej

Wynik z działalności ubezpieczeniowej prezentowany jest w rocznym sprawozdaniu finansowym w formularzach wyniku technicznego ubezpieczeń na życie. Główne pozycje składające się na wynik z działalności ubezpieczeniowej przedstawione zostały w niniejszym sprawozdaniu w formularzu S.05.01 Składki, odszkodowania i świadczenia oraz koszty według linii biznesowych.

Wynik techniczny Towarzystwa za rok kończący się 31 grudnia 2017 i za rok kończący się 31 grudnia 2016, w podziale na grupy ubezpieczeniowe przedstawia poniższa tabela.

Nationale-Nederlanden Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.

ul. Topiel 12, 00-342 Warszawa

Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej

Dane w tys. zł	Wynik techniczny ubezpieczeń na życie					
	Grupa 1	Grupa 2	Grupa 3	Grupa 4	Grupa 5	Razem
za rok 2016	53 517	-3 944	-36 317	0	164 318	177 573
za rok 2017	60 999	411	-2 606	0	162 370	221 174

Główne pozycje składające się na wynik z działalności ubezpieczeniowej Towarzystwa, tj. składki, odszkodowania i świadczenia, zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, koszty w podziale na poszczególne linie biznesowe prezentuje poniższa tabela (w tys. zł).

Dane za rok kończący się 31 grudnia 2017 w tys. zł	Linie biznesowe dla zobowiązań z tytułu ubezpieczeń na życie					Ogółem
	Ubezpieczenia zdrowotne	Ubezpieczenia z udziałem w zyskach	Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	Pozostałe ubezpieczenia na życie		
	C0210	C0220	C0230	C0240		C0300
Składki przypisane						
Brutto R1410	294 766	154 452	1 017 011	220 828		1 687 058
Udział zakładów reasekuracji R1420	2 832	144	1 001	5 488		9 466
Netto R1500	291 934	154 308	1 016 010	215 340		1 677 592
Składki zarobione						
Brutto R1510	290 800	155 666	1 017 202	216 276		1 679 943
Udział zakładów reasekuracji R1520	2 832	144	1 001	5 488		9 466
Netto R1600	287 967	155 522	1 016 201	210 788		1 670 477
Odszkodowania i świadczenia						
Brutto R1610	111 255	255 495	644 022	40 012		1 050 784
Udział zakładów reasekuracji R1620	1 760	233	104	2 613		4 711
Netto R1700	109 494	255 262	643 918	37 399		1 046 073
Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych						
Brutto R1710	0	59 963	-707 272	-27 196		-674 504
Udział zakładów reasekuracji R1720	0	0	141	0		141
Netto R1800	0	59 963	-707 413	-27 196		-674 645
Koszty poniesione R1900	92 207	18 265	67 132	206 781		384 384
Pozostałe koszty R2500						1 934
Koszty ogółem R2600						386 318

W poniższej tabeli zaprezentowano dane porównawcze z poprzedniego okresu sprawozdawczego, (w tys. zł).

Dane za rok kończący się 31 grudnia 2016 w tys. zł	Linie biznesowe dla zobowiązań z tytułu ubezpieczeń na życie				Ogółem
	Ubezpieczenia zdrowotne	Ubezpieczenia z udziałem w zyskach	Ubezpieczenia ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczenia związane z	Pozostałe ubezpieczenia na życie
	C0210	C0220	C0230	C0240	C0300
Składki przypisane					
Brutto	R1410	244 101	177 201	763 463	1 356 345
Udział zakładów reasekuracji	R1420	2 417	170	1 043	6 750
Netto	R1500	241 684	177 031	762 420	1 345 964
Składki zarobione					
Brutto	R1510	242 430	178 188	763 658	1 352 808
Udział zakładów reasekuracji	R1520	2 417	170	1 043	6 750
Netto	R1600	240 013	178 018	762 615	1 342 428
Odszkodowania i świadczenia					
Brutto	R1610	79 710	276 655	614 431	29 611
Udział zakładów reasekuracji	R1620	1 066	29	12	1 767
Netto	R1700	78 644	276 626	614 419	27 844
Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych					
Brutto	R1710	0	-73 039	238 101	24 621
Udział zakładów reasekuracji	R1720	0	0	-30	0
Netto	R1800	0	-73 039	238 131	24 621
Koszty poniesione	R1900	86 735	23 477	102 223	189 834
Pozostałe koszty	R2500				0
Koszty ogółem	R2600				402 269

W roku 2017, w porównaniu do roku ubiegłego, Towarzystwo zanotowało wyższy przypis składki regularnej brutto - wzrost mierzony rok do roku wyniósł 6%. Głównym powodem tej zmiany był przyrost składki przypisanej regularnej brutto z produktów ochronnych sprzedawanych przez kanał bankowy (67%) oraz przyrost składki przypisanej z grupowych ubezpieczeń na życie (31%) oferowanych przez kanał agencki i brokerów. Trend ten jest zgodny z założeniami, gdyż Towarzystwo kładzie większy nacisk na sprzedaż produktów ochronnych.

A.3. Wynik z działalności lokacyjnej (inwestycyjnej)

Wynik z działalności lokacyjnej Towarzystwa za rok kończący się 31 grudnia 2017 wyniósł 653 692 tys. zł. Bezpośrednio w kapitale własnym (kapitał z aktualizacji wyceny) ujęto zyski w wysokości 114 893 tys. zł.

Wynik z działalności lokacyjnej Towarzystwa za rok kończący się 31 grudnia 2016 wyniósł 402 136 tys. zł. Bezpośrednio w kapitale własnym (kapitał z aktualizacji wyceny) ujęto zyski w wysokości 104 761 tys. zł.

W poniższych tabelach zaprezentowano przychody i koszty z działalności lokacyjnej oraz zyski i straty ujęte bezpośrednio w kapitale własnym (kapitał z aktualizacji wyceny) za rok kończący się 31 grudnia 2017 oraz za rok kończący się 31 grudnia 2016, w podziale na istotne grupy aktywów (w tys. zł).

Wynik z działalności lokacyjnej 2017 rok

Kategoria aktywów	Przychody z lokat	Niezrealizowane zyski z lokat	Koszty działalności lokacyjnej	Niezrealizowane straty na lokatach	Zyski i straty ujęte w kapitale z aktualizacji wyceny	
					Zyski	Straty
Lokaty (inne niż aktywa ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	225 960	36	6 718	90 311	114 893	0
Nieruchomości (inne niż do użytku własnego)	0	0	0	0	0	0
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	0	0	0	6 785	0	0
Akcje i udziały	0	0	0	0	0	0
Akcje i udziały – notowane	0	0	0	0	0	0
Akcje i udziały – nienotowane	0	0	0	0	0	0
Dłużne papiery wartościowe	194 892	36	4 666	83 194	107 591	0
Obligacje państwowe	185 601	0	4 118	74 698	101 986	0
Obligacje korporacyjne	9 290	36	548	8 496	5 605	0
Strukturyzowane papiery wartościowe	0	0	0	0	0	0
Zabezieczone papiery wartościowe	0	0	0	0	0	0
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	20 632	0	867	0	7 302	0
Instrumenty pochodne	8 066	0	979	332	0	0
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	2 370	0	206	0	0	0
Pozostałe lokaty	0	0	0	0	0	0
Aktywa posiadane z tytułu ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	198 808	1 164 942	20 174	818 851	0	0
Razem:	424 768	1 164 978	26 892	909 162	114 893	0

Wynik z działalności lokacyjnej 2016 rok

Kategoria aktywów	Przychody z lokat	Niezrealizowane zyski z lokat	Koszty działalności lokacyjnej	Niezrealizowane straty na lokatach	Zyski i straty ujęte w kapitale z aktualizacji wyceny	
					Zyski	Straty
Lokaty (inne niż aktywa ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	173 247	518	19 544	22 670	104 761	0
Nieruchomości (inne niż do użytku własnego)	0	0	0	0	0	0
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	0	0	0	1 795	0	0
Akcje i udziały	0	0	0	0	0	0
Akcje i udziały – notowane	0	0	0	0	0	0
Akcje i udziały – nienotowane	0	0	0	0	0	0
Dłużne papiery wartościowe	150 564	518	12 477	18 426	93 355	0
Obligacje państwowe	126 578	0	11 848	6 256	87 538	0
Obligacje korporacyjne	23 986	518	629	12 171	5 817	0
Strukturyzowane papiery wartościowe	0	0	0	0	0	0
Zabezieczone papiery wartościowe	0	0	0	0	0	0
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	14 238	0	693	0	11 406	0
Instrumenty pochodne	7 024	0	6 240	2 445	0	0
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	1 410	0	125	0	0	0
Pozostałe lokaty	10	0	9	4	0	0
Aktywa posiadane z tytułu ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	133 179	589 889	27 881	424 602	0	0
Razem:	306 426	590 407	47 425	447 272	104 761	0

Warszawa, 10 kwietnia 2018 r.

Wzrost przychodów i niezrealizowanych zysków z lokat w Towarzystwie w 2017 roku, w porównaniu do roku 2016, związany był między innymi ze wzrostem wartości aktywów Towarzystwa w wyniku wzrostów na rynkach finansowych, wzrostem notowań na Giełdzie Papierów Wartościowych w 2017 roku, wzrostem cen obligacji rządowych, a także z wykupem obligacji o dużej naliczonej amortyzacji i zwiększonej ekspozycji Towarzystwa na fundusze dywidendowe.

Koszty działalności lokacyjnej w 2017 roku zmniejszyły się istotnie w wyniku dostosowania (zmniejszenia) wysokości opłat za administrowanie i zarządzanie funduszami do bieżącej sytuacji rynkowej.

Wzrost niezrealizowanych strat na lokatach jest powiązany z wykupem dłużnych papierów wartościowych.

A.4. Wyniki z pozostałych rodzajów działalności

Zgodnie z Ustawą z dnia 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych opodatkowaniu podlegają aktywa wskazanych instytucji finansowych, w tym zakładów ubezpieczeń. Stawka podatku wynosi 0,0366% podstawy opodatkowania miesięcznie, z uwzględnieniem możliwych wyłączeń przedmiotowych i podmiotowych.

Za rok kończący się 31 grudnia 2017 koszt podatku od niektórych instytucji finansowych, zapłaconego przez Towarzystwo w 2017 roku, wyniósł 28 792 tys. zł.

W roku kończącym się 31 grudnia 2016 koszt podatku od niektórych instytucji finansowych, zapłaconego przez Towarzystwo w tym samym roku wyniósł 23 649 tys. zł.

Leasing

Towarzystwo jest stroną umów leasingu operacyjnego, na podstawie których przyjmuje do odpłatnego używania obce środki trwałe przez uzgodniony okres.

Według stanu na 31 grudnia 2017 roku Towarzystwo używało 30 samochodów osobowych na podstawie umów leasingu operacyjnego zawartych z Alphabet Polska Fleet Management Sp. z o.o. Ostatnia umowa, z której wynikają zobowiązania z tytułu leasingu oraz najmu samochodów osobowych wygasa w grudniu 2019 roku.

Wartość początkowa samochodów w leasingu wyniosła 2 810 tys. zł.

Suma zdyskontowanych przyszłych faktycznych opłat leasingowych wyniosła 1 548 tys. zł.

Opłaty leasingowe z tytułu wspomnianych umów, ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat na podstawie faktur od dostawców przez okres trwania leasingu. Opłaty leasingowe zaliczane są do kosztów działalności operacyjnej.

W 2017 roku Towarzystwo poniosło z tytułu leasingu operacyjnego koszty w wysokości 800 tys. zł.

W roku kończącym się 31 grudnia 2016 koszt ten wyniósł 1 408 tys. zł.

Zarówno w 2017 roku, jak i w 2016 roku Towarzystwo nie posiadało istotnych umów leasingowych. W związku z powyższym informacje o umowach leasingowych zostały zaprezentowane łącznie dla wszystkich umów.

Inwestycje związane z sekurytyzacją

Towarzystwo nie posiada inwestycji związanych z sekurytyzacją.

A.5. Wszelkie inne informacje

Nie wystąpiły inne istotne informacje w zakresie wyników Towarzystwa, które powinny zostać ujawnione w okresie sprawozdawczym, tj. od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku.

B. System zarządzania

Wstęp

Poniższy rozdział sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej zawiera informacje dotyczące systemu zarządzania, stosowanego przez Towarzystwo, w tym opis zapewnienia odpowiednich kompetencji, procesu przeprowadzania własnej oceny ryzyka, systemu kontroli wewnętrznej, funkcji audytu wewnętrznego, funkcji aktuarialnej, stosowanych zasad outsourcingu oraz ocenę adekwatności systemu zarządzania.

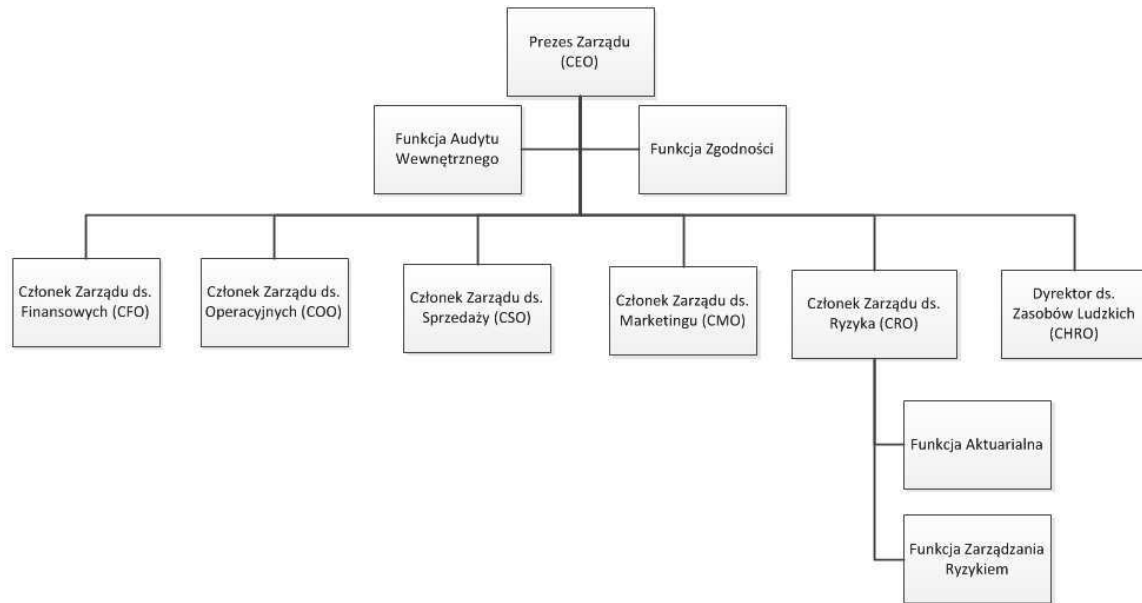
B.1. Informacje ogólne o systemie zarządzania

W ocenie Towarzystwa funkcjonujący w nim system zarządzania jest adekwatny do specyfiki prowadzonej działalności, jej skali oraz złożoności ryzyk, którymi zarządza, jak również skutecznie wspiera realizację celów strategicznych oraz bieżących działań biznesowych i operacyjnych.

Efektywne i skuteczne zarządzanie działalnością Towarzystwa jest możliwe dzięki odpowiedniej strukturze organizacyjnej, uwzględniającej jasny i odpowiedni podział obowiązków, zakres odpowiedzialności i podległości służbowej oraz skuteczny system przekazywania informacji. Rada Nadzorcza, w ramach wypełniania swoich funkcji i odpowiedzialności, zatwierdza i nadzoruje realizację strategii zarządzania ryzykiem we wszystkich obszarach oraz nadzoruje efektywność systemu zarządzania.

Schemat organizacyjny

Na poniższym schemacie zaprezentowana została struktura organizacyjna Nationale-Nederlanden Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie S.A.

Zarząd

Zarząd odpowiada za prowadzenie spraw i reprezentację Towarzystwa. Pracami Zarządu kieruje Prezes Zarządu.

Poniżej został zaprezentowany zakres odpowiedzialności i podział obowiązków pomiędzy Członkami Zarządu Nationale-Nederlanden Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie S.A. według stanu na dzień 31 grudnia 2017r.

Prezes Zarządu (ang. CEO) nadzoruje:

- obszar audytu wewnętrznego – do którego zadań należy w szczególności dostarczanie niezależnej oceny efektywności środków ograniczających ryzyko w procesach biznesowych oraz udzielanie rekomendacji mających na celu poprawę tych środków oraz/lub systemu zarządzania ryzykiem;
- obszar obsługi prawnej – do którego zadań należy w szczególności świadczenie pomocy prawnej w bieżącej działalności Towarzystwa, udzielanie opinii, przygotowywanie projektów umów, wniosków i informacji do sądów i urzędów, udział w opracowywaniu ogólnych warunków ubezpieczenia, reprezentowanie Towarzystwa przed sądami i organami administracji;
- obszar zarządzania Ryzykiem Compliance - do którego zadań należy w szczególności zarządzanie ryzykami niefinansowymi w zakresie ryzyk compliance w bieżącej działalności Towarzystwa, w szczególności ryzykami o charakterze regulacyjnym i reputacyjnym;
- obszar ochrony danych osobowych - do którego zadań należy w szczególności zapewnienie procesów przetwarzania danych osobowych z przepisami prawa, pełnienie roli Administratora Bezpieczeństwa Informacji,

Członek Zarządu ds. Finansowych (ang. CFO) nadzoruje:

- obszar finansów i rachunkowości – do zadań, którego należy w szczególności zapewnienie obsługi finansowej, księgowej Towarzystwa oraz raportowania finansowego w zakresie statutowym i regulacyjnym;
- obszar controllingu – do zadań którego należy w szczególności budżetowanie, kontrola wykonania planów finansowych, zapewnienie bieżącej i okresowej informacji zarządczej, sprawozdawczość finansowa według standardów międzynarodowych;

Członek Zarządu ds. Ryzyka (ang. CRO) nadzoruje:

- obszar sprawozdawczości aktuarialnej - do którego zadań należy w szczególności wyznaczanie i raportowanie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz środków własnych, weryfikowanie adekwatności rezerw, rozwój i utrzymanie modeli aktuarialnych, wyznaczanie projekcji aktuarialnych i finansowych dla potrzeb planowania;
- obszar zarządzania Ryzykiem Aktuarialnym - do którego zadań należy w szczególności wyliczenia i raportowanie wymogów kapitałowych dla potrzeb Wypłacalności II, ocena dopasowania aktywów i pasywów (płynności), wyznaczanie finansowych limitów ryzyka i ocena ryzyka i wypłacalności, nadzór nad reasekuracją i oceną ryzyka ubezpieczeniowego (underwriting);
- obszar zarządzania Ryzykiem Niefinansowym - do którego zadań należy w szczególności ocena, identyfikacja i monitorowanie ryzyka operacyjnego, zarządzanie ryzykiem defraudacji, zarządzanie ryzykiem informacji, prowadzenie postępowań wyjaśniających w przypadku incydentów operacyjnych, koordynacja procesu zapewnienia ciągłości działania oraz zarządzanie kryzysowe.

Członek Zarządu ds. Operacyjnych (ang. COO) nadzoruje:

- obszar przeciwdziałania praniu pieniędzy – do którego zadań należy zapewnienie procesów zapobiegających praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu;
- obszar obsługi klienta – do zadań którego należy w szczególności ocena ryzyka ubezpieczeniowego (underwriting), rejestracja i administrowanie umowami ubezpieczeniowymi, przyjmowanie i ewidencja składek ubezpieczeniowych, rozpatrywanie i wypłata zgłoszeń o odszkodowanie, rozpatrywanie skarg i reklamacji klientów, zarządzanie korespondencją;
- obszar zakupów – do zadań którego należy w szczególności zapewnienie efektywnego procesu zamawiania i realizowania zakupów towarów i usług na potrzeby Towarzystwa.
- obszar technologii informatycznej – do zadań którego należy w szczególności zapewnienie obsługi Towarzystwa w zakresie sprzętu i oprogramowania informatycznego oraz innych rozwiązań technicznych;

- obszar zarządzania projektami – do zadań którego należy w szczególności raportowanie postępów w realizacji planu projektu, raportowanie realizacji budżetu, rejestrowanie ryzyk i problemów, raportowanie wniosków o zmiany, przekazywanie wszystkim istotnym interesariuszom na bieżąco aktualnych informacji na potrzeby regularnych posiedzeń komitetu sterującego projektów;
- obszar administracji – do którego zadań należy w szczególności zapewnienie materiałów biurowych i zasobów materiałowych niezbędnych do prowadzenia bieżącej pracy Towarzystwa, administracja budynku, w którym znajduje się siedziba Towarzystwa, obsługa Biura Zarządu, BHP;

Do momentu obsadzenia stanowiska wynikającego z funkcji COO, wymienione obowiązki zostały alokowane do innych Członków Zarządu.

Członek Zarządu ds. Sprzedaży (ang. CSO) nadzoruje:

- obszar sprzedaży - do którego należy w szczególności opracowywanie i wdrażanie zasad polityki sprzedażowej Towarzystwa z wyłączeniem obszaru Bancassurance i Affinity, współpraca Towarzystwa z agentami, brokerami i multiagencjami, zarządzanie jakością sprzedaży, naliczanie i wypłata prowizji, przeprowadzanie szkoleń dla sieci sprzedaży, egzaminowanie agentów i osób wykonujących czynności agencyjne oraz zgłaszanie agentów i osób wykonujących czynności agencyjne do rejestru agentów ubezpieczeniowych.

Członek Zarządu ds. Marketingu (ang. CMO) nadzoruje:

- obszar marketingu – do którego zadań należy w szczególności opracowywanie i wdrażanie polityki produktowej i marketingowej, zapewnienie prawidłowej wyceny i konstrukcji produktu, prowadzenie kampanii reklamowych, analiza rynku i pozycji konkurencyjnej Towarzystwa, analiza doświadczenia klienta i prowadzenie akcji retencyjnych;
- obszar komunikacji – do którego zadań należy w szczególności public relations; organizowanie kontaktów z mediami oraz komunikacja korporacyjna;
- obszar rozwoju rozwiązań biznesowych i Sparklab - do którego zadań należy w szczególności wykonywanie obowiązków właściciela biznesowego oraz właściciela produktu (ang. product owner) w metodologii agile w zakresie systemów informatycznych powierzonych jednostce organizacyjnej; kreowanie i wdrażanie innowacji, szczególnie na styku technologii i konsumenta;
- obszar sprzedaży bezpośredniej – do którego zadań należy w szczególności prowadzenie akcji marketingowych oraz sprzedażowych poprzez Call Center w zakresie Bancassurance i Affinity oraz wsparcie sprzedaży bezpośredniej na stronie www.nn.pl (ang. digital);
- obszar Bancassurance i Affinity - do którego należy rozwój współpracy z bankami i innymi partnerami (z wyłączeniem agentów, brokerów i multiagencji), utrzymywanie odpowiedniej jakości sprzedaży w tym zakresie, dostarczanie rozwiązań sprzedażowych na potrzeby tego kanału sprzedaży i koordynowanie dla niego adekwatnych do potrzeb ofert i jakości obsługi.

Dyrektor ds. Zasobów Ludzkich (ang. CHRO) nadzoruje:

- obszar zarządzania zasobami ludzkimi – do którego zadań należy w szczególności opracowanie i realizacja polityki w zakresie doboru i rozwoju kadr, przygotowanie programu szkoleń, prowadzenie spraw kadrowo-płacowych.

Do obowiązków Zarządu i CHRO należy także identyfikacja ryzyk oraz terminowe wdrażanie odpowiednich kontroli umożliwiających ograniczanie ryzyk zidentyfikowanych w podległym obszarze.

Kluczowe Funkcje

W Towarzystwie powołane zostały Osoby Nadzorujące Kluczowe Funkcje, w tym Funkcję Zarządzania Ryzykiem pełnią przez Dyrektora ds. Zarządzania Ryzykiem Niefinansowym (ryzyko operacyjne) oraz Dyrektora ds. Zarządzania Ryzykiem Aktuarialnym (ryzyko finansowe), Funkcję Aktuarialną pełnią przez Kierownika Działu Sprawozdawczości Finansowej dla Celów Rachunkowości (wyznaczanie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na potrzeby rachunkowości) oraz Dyrektora ds. Sprawozdawczości Solvency II i Planowania (wyznaczanie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na potrzeby wypłacalności), Funkcję Zgodności z Przepisami (Compliance) pełnią przez Starszego Specjalistę ds. Compliance i Funkcję Audytu Wewnętrznego pełnią przez Menadżera ds. Audytu.

Funkcja Zarządzania Ryzykiem

Do głównych zadań Funkcji Zarządzania Ryzykiem należy monitorowanie systemu zarządzania ryzykiem, analiza profilu ryzyka i ocena nowych ryzyk oraz przeprowadzanie procesu ORSA (własna ocena ryzyka i wypłacalności).

Funkcja Aktuarialna

Do głównych obowiązków Funkcji Aktuarialnej należy nadzorowanie ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności i rachunkowości.

Funkcja Zgodności z Przepisami (Compliance)

Do obowiązków Funkcji Compliance należy m. in. doradzanie zarządzającym Towarzystwem w sprawach dotyczących zapewnienia zgodności z przepisami, poprzez bieżącą identyfikację, ocenę i monitorowanie ryzyka.

Funkcja Audytu Wewnętrznego

Do obowiązków Funkcji Audytu Wewnętrznego należy m. in. przygotowanie, wykonanie audytu oraz wydawanie rekomendacji na podstawie wykonanych prac i przygotowanie raportu z ustaleniami, obserwacjami oraz rekomendacjami;

Struktura Komitetów Towarzystwa

W ramach systemu zarządzania w Towarzystwie działają komitety, których zadaniem jest wspieranie efektywnych i transparentnych procesów oraz podejmowanie decyzji. Zakres uprawnień, jak również cel, odpowiedzialność i role zostały określone w odpowiednich regulaminach własnych każdego z komitetów.

Poniżej zaprezentowano strukturę komitetów działających w Towarzystwie według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku.

Komitet ds. Audytu

W ramach Rady Nadzorczej Towarzystwa działa Komitet ds. Audytu.

Do obowiązków komitetu ds. Audytu należy w szczególności:

- monitorowanie skuteczności Systemów Kontroli Wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem;
- monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej;
- monitorowanie wykonywania rewizji finansowej w szczególności przeprowadzania przez firmę audytorską badania z uwzględnieniem wszelkich wniosków i ustaleń Komisji Nadzoru Audytowego wynikających z kontroli przeprowadzonej w firmie audytorskiej;
- Kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.

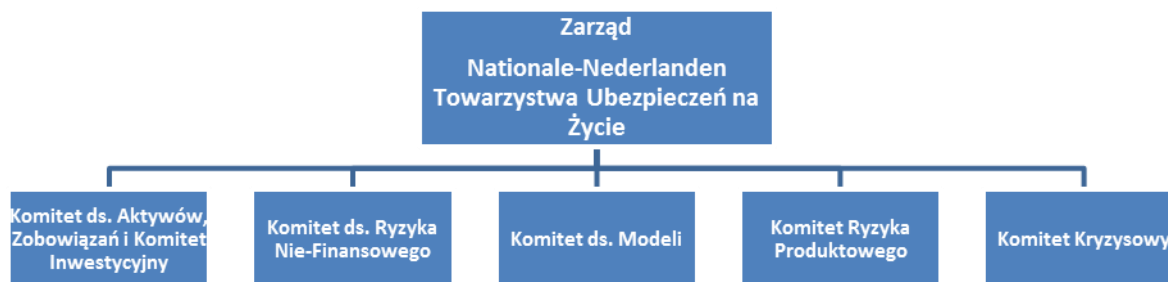
W skład Komitetu ds. Audytu na dzień 31 grudnia 2017 roku wchodził:

- Pan Paweł Śliwiński - przewodniczący
- Pan Guustaaf Albertus Schoorlemmer
- Pan Tomasz Gabrusewicz.

Komitety ds. Ryzyka

W celu wsparcia zarządzających Towarzystwa w nadzorowaniu wszelkich spraw związanych z ryzykiem, kapitałem, produktami oraz modelami została utworzona struktura Komitetów ds. Ryzyka.

Poniżej zaprezentowano przegląd struktury organizacyjnej Komitetów ds. Ryzyka działających w Towarzystwie:

- **Komitet ds. Aktywów, Zobowiązań i Komitet Inwestycyjny** nadzoruje wszystkie sprawy związane z ryzykiem finansowym;
- **Komitet ds. Ryzyka Niefinansowego** nadzoruje wszystkie sprawy związane z ryzykiem niefinansowym (ryzyko operacyjne i ryzyko niezgodności z przepisami);
- **Komitet ds. Modeli** nadzoruje wszystkie sprawy związane z ryzykiem związanym z modelami aktuarialnymi;
- **Komitet ds. Ryzyka Produktowego i Portfelowego** nadzoruje wszystkie sprawy związane z ryzykiem produktowym i portfelowym;
- **Komitet Kryzysowy** nadzoruje wszystkie sprawy związane z ryzykiem sytuacji kryzysowych.

Uprawnienia komitetów są delegowane przez Zarząd Towarzystwa. W celu zapewnienia konsekwencji w działaniu, w skład każdego z komitetów wchodzi, co najmniej jeden z Członków Zarządu Towarzystwa.

Stałe Komitety wspierające System Kontroli Wewnętrznej

Stalymi komitetami wchodzącymi w skład Systemu Kontroli Wewnętrznej (w ramach I linii obrony) są m.in.:

- **Komitet ds. Jakości Sprzedaży**, który nadzoruje wszystkie sprawy związane z jakością sprzedaży produktów ubezpieczeniowych;
- **Komitet ds. Jakości Danych**, który nadzoruje wszystkie sprawy związane z jakością danych wykorzystywanych do raportowania finansowego na potrzeby wypłacalności;
- **Komitet ds. Bezpieczeństwa Fizycznego i Personalnego**, który nadzoruje wszystkie sprawy związane z Bezpieczeństwem Higieny Pracy.

Linie obrony Systemu Zarządzania Ryzykiem

Funkcjonujący w Towarzystwie System Zarządzania Ryzykiem (ZR) bazuje na trzech liniach obrony, w skład których wchodzi:

- I linia - poszczególne obszary biznesowe - odpowiadają za zarządzanie ryzykiem i działanie w ramach apetytu na ryzyko Towarzystwa przy podejmowanych decyzjach biznesowych;
- II linia - Departament Zarządzania Ryzykiem Zgodności (Compliance), Departament Prawny, Pion Zarządzania Ryzykiem - monitoruje profil i poziom ryzyka, doradza kadrze zarządzającej optymalizację profilu ryzyka oraz ocenia jakość zarządzania ryzykiem przez I linię;
- III linia - Dział Audytu Wewnętrznego - funkcjonuje całkowicie niezależnie od I i II linii obrony, dokonuje oceny ogólnej skuteczności wewnętrznych mechanizmów kontrolnych oraz wydaje konkretne zalecenia mające na celu dalsze usprawnianie procesów lub struktury zarządzania i kontroli ryzyka.

Istotne zmiany w stosunku do roku poprzedniego

W 2017 roku nastąpiło rozdzielenie ról Członka Zarządu ds. Ryzyka (CRO), Funkcji Zarządzania Ryzykiem oraz Funkcji Aktuarialnej:

- Funkcja Zarządzania Ryzykiem została powierzona Dyrektorowi ds. Zarządzania Ryzykiem Niefinansowym w obszarze ryzyka operacyjnego oraz Dyrektorowi ds. Zarządzania Ryzykiem Aktuarialnym w obszarze ryzyka finansowego;
- Funkcja Aktuarialna została powierzona Kierownikowi Działu Sprawozdawczości Finansowej dla Celów Rachunkowości w obszarze wyznaczania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na potrzeby rachunkowości oraz Dyrektorowi ds. Sprawozdawczości Solvency II i Planowania w obszarze wyznaczania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na potrzeby wypłacalności.

W związku z rezygnacją Członka Zarządu ds. Operacyjnych z pełnienia funkcji Członka Zarządu Towarzystwa, w 2017 roku obowiązki Członka Zarządu ds. Operacyjnych zostały alokowane do obowiązków pozostałych Członków Zarządu:

- odpowiedzialność za obszar obsługi klienta, zakupów oraz przeciwdziałania praniu pieniędzy przejął Członek Zarządu ds. Finansowych (ang. CFO);
- odpowiedzialność za obszar administracji, w tym BHP przejął Członek Zarządu ds. Sprzedaży (ang. CSO);
- odpowiedzialność za obszar zarządzania projektami oraz obszar technologii informatycznych przejął Prezes Zarządu (ang. CEO).

W dniu 6 października 2017 r. Walne Zgromadzenie Towarzystwa powołało Pana Tomasza Gabrusewicza w skład Rady Nadzorczej Towarzystwa.

W 2017 roku w ramach systemu kontroli wewnętrznej Towarzystwo wdrożyło nowy system pomiaru i raportowania ryzyka. System ten zastąpił wybrane raporty ryzyka na rzecz jednego przekrojowego raportu obejmującego kluczowe ryzyka dla Towarzystwa. Raport powstaje w cyklach kwartalnych uwzględniając zagregowany pomiar poziomu ryzyka.

W 2017 roku Towarzystwo nie dokonywało innych istotnych zmian w systemie zarządzania.

Rada Nadzorcza

Obowiązki Rady Nadzorczej w ramach systemu zarządzania zostały opisane szczegółowo w Regulaminie Rady Nadzorczej. W ramach wypełniania swoich funkcji, Rada Nadzorcza m.in. zatwierdza i nadzoruje realizację strategii zarządzania ryzykiem we wszystkich obszarach oraz nadzoruje efektywność systemu zarządzania.

W skład Rady Nadzorczej Towarzystwa na dzień 31 grudnia 2017 roku wchodził:

- Pan Robin Lloyd Spencer – przewodniczący
- Pan Paweł Śliwiński – wiceprzewodniczący (członek niezależny)
- Pani Renata Mrázová
- Pan Guustaaf Albertus Schoorlemmer
- Pan Tomasz Gabrusewicz (niezależny członek).

Poszczególni Członkowie Rady Nadzorczej nie mają wyznaczonego podziału obowiązków z wyłączeniem funkcji przewodniczącego i wiceprzewodniczącego.

Do kompetencji Rady Nadzorczej należy w szczególności:

- opiniowanie sprawozdania finansowego Towarzystwa oraz sprawozdania Zarządu z działalności Towarzystwa, a także zatwierdzanie sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej Towarzystwa;
- opiniowanie wniosków Zarządu w sprawach podziału zysku lub pokrycia straty;
- zatwierdzanie przewidzianych w statucie regulaminów z wyjątkiem regulaminu Rady Nadzorczej;
- zatwierdzenie wniosków Zarządu na dokonywanie czynności wymagających zgody Rady Nadzorczej;
- zatwierdzenie i nadzorowanie realizacji strategii zarządzania ryzykiem, w tym w obszarze reasekuracji;
- dokonywanie oceny stosowanych zasad wprowadzonych na podstawie wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego „Zasad Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych”;
- zatwierdzenie regulacji określających zasady wynagradzania, w tym dokonanie weryfikacji spełnienia kryteriów i warunków uzasadniających uzyskanie zmiennych składników wynagrodzenia przed wypłatą całości lub części tego wynagrodzenia;
- sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem obszarów technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego;
- sprawowanie nadzoru nad efektywnością systemu zarządzania produktem oraz monitorowanie realizacji zasad i procedur badania adekwatności produktu;
- wybór firmy audytorskiej do badania sprawozdań finansowych Towarzystwa oraz sprawozdania z wypłacalności i kondycji finansowej Towarzystwa oraz przedstawienie walnemu Zgromadzeniu uzasadnienia wyboru;
- zawieszanie w czynnościach członków Zarządu.

W ramach Rady Nadzorczej działa opisany wyżej Komitet ds. Audytu.

Polityka wynagradzania

Towarzystwo przyjęło politykę wynagradzania pracowników, Członków Zarządu Towarzystwa oraz Członków Rady Nadzorczej.

Polityka wynagradzania pracowników i Członków Zarządu obejmuje zarówno stałe, jak i zmienne składniki wynagrodzenia. Całkowita wysokość wynagrodzenia zmiennego nie może być wyższa, niż roczne wynagrodzenie stałe. Stały składnik wynagrodzenia oparty jest na wycenie danego stanowiska oraz wynikach rocznej oceny pracowniczej. Zmienny składnik wynagrodzenia zależy od wyników osiągniętych przez danego pracownika, a także od ogólnych wyników Towarzystwa.

W przypadku Członków Zarządu wynagrodzenie zmienne jest uzależnione od wyników oceny rocznej realizacji celów biznesowych danego Członka Zarządu oraz kompetencji, a także od oceny Rady Nadzorczej sposobu zarządzania przez Członka Zarządu swoim obszarem.

Dodatkowo zmienny składnik wynagrodzenia jest uzależniony od kryteriów finansowych, jak również określonych kryteriów niefinansowych. Funkcje monitorujące (podlegające CFO, CRO, CHRO, Departament Prawny, Funkcja Audytu Wewnętrznego, Funkcja Compliance, Funkcja Zarządzania Ryzykiem oraz Funkcja Aktuarialna) nie podlegają ocenie na podstawie kryteriów finansowych. Osiągnięte wyniki, formułowane na podstawie kryteriów finansowych lub niefinansowych, stanowią podstawę uprawnień do zmiennych składników wynagrodzenia (premia pracownicza). Dodatkowo, wybrani pracownicy oraz Członkowie Zarządu uprawnieni są do otrzymania akcji Grupy NN.

Członkowie Rady Nadzorczej pobierają wynagrodzenie uzależnione od udziału z posiedzeniach Rady Nadzorczej, swojego statusu (Członek zależny/niezależny), pełnionej funkcji (tj. Członek Rady Nadzorczej/Przewodniczący/Zastępca Przewodniczącego/Członek Komitetu ds. Audytu).

Towarzystwo nie wdrożyło programów emerytalno-rentowych lub programów wcześniejszych emerytur.

Informacje dotyczące istotnych transakcji

W okresie sprawozdawczym, tj. od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku, Towarzystwo nie zawarło istotnych transakcji z udziałowcami, osobami wywierającymi znaczący wpływ na zakład oraz z członkami organu administrującego, zarządzającego lub nadzorczego.

B.2. Wymogi dotyczące kompetencji i reputacji

Towarzystwo posiada zasady dotyczące kompetencji i reputacji definiujące wymagania stanowiska, niezbędne kwalifikacje i doświadczenie, które są stosowane każdorazowo przy zatrudnianiu osób na kluczowe funkcje tj. stanowisko Prezesa i Członka Zarządu oraz stanowiska osób nadzorujących inne kluczowe funkcje (Osoba Nadzorująca Funkcję Zarządzania Ryzykiem, Osoba Nadzorująca Funkcję Compliance, Osoba Nadzorująca Funkcję Audytu Wewnętrznego, Osoba Nadzorująca Funkcję Aktuarialną).

Kandydat na członka Zarządu Towarzystwa musi spełniać łącznie następujące wymagania:

- posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- posiada wyższe wykształcenie uzyskane w Rzeczypospolitej Polskiej lub uzyskane w innym państwie wykształcenie będące wykształceniem wyższym w rozumieniu właściwych przepisów tego państwa;

- nie był skazany za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe prawomocnym wyrokiem sądu;
- daje rękojmię prowadzenia spraw zakładu ubezpieczeń w sposób należyty.

Co najmniej połowa Członków Zarządu Towarzystwa, w tym Prezes Zarządu oraz Członek Zarządu odpowiedzialny za zarządzanie ryzykiem, musi posiadać udowodnioną znajomość języka polskiego. Ponadto co najmniej połowa Członków Zarządu Towarzystwa, w tym Prezes Zarządu oraz Członek Zarządu odpowiedzialny za zarządzanie ryzykiem, musi posiadać doświadczenie zawodowe niezbędne do zarządzania zakładem ubezpieczeń.

Kandydat na stanowisko Osoby Nadzorującej inną kluczową funkcję musi łącznie spełniać następujące wymagania:

- posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- posiada wyższe wykształcenie uzyskane w Rzeczypospolitej Polskiej lub uzyskane w innym państwie wykształcenie będące wykształceniem wyższym w rozumieniu właściwych przepisów tego państwa;
- nie był skazany za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe prawomocnym wyrokiem sądu;
- posiada doświadczenie zawodowe niezbędne do wykonywania nadzorowanej kluczowej funkcji;
- daje rękojmię wykonywania zadań w sposób należyty;
- w przypadku funkcji aktuarialnej - jest aktuariuszem wpisanym do rejestru aktuariuszy.

Opis procedury używanej do oceny kwalifikacji, umiejętności i reputacji

Pracownik Pionu Zasobów Ludzkich, odpowiedzialny za proces rekrutacji na dane stanowisko w Towarzystwie, każdorazowo sprawdza czy stanowisko należy do funkcji kluczowych oraz jakie wymogi zgodnie z UoDUiR powinien spełniać kandydat.

Proces oceny kandydata na stanowisko należące do funkcji kluczowych obejmuje ocenę kompetencji i kwalifikacji zawodowych i formalnych, wiedzy oraz odpowiedniego doświadczenia w sektorze ubezpieczeniowym, innych sektorach finansowych lub innych rodzajach działalności oraz uwzględnia obowiązki powierzone tej osobie a także, o ile ma to znaczenie dla wykonywania tych obowiązków, jej umiejętności w dziedzinie ubezpieczeń, finansów, rachunkowości, funkcji aktuarialnych i zarządzania.

Ocena kompetencji uwzględnia obowiązki powierzone poszczególnym osobom nadzorującym funkcje kluczowe, tak aby zapewnić należyte zróżnicowanie kwalifikacji, wiedzy i odpowiedniego doświadczenia gwarantujące profesjonalizm w zarządzaniu Towarzystwem i jego nadzorowaniu.

Ocena reputacji obejmuje ocenę uczciwości i prawidłowej sytuacji finansowej tej osoby w oparciu o informacje dotyczące jej charakteru oraz postępowania w życiu prywatnym i zawodowym, w tym dotyczące kwestii karnych, finansowych i nadzorczych mających znaczenie do celów oceny.

Towarzystwo informuje Komisję Nadzoru Finansowego o zatrudnieniu nowej osoby na stanowisko nadzorującej inne kluczowe funkcje, w terminie 7 dni od dnia zatrudnienia nowej osoby na kluczową funkcję lub powołania osoby na Członka Zarządu.

B.3. System zarządzania ryzykiem, w tym własna ocena ryzyka i wypłacalności

Strategia zarządzania ryzykiem

Strategia zarządzania ryzykiem jest zgodna ze strategią biznesową Towarzystwa i wspiera je w jej realizowaniu. Celem strategii zarządzania ryzykiem jest zabezpieczenie stabilnego wzrostu, generowania wartości udziałowcom oraz klientom przy zachowaniu akceptowalnego poziomu podejmowanego ryzyka.

Kluczowym elementem strategii jest apetyt na ryzyko. Apetyt na ryzyko wspiera strategię biznesową, pomagając unikać podejmowania niechcianego lub nadmiernego ryzyka. Ma również na celu optymalizację wykorzystania kapitału. Strategia zarządzania ryzykiem wspomaga decyzje biznesowe poprzez dostarczanie kluczowych wskaźników profilu ryzyka oraz kontroli wynikającego z przyjętej strategii.

Strategia biznesowa i jej cele, w tym określenie akceptowalnego ryzyka, zasady zarządzania ryzykiem i kapitałem są podsumowane w procesie własnej oceny ryzyka i wypłacalności (ORSA) przeprowadzonym w oparciu o corocznie aktualizowany średniookresowy plan biznesowy i finansowy. Raport ORSA wspiera zarząd w ocenie poziomu ryzyka i profilu kapitałowego firmy przeanalizowanych dla szerokiego zakresu scenariuszy testów. Raport ten jest zatwierdzany w cyklu rocznym przez Zarząd Towarzystwa.

Funkcje kluczowe

Towarzystwo ustanowiło cztery funkcje kluczowe: Funkcję Zarządzania Ryzykiem, Funkcję Compliance, Funkcję Aktuarną oraz Funkcję Audytu Wewnętrznego. W niniejszym rozdziale, System zarządzania ryzykiem, zaprezentowana została Funkcja Zarządzania Ryzykiem oraz Funkcja Compliance, natomiast pozostałe funkcje zostały szerzej opisane w dalszej części dokumentu, w punktach B.5 i B.6.

Niezależność funkcji kluczowych

Osoby pełniące kluczowe funkcje, z racji pełnionych obowiązków, mają zapewnioną możliwość eskalacji spornych kwestii na wyższy poziom struktury zarządzania.

Niezależność kluczowych funkcji zapewniona jest również poprzez prawo do regularnego uczestnictwa w posiedzeniach Zarządu Towarzystwa. Dodatkowo, przynajmniej raz do roku osoba pełniąca kluczową funkcję, w ramach swoich obowiązków, przedstawia Radzie Nadzorczej Towarzystwa sprawozdanie z wykonywania czynności należących do tej kluczowej funkcji.

Funkcja Zarządzania Ryzykiem

Funkcja Zarządzania Ryzykiem identyfikuje, wycenia, monitoruje oraz raportuje ryzyka w Towarzystwie, rozwija metodologię pomiaru tych ryzyk oraz jest funkcją doradczą odnośnie tolerancji na ryzyko, profilu ryzyka oraz apetytu na ryzyko. Osoby Nadzorujące Funkcję Zarządzania

Ryzykiem raportują bezpośrednio do CRO. CRO zapewnia, że Zarząd jest dobrze poinformowany oraz rozumie ekspozycję Towarzystwa na poszczególne ryzyka.

Kontrola poziomu ryzyka

Profil i poziom ryzyka jest monitorowany w oparciu o apetyt na ryzyko, miary i limity ryzyka wynikające z apetytu na ryzyko. Towarzystwo regularnie przeprowadza ocenę ryzyka. Profil ryzyka oraz wymogi kapitałowe oceniane są zgodnie z wymogami Formuły Standardowej w systemie Wypłacalność II. Dodatkowo niektóre typy ryzyka mogą podlegać własnej, profesjonalnej ocenie w celu ich identyfikacji i kwantyfikacji.

B.4. System Kontroli Wewnętrznej

Towarzystwo wdrożyło System Kontroli Wewnętrznej (SKW), w którego skład wchodzi:

- zdefiniowany apetyt na ryzyko Towarzystwa;
- miary apetytu na ryzyko w formie jakościowej i ilościowej oraz raportowanie realizacji kluczowych kontroli (dla zidentyfikowanych głównych ryzyk) przez pierwszą linię obrony;
- definiowanie działań naprawczych w przypadku zidentyfikowanych słabości;
- monitorowanie poziomu ryzyka, testowanie kontroli, jak również ocena oraz raportowanie ryzyka.

Rada Nadzorcza Towarzystwa ma wpływ na SKW poprzez działający w jej ramach Komitet ds. Audytu. Ponadto Rada Nadzorcza zapoznaje się, przedstawia opinie oraz zatwierdza:

- strategię zarządzania ryzykiem oraz przyjęty poziom apetytu na ryzyko;
- główne zidentyfikowane ryzyka w Towarzystwie;
- istotne transakcje wewnątrz grupy kapitałowej.

Rada Nadzorcza Towarzystwa jest regularnie informowana o wnioskach wynikających z raportowanego poziomu ryzyka, w szczególności o wnioskach wynikających z raportu ORSA.

Funkcja Zgodności z Przepisami (Compliance)

Zadaniem Funkcji Compliance jest doradzanie Zarządowi oraz komórkom organizacyjnym w zakresie mających zastosowanie przepisów prawa i regulacji, w tym wytycznych administracyjnych, a także regulacji i standardów wewnętrznych. Funkcja ta monitoruje zgodność z przepisami w działaniach I linii oraz doradza zarządzającym w kontroli i zarządzaniu tym ryzykiem.

Osoba Nadzorująca Funkcję Compliance pełni rolę Dyrektora ds. zgłaszania naruszeń (ang. Whistleblowing Reporting Officer, WRO), każdy pracownik jest uprawniony do anonimowego informowania WRO o podejrzeniu naruszenia przepisów wewnętrznych lub zewnętrznych oraz o innych nieprawidłowościach.

B.5. Funkcja Audytu Wewnętrznego

Realizacja Funkcji Audytu Wewnętrznego w Towarzystwie

Towarzystwo posiada skuteczną Funkcję Audytu Wewnętrznego, która obejmuje ocenę adekwatności i efektywności Systemu Kontroli Wewnętrznej i innych elementów systemu zarządzania.

Funkcja Audytu Wewnętrznego obejmuje swoimi działaniami wszystkie czynności operacyjne wykonywane przez Towarzystwo.

W celu skutecznego wykonywania Funkcji Audytu Wewnętrznego, Menadżer ds. Audytu oraz Pracownicy Departamentu Audytu Wewnętrznego mają zapewniony odpowiedni dostęp do informacji, w szczególności:

- mają pełny, możliwy do realizacji w każdym momencie, dostęp do systemów, dokumentów, jednostek, biur oraz pracowników Towarzystwa; dostęp ten realizowany jest przy zachowaniu zasad związanych z poufnością dokumentów oraz ochroną danych osobowych;
- uzyskują niezbędne do realizacji działań audytowych wyjaśnienia, dodatkowe informacje oraz wsparcie od pracowników Towarzystwa;
- samodzielnie planują działania audytowe, ich zakres oraz terminy realizacji, uwzględniając przy tym zasadę najmniejszej możliwej uciążliwości w stosunku do bieżących działań operacyjnych Towarzystwa.

Niezależność i obiektywność Funkcji Audytu Wewnętrznego

Funkcja Audytu Wewnętrznego jest obiektywna i niezależna. Obiektywność i niezależność zapewniona jest w szczególności poprzez:

- linię raportowania Menadżera ds. Audytu, który raportuje bezpośrednio (hierarchicznie) do Prezesa Zarządu Towarzystwa oraz funkcjonalnie do Komitetu ds. Audytu ustanowionego na poziomie Rady Nadzorczej Towarzystwa;
- niezależność Funkcji Audytu Wewnętrznego od funkcji operacyjnych oraz innych kluczowych funkcji, zarówno w strukturze organizacyjnej, jak i w bieżącym działaniu; Funkcja Audytu Wewnętrznego samodzielnie stanowi trzecią linię obrony w strukturze opartej na 3 liniach obrony w Towarzystwie;
- realizację zasady, zgodnie z którą w przypadku, gdy osoba wykonująca czynności w ramach Funkcji Audytu Wewnętrznego (pracownik Departamentu Audytu Wewnętrznego) wykonywała wcześniej zadania w ramach innej jednostki organizacyjnej Towarzystwa, w celu zapobiegania konfliktowi interesów, nie może ona realizować zadań audytorskich w odniesieniu do tego obszaru przez okres 12 miesięcy od zakończenia wykonywania zadań w ramach tej jednostki organizacyjnej.

B.6. Funkcja Aktuarialna

Funkcja Aktuarialna realizowana jest przez osoby dysponujące wiedzą z zakresu matematyki aktuarialnej i finansowej oraz wykazujące się stosownym doświadczeniem w stosowaniu właściwych standardów zawodowych. Osoby Nadzorujące Funkcję Aktuarialną raportują bezpośrednio do Członka Zarządu ds. Ryzyka (CRO).

Do zadań Funkcji Aktuarialnej należy:

- koordynacja i nadzorowanie ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności i rachunkowości;

- zapewnienie adekwatności metodologii i stosowanych modeli, jak również założeń przyjętych do ustalania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności;
- ocena, czy dane wykorzystane do ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności są wystarczające i czy są odpowiedniej jakości;
- porównanie najlepszych oszacowań (ang. best estimates & assumptions, BEA) z danymi wynikającymi ze zgromadzonych doświadczeń;
- informowanie Zarządu i Rady Nadzorczej Towarzystwa o wiarygodności i adekwatności ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności;
- wyrażanie opinii na temat ogólnej polityki przyjmowania ryzyka do ubezpieczenia;
- wyrażanie opinii na temat adekwatności rozwiązań w zakresie reasekuracji.

Co najmniej raz do roku Osoby Nadzorujące Funkcję Aktuarialną przygotowują Raport Funkcji Aktuarialnej zawierający opinie odnośnie powyżej wymienionych obszarów. Walidacja RTU jest przeprowadzana w ramach Raportu Funkcji Aktuarialnej. Raport ten jest zatwierdzany przez Zarząd.

B.7. Outsourcing

W Towarzystwie został wdrożony system nadzoru nad outsourcingiem wraz z podziałem odpowiedzialności w procesie, mający na celu zapewnienie, że:

- zostały przeprowadzone szczegółowe analizy w celu weryfikacji czy potencjalny usługodawca posiada umiejętności i możliwości oraz ewentualne zezwolenia wymagane na podstawie przepisów prawa, pozwalające mu wykonywać w odpowiedni sposób zlecane funkcje lub czynności, uwzględniając przy tym cele i potrzeby Towarzystwa;
- zostały objaśnione warunki umowy outsourcingu, w zrozumiałym sposób, organowi zarządzającemu oraz ich zatwierdzenie przez ten organ;
- została zawarta pisemna umowa pomiędzy Towarzystwem a usługodawcą, w której wyraźnie określono odpowiednie prawa i obowiązki Towarzystwa i usługodawcy;
- Towarzystwu nie zagraża żaden faktyczny lub potencjalny konflikt interesów;
- nie ma naruszeń prawa, a w szczególności przepisów dotyczących ochrony danych;
- w uzasadnionych przypadkach, usługodawca podlega takim samym przepisom dotyczącym bezpieczeństwa i poufności informacji jak Towarzystwo.

Outsourcing elementów systemu zarządzania lub istotnych czynności i funkcji operacyjnych

Outsourcing elementów systemu zarządzania lub istotnych czynności lub funkcji operacyjnych Towarzystwa jest realizowany w taki sposób, aby nie spowodować negatywnego wpływu na jakość systemu Zarządzania Towarzystwa oraz na zdolność organu nadzoru do monitorowania należytego wykonywania obowiązków przez Towarzystwo. Outsourcing nie może także wywołać nieuzasadnionego wzrostu ryzyka operacyjnego lub osłabienia jakości obsługi ubezpieczonych.

W ramach outsourcingu elementów systemu zarządzania lub istotnych czynności i funkcji operacyjnych, Towarzystwo powierzyło następujące czynności wybranym podmiotom Grupy NN:

- elementy wspierające wyznaczanie najlepszego oszacowania, kapitałowego wymogu wypłacalności oraz sprawozdawczości w zakresie aktywów; usługa ta realizowana jest na terenie Holandii;
- zarządzanie aktywami; usługa ta realizowana jest na terenie Polski.

B.8. Wszelkie inne informacje

Nie odnotowano innych istotnych informacji w zakresie systemu zarządzania, które powinny zostać ujawnione w okresie sprawozdawczym, tj. od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku.

C. Profil ryzyka

Wstęp

Poniższy rozdział sprawozdania na temat wypłacalności i kondycji finansowej zawiera informacje dotyczące profilu ryzyka Towarzystwa w podziale na następujące kategorie: ryzyko aktuarialne, ryzyko rynkowe, ryzyko kredytowe, ryzyko płynności, ryzyko operacyjne, inne istotne rodzaje ryzyka. W celu wyznaczenia kapitałowego wymogu wypłacalności Towarzystwo stosuje metodologię Formuły Standardowej. Metody stosowane do oceny ryzyk, jak również do oceny wrażliwości na ryzyko, są spójne z zasadami zarządzania ryzykiem przedstawionymi w części B ze szczególnym uwzględnieniem własnej oceny ryzyka i wypłacalności (ORSA). Profil ryzyka Towarzystwa nie odbiega istotnie od profilu polskiego rynku ubezpieczeń na życie i w konsekwencji Formuła Standardowa, skalibrowana do uśrednionego rynku europejskiego włącznie z rynkiem polskim, prawidłowo reprezentuje ryzyka, na które narażone jest Towarzystwo. Ponadto, na podstawie analiz własnych oraz oceny ryzyk, zdefiniowane zostały scenariusze testowe, tzw. testy stresu. Wyniki testów stresu wskazują, że posiadany poziom kapitałów Towarzystwa jest wystarczający do zachowania wypłacalności nawet w przypadku zrealizowania się niekorzystnych scenariuszy, o bardzo dużym wpływie finansowym.

W roku 2017 Towarzystwo dodatkowo uczestniczyło w teście warunków skrajnych (testy stresu) przeprowadzonym przez UKNF, przeglądzie Standard Formuły opracowanym przez EIOPA z nową kalibracją podmodułu ryzyka stopy procentowej. Wyniki przeprowadzonych testów potwierdzają silną pozycję kapitałową Towarzystwa.

W okresie sprawozdawczym za rok 2017 Towarzystwo nie odnotowało istotnych zmian w profilu ryzyka.

W kolejnych podrozdziałach przedstawiono bardziej szczegółowe opisy ryzyk, na które narażone jest Towarzystwo. Przez podstawowe środki własne Towarzystwa, zgodnie z artykułem 241 UoDUiR, rozumie się nadwyżkę aktywów dla celów wypłacalności nad zobowiązaniami dla celów wypłacalności oraz zobowiązaniami podporządkowanymi wyliczonymi zgodnie z metodologią systemu Wypłacalność II.

C.1. Ryzyko aktuarialne

Ryzyko aktuarialne definiuje się jako możliwość poniesienia straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć z zawartych umów ubezpieczenia, w związku z niewłaściwymi założeniami dotyczącymi wyceny składek czy tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych. Moduł ryzyka aktuarialnego w systemie Wypłacalność II w ubezpieczeniach na życie obejmuje następujące podmoduły:

- a) podmoduł ryzyka śmiertelności w ubezpieczeniach na życie;
- b) podmoduł ryzyka długowieczności w ubezpieczeniach na życie;
- c) podmoduł ryzyka niezdolności do pracy-zachorowalności;
- d) podmoduł ryzyka wydatków w ubezpieczeniach na życie;
- e) podmoduł ryzyka rewizji rent w ubezpieczeniach na życie;

- f) podmoduł ryzyka związanego z rezygnacjami z umów;
- g) podmoduł ryzyka katastroficznego w ubezpieczeniach na życie.

Moduł ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach zdrowotnych obejmuje podmoduł ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń na życie, podmoduł ryzyka katastroficznego w ubezpieczeniach zdrowotnych; na podmoduł ryzyka aktuarialnego składają się ponadto ryzyka (a)-(f) wymienione powyżej.

Kapitałowy wymóg wypłacalności dla ryzyka aktuarialnego w przypadku ubezpieczeń na życie na dzień 31 grudnia 2017 roku wyniósł 730 268 tys. zł, zaś w przypadku ubezpieczeń zdrowotnych 147 358 tys. zł.

Na kapitałowy wymóg wypłacalności dla ryzyka aktuarialnego składają się poszczególne wymogi kapitałowe dla każdego z powyższych podmodułów. Obliczenia wymogów kapitałowych w podmodułach ryzyka w ubezpieczeniach na życie opierają się na określonych scenariuszach i są równe stracie podstawowych środków własnych zakładu ubezpieczeń, która nastąpiłaby wskutek nagłego i trwałego pogorszenia się założeń dotyczących obliczania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych powodujących ich wzrost. Poniżej przedstawiono definicje ryzyk w kolejności ich istotności w kapitałowym wymogu wypłacalności Towarzystwa, a następnie podano ekspozycje na ryzyka dla każdego podmodułu ryzyka aktuarialnego wyrażone wymogami kapitałowymi.

Ryzyko związane z rezygnacjami z umów to ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany zobowiązań w wyniku zmiany oczekiwanych współczynników wykorzystania przez ubezpieczającego lub ubezpieczonego opcji. Stosowne opcje to wszystkie prawne lub zawarte w umowie prawa ubezpieczających lub ubezpieczonych do całkowitego lub częściowego wypowiedzenia, wykupu, zmniejszenia, ograniczenia lub zawieszenia ochrony ubezpieczeniowej lub możliwości rezygnacji z polisy ubezpieczeniowej.

Ryzyko związane z wysokością ponoszonych kosztów wynika ze zmian w kosztach ponoszonych w związku z obsługą umów ubezpieczeniowych.

Ryzyko katastroficzne wynika z ekstremalnych lub nieregularnych zdarzeń, których wpływ nie jest odpowiednio uchwycony w pozostałych podmodułach ryzyka w ubezpieczeniach na życie (np. ryzyko pandemii).

Ryzyko śmiertelności to ryzyko straty lub niekorzystnych zmian wartości zobowiązań ubezpieczeniowych w wyniku zmian w poziomie, trendzie lub zmienności współczynników umieralności, gdzie wzrost współczynnika umieralności prowadzi do wzrostu wartości zobowiązań ubezpieczeniowych.

W poniższej tabeli zaprezentowano wymóg kapitałowy dla modułu ryzyka ubezpieczeniowego w ubezpieczeniach na życie (dane wg stanu na dzień 31.12.2017r. w tys. zł)

Wymóg kapitałowy – ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	2017
Ryzyko śmiertelności	38 280
Ryzyko długowieczności	0
Ryzyko niezdolności do pracy i zachorowalności	0
Ryzyko związane z rezygnacjami z umów	611 167
ryzyko wzrostu wskaźników rezygnacji	326 955
ryzyko spadku wskaźników rezygnacji	14 339
ryzyko związane z masowymi rezygnacjami z umów	611 167
Ryzyko wydatków w ubezpieczeniach na życie	132 694
Ryzyko rewizji rent	0
Ryzyko katastroficzne w ubezpieczeniach na życie	113 153
Dywersyfikacja w ramach modułu ryzyka ubezpieczeniowego w ubezpieczeniach na życie	-165 027
Całkowite ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	730 268

Analogicznie dla modułu ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach zdrowotnych wymóg kapitałowy przedstawia się następująco (dane wg stanu na dzień 31.12.2017r. w tys. zł)

Wymóg kapitałowy – ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach zdrowotnych	2017
Ryzyko śmiertelności	322
Ryzyko długowieczności	0
Ryzyko niezdolności do pracy i zachorowalności	45 567
Ryzyko związane z rezygnacjami z umów	134 804
ryzyko wzrostu wskaźników rezygnacji	67 527
ryzyko spadku wskaźników rezygnacji	20
ryzyko związane z masowymi rezygnacjami z umów	134 804
Ryzyko wydatków w ubezpieczeniach na życie	5 249
Ryzyko rewizji rent	0
Ryzyko katastroficzne w ubezpieczeniach na życie	6 121
Dywersyfikacja w ramach modułu ryzyka ubezpieczeniowego w ubezpieczeniach na życie	-44 705
Całkowite ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	147 358

Pomiar ryzyka aktuarialnego polega na identyfikacji czynników, których realizacja może skutkować wystąpieniem strat czy niekorzystnych zmian wartości zobowiązań ubezpieczeniowych oraz analizie elementów ryzyka w sposób umożliwiający podjęcie decyzji o przyjęciu ryzyka do ubezpieczenia. Celem oceny ryzyka jest zdefiniowanie reguł selekcji i limitowania ryzyk przyjmowanych do ubezpieczenia w celu ograniczenia wysokiej szkodowości oraz ryzyka anty-selekcji (z włączeniem reasekuracji, jako techniki ograniczania ryzyka). Do oceny ryzyka aktuarialnego w Towarzystwie stosowane są statystyczne analizy parametrów leżących u podstaw najlepszego oszacowania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, wielkości ekspozycji wraz z szkodowością portfeli polis. Ze stosowanych technik pomiaru ryzyka należy wymienić: analizę wrażliwości nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami, kapitałowy wymóg wypłacalności. Analiza wrażliwości istotnych ryzyk/zdarzeń opiera się na wyliczeniu wpływu zmian głównych założeń nie-ekonomicznych na wielkość nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami. Poniżej przedstawiono analizę wrażliwości dla 10 scenariuszy, które zakładały podwyższenie i obniżenie o 10% głównych parametrów aktuarialnych;

na potrzeby analizy wielkość marginesu ryzyka rezerw techniczno-ubezpieczeniowych pozostaje stała.

Analiza wrażliwości na zmiany założeń nieekonomicznych

Nr scenariusza	Opis scenariusza analizy wrażliwości	Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami	
		Zmiana w tys PLN	Zmiana %
		2 165 319	
1	Wzrost współczynników śmiertelności +10%	-15 606	-0,7%
2	Spadek współczynników śmiertelności -10%	15 638	0,7%
3	Wzrost współczynników rezygnacji z umów +10%	-46 486	-2,1%
4	Spadek współczynników rezygnacji z umów -10%	50 119	2,3%
5	Wzrost kosztów administracyjnych +10%	-42 815	-2,0%
6	Spadek kosztów administracyjnych -10%	42 696	2,0%
7	Wzrost współczynników zachorowalności +10%	-8 481	-0,4%
8	Spadek współczynników zachorowalności -10%	8 476	0,4%
9	Wzrost wysokości opłat za zarządzanie funduszami +10%	32 883	1,5%
10	Spadek wysokości opłat za zarządzanie funduszami -10%	-33 456	-1,5%

*Dane na dzień 31.12.2017r.

Ryzyka ubezpieczeniowe są zarządzane głównie poprzez dywersyfikację i limity na pojedynczą ekspozycję dla poszczególnych ryzyk, takich jak śmiertelność czy kalectwo. Ryzyko ponad wyznaczone limity może zostać zaakceptowane, ale musi być objęte reasekuracją. Towarzystwo stosuje adekwatną do potrzeb technikę ograniczenia ryzyka ubezpieczeniowego poprzez reasekurację (udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych na potrzeby rachunkowości na koniec roku był poniżej 0.02%). Jednocześnie w ramach swojej działalności operacyjnej Spółka zarządza wysoce zdywersyfikowanym i zrównoważonym portfelem polis indywidualnych. W grupowych ubezpieczeniach na życie mogą pojawić się koncentracje ryzyka geograficznego. W każdym roku Zakład dokonuje oceny ekspozycji na ryzyko katastroficzne i potrzeby reasekuracji tego ryzyka, w roku 2017 Towarzystwo nie korzystało z reasekuracji ryzyka katastroficznego.

W ramach procesu ORSA Zakład przeprowadził w 2017 roku analizy testów warunków skrajnych dla zidentyfikowanych istotnych czynników ryzyka. W obszarze ryzyka ubezpieczeniowego dotyczyły (a) ryzyka pandemii (istotnie zwiększone współczynniki umieralności i zachorowalności), (b) ryzyka masowych rezygnacji połączony z zawirowaniami na rynkach finansowych (scenariusz EIOPA double-hit). Dla żadnego z dokonanych testów współczynnik wypłacalności nie obniżył się poniżej 200%.

Na koniec roku 2017 Towarzystwo nie posiadało ekspozycji wynikającej z pozycji pozabilansowych oraz z przeniesienia ryzyka na spółki celowe (art. 295 ust. 2 Rozporządzenia Delegowanego). W roku 2017 Towarzystwo nie korzystało ze spółek celowych w rozumieniu art. 211 Dyrektywy Wypłacalność II.

W 2017 roku nie zaszły istotne zmiany w ryzykach ubezpieczeniowych, na które zakład był narażony jak również w metodach stosowanych do oceny tych ryzyk; zmiany w wycenie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na potrzeby wymogów kapitałowych regulacji Wypłacalność II zostały opisane w części D.2 sprawozdania.

C.2. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe definiuje się jako ryzyko straty spowodowane niekorzystną zmianą sytuacji finansowej, wynikającą bezpośrednio lub pośrednio z wahań poziomu zmienności rynkowych cen aktywów, spreadu kredytowego, wartości zobowiązań i instrumentów finansowych. Ryzyko rynkowe oblicza się jako spadek wartości podstawowych środków własnych spowodowany niekorzystnymi zmianami: cen instrumentów będących przedmiotem lokat, wysokości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych; wycena rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dokonywana jest zgodnie z wymogami regulacji Wypłacalność II i nie uwzględnia marginesu ryzyka (dodatkowe informacje zostały zawarte w części D.2). Proces zarządzania ryzykiem spreadu kredytowego i ryzykiem koncentracji ma odmienną specyfikę od procesu zarządzania pozostałymi podkategoriami ryzyka rynkowego i został opisany w osobnych częściach poniżej.

Zgodnie z regulacją Wypłacalność II na moduł ryzyka rynkowego w Towarzystwie składają się wszystkie następujące podmoduły:

- a) podmoduł ryzyka stopy procentowej;
- b) podmoduł ryzyka cen akcji;
- c) podmoduł ryzyka cen nieruchomości;
- d) podmoduł ryzyka spreadu kredytowego;
- e) podmoduł ryzyka walutowego;
- f) podmoduł ryzyka koncentracji aktywów.

Z punktu widzenia bilansu ekonomicznego Towarzystwa najbardziej istotnymi elementami ryzyka rynkowego są: ryzyko stopy procentowej, ryzyko cen akcji oraz ryzyko koncentracji; ryzyko rozpiętości/marży kredytowej (tzw. spread) opisane zostało w punkcie C.3, łącznie z ryzykiem koncentracji aktywów oraz ryzykiem kontrahenta. Spółka nie jest narażona na istotne ryzyko kursu walutowego.

Źródłami ryzyka stopy procentowej są m.in. wzrost inflacji (bieżącej lub prognozowanej), spadek stopy oszczędności w gospodarce, negatywna ocena przez inwestorów przyszłej sytuacji fiskalnej kraju, wzrost stóp procentowych. Na ryzyko rynku akcji składają się: ryzyko systemowe rynku akcji, ryzyko branżowe i ryzyko specyficzne konkretnego emitenta.

Kapitałowy wymóg wypłacalności dla ryzyka rynkowego (włączając wymogi kapitałowe na ryzyko koncentracji aktywów oraz rozpiętości kredytowej) na dzień 31 grudnia 2017 roku wyniósł 233 366 tys. zł.

W tabeli poniżej przedstawiono wymóg kapitałowy dla modułu ryzyka rynkowego w podziale na podmoduły (a)-(f):

W tabeli poniżej przedstawiono wymóg kapitałowy dla modułu ryzyka rynkowego w podziale na podmoduły (a)-(f) (dane wg stanu na dzień 31.12.2017r. w tys. zł):

Kapitałowy wymóg wypłacalności – moduł ryzyka rynkowego	2017
Ryzyko stopy procentowej	130 149
Ryzyko cen akcji	118 892
Ryzyko cen nieruchomości	0
Ryzyko spreadu kredytowego	54 896
Koncentracja ryzyka rynkowego	101 495
Ryzyko walutowe	1 826
Dywersyfikacja w ramach modułu ryzyka rynkowego	-173 892
Całkowite ryzyko rynkowe	233 366

Towarzystwo narażone jest na ryzyko rynkowe, w tym w szczególności na ryzyko stóp procentowych, ze względu na różne okresy jak i wielkości przepływów finansowych po stronie aktywów i pasywów oraz inwestycje środków własnych (w tym na pokrycie wymogów kapitałowych). Towarzystwo ma również pośrednią ekspozycję na ryzyko rynkowe (np. ryzyko cen akcji) wynikające ze zmienności na rynkach kapitałowych, ze względu na zależność wyniku finansowego od wartości aktywów pod zarządzaniem, w szczególności w przypadku produktów z Ubezpieczeniowymi Funduszami Kapitałowymi (U FK).

Do oceny ryzyka rynkowego Zakład stosuje następujące techniki pomiaru:

- kapitałowy wymóg wypłacalności;
- analizy wrażliwości nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami;
- wyniki stochastycznego modelu zarządzania ryzykiem z miarą *value at Risk* (VaR).

Analiza wrażliwości istotnych ryzyk/zdarzeń opiera się na wyliczeniu wpływu na wysokość nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami przy zmianach głównych założeń ekonomicznych. Poniżej przedstawiono analizę wrażliwości nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami dla 4 scenariuszy, które zakładały podwyższenie/obniżenie czynników ryzyka.

Analiza wrażliwości na zmiany cen akcji i stóp wolnych od ryzyka

Nr scenariusza	Opis scenariusza analizy wrażliwości	Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami	
		2 165 319	
		Zmiana w tys PLN	Zmiana %
1	Wzrost cen akcji +31% (WIG indeks)	32 393	1,5%
2	Spadek cen akcji -31% (WIG indeks)	-31 088	-1,4%
3	Wzrost stóp wolnych od ryzyka +100 p.b.	-95 748	-4,4%
4	Spadek stóp wolnych od ryzyka -100 p.b.	112 889	5,2%

*Dane na dzień 31.12.2017r.

Najistotniejszym instrumentem (ciągłego) ograniczania ryzyka rynkowego jest system limitów inwestycyjnych określonych w wewnętrznych politykach i procedurach Zakładu (np. polityki inwestycyjne funduszy). Limity inwestycyjne definiuje się w podziale na klasy aktywów, rating wiarygodności kredytowej, rodzaj zabezpieczenia czy zróżnicowanie geograficzne i obejmują one ryzyka stóp procentowych, ryzyko spready, ryzyko koncentracji, ryzyko akcji, ryzyko walutowe. Skuteczność w/w narzędzia limitów monitorowana jest kwartalnie poprzez raporty funkcji kontroli wewnętrznej.

W ramach procesu ORSA Zakład przeprowadził w 2017 roku analizy testów warunków skrajnych dla zidentyfikowanych istotnych czynników ryzyka. W obszarze ryzyka rynkowego dotyczyły dwóch scenariuszy z opracowania UKNF „Metodyka przeprowadzania testów warunków skrajnych w zakładach ubezpieczeń i w zakładach reasekuracji za 2016 rok” Marzec 2017:

- ryzyko stopy procentowej z re-kalibracją szoków Formuły Standardowej,
- łączny scenariusz dla następujących rodzajów ryzyka – stopa procentowa, spread kredytowy obligacji korporacyjnych, ryzyko cen akcji i udziałów.

Analizie podlegał także scenariusz utrzymujących niskich stóp procentowych (EIOPA *low for long*) łącznie z ryzykiem spadku poziomu satysfakcji klientów spowodowanym niskim zwrotem z inwestycji w produktach inwestycyjnych. Dla żadnego z dokonanych testów współczynnik wypłacalności nie obniżył się poniżej 200%.

Na koniec roku 2017 Towarzystwo nie posiadało ekspozycji wynikającej z pozycji pozabilansowych oraz z przeniesienia ryzyka na spółki celowe (art. 295 ust. 2 Rozporządzenia Delegowanego). W roku 2017 Towarzystwo nie korzystało ze spółek celowych w rozumieniu art. 211 Dyrektywy Wypłacalność II. Jednocześnie poza ryzykiem koncentracji aktywów pokrytym poprzez wymóg kapitałowy wynikający z podmodułu ryzyka koncentracji Zakład nie identyfikuje innych koncentracji ryzyka rynkowego.

W 2017 roku nie zaszły istotne zmiany w ryzykach rynkowych, na które zakład był narażony jak również w metodach stosowanych do oceny tych ryzyk; zmiany w wycenie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na potrzeby wymogów kapitałowych regulacji Wypłacalność II zostały opisane w części D.2 opracowania.

C.3. Ryzyko kredytowe

Poniższy podrozdział profilu ryzyka Towarzystwa zawiera informacje dotyczące ryzyk kredytowego/spreadu, koncentracji aktywów oraz niewykonania zobowiązania przez kontrahenta.

Ryzyko spreadu kredytowego to ryzyko spadku wartości aktywów spowodowane zmianami różnicy między rentownością danego instrumentu dłużnego, a rentownością instrumentów dłużnych emitowanych przez państwo. Rozpiętość ta (spread kredytowy) rośnie w przypadku gorszej oceny zdolności kredytowych emitenta przez uczestników rynku wtórnego powodując spadek wartości danego dłużnego papieru wartościowego. Z punktu widzenia bilansu Towarzystwa ekspozycja na ryzyko kredytowe związana jest z inwestycjami w obligacje korporacyjne, fundusze zbiorowego inwestowania oraz depozyty, które w regulacji Wypłacalność II podlegają szokom ryzyka rozpiętości kredytowej. Rozkład ocen kredytowych poszczególnych inwestycji w ekspozycji ryzyka kredytowego przedstawia się następująco: AA – 7%, A – 31%, BBB – 7%, NR (bez ratingu) – 55%. Warto odnotować, iż zakład ubezpieczeń może stosować zewnętrzną ocenę kredytową do obliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności zgodnie ze Standardową Formułą wyłącznie, jeżeli ocena ta została wydana lub zatwierdzona przez zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej (ECAI); Towarzystwo korzysta z zewnętrznych ocen kredytowych wydanych tylko przez trzy najbardziej renomowane agencje: Standard & Poor's, Moody's, Fitch.

Do oceny ryzyka spreadu kredytowego Towarzystwo stosuje następujące techniki pomiaru:

- (a) kapitałowy wymóg wypłacalności,
- (b) analizy wrażliwości nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami,
- (c) wyniki stochastycznego modelu zarządzania ryzykiem z miarą *value at Risk* (VaR).

W przypadku ryzyka spreadu, koncentracji – jako podmoduły ryzyka rynkowego – Towarzystwo stosuje te same środki do oceny ryzyk wraz z technikami ograniczania ryzyk jak to zostało opisane w części C.2 Ryzyko rynkowe. Analiza wrażliwości istotnych ryzyk/zdarzeń opiera się na wyliczeniu wpływu na wysokość nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami przy zmianach wysokości spreadu kredytowego. Poniżej przedstawiono analizę wrażliwości nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami dla 2 scenariuszy, które zakładały podwyższenie/obniżenie czynnika ryzyka.

Analiza wrażliwości na zmiany spreadu kredytowego

Nr scenariusza	Opis scenariusza analizy wrażliwości	Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami	
		Zmiana w tys PLN	Zmiana %
		2 165 319	
1	Spadek spreadu kredytowego obligacji korporacyjnych -100 p.b.	21 038	1,0%
2	Wzrost spreadu kredytowego obligacji korporacyjnych +100 p.b.	-20 077	-0,9%

*Dane na dzień 31.12.2017r.

W ramach procesu ORSA Zakład przeprowadził w 2017 roku analizy testów warunków skrajnych dla zidentyfikowanych istotnych czynników ryzyka. W obszarze ryzyka spreadu kredytowego dotyczył scenariusza z opracowania UKNF „Metodyka przeprowadzania testów warunków skrajnych w zakładach ubezpieczeń i w zakładach reasekuracji za 2016 rok” Marzec 2017: ryzyko koncentracji aktywów oraz ryzyko spreadu kredytowego dla obligacji skarbowych i komunalnych. W przypadku ryzyka spreadu kredytowego główne założenie polegało na przyjęciu czynników ryzyka dla obligacji skarbowych i komunalnych w wysokości czynników ryzyka obligacji korporacyjnych o najlepszym stopniu jakości kredytowej. W przypadku powyższego testu warunków skrajnych współczynnik wypłacalności również nie obniżył się poniżej 200%.

Kapitałowy wymóg wypłacalności dla ryzyka spreadu kredytowego na dzień 31 grudnia 2017 roku wyniósł 54 896 tys. zł i stanowił część modułu ryzyka rynkowego.

Towarzystwo lokuje posiadane środki finansowe zgodnie z zasadą ostrożnego inwestora, tzn. wyłącznie w aktywa i instrumenty finansowe, których ryzyko Towarzystwo może określić, monitorować, właściwie zarządzać, wokół którego możliwe jest prowadzenie sprawozdawczości i które Towarzystwo uwzględnia przy ocenie ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności. Towarzystwo lokuje swoje środki finansowe, a w szczególności aktywa stanowiące pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności aktywa stanowiące pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego, w sposób nastawiony na bezpieczeństwo, jakość i rentowność, przy jednoczesnym zachowaniu płynności. Towarzystwo lokując aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczających dla celów wypłacalności uwzględnia swoją działalność, w tym charakter i czas trwania zobowiązań z tytułu zawartych umów ubezpieczenia, w sposób zgodny z interesami ubezpieczających. Towarzystwo różnicuje aktywa i zachowuje ich odpowiednie rozproszenie, aby uniknąć nadmiernego uzależnienia od jednego, szczególnego składnika aktywów, emitenta, obszaru geograficznego. W przypadku umów ubezpieczenia na życie, w których ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, w tym umów ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy, rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla celów wypłacalności stanowią jak najdokładniejsze odzwierciedlenie w jednostkach uczestnictwa lub odpowiednich aktywach.

W związku z wykonywaniem działalności lokacyjnej Towarzystwo korzysta z usług podmiotów uprawnionych do zarządzania aktywami na zlecenie.

Ryzyko koncentracji aktywów

Ryzyko koncentracji wiąże się z pogorszeniem zdolności kredytowej zagrażającej wykonaniu zobowiązania w wyniku uzależnienia się (braku dywersyfikacji) lub nadmiernej ekspozycji wobec jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych. Występujący w Towarzystwie wymóg kapitałowy dla ryzyka koncentracji aktywów wynika z zaliczenia części funduszy zbiorowego inwestowania, dla

których nie ma zastosowania metoda oparta na ocenie ze względu na pierwotne ryzyko, jako ekspozycji wobec pojedynczych kontrahentów.

Ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta

Moduł ryzyka niewywiązania się ze zobowiązań przez kontrahenta ma na celu odzwierciedlenie potencjalnych strat spowodowanych nieoczekiwanym niewywiązaniem się ze zobowiązań lub pogorszeniem zdolności kredytowej kontrahentów oraz dłużników Towarzystwa w ciągu następných dwunastu miesięcy. W Towarzystwie ekspozycja na ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta obejmuje przede wszystkim środki pieniężne na rachunkach bankowych, a w mniejszym stopniu umowy ograniczania ryzyka (umowy reasekuracyjne, walutowe kontrakty terminowe).

Ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta oceniane jest w Towarzystwie metodą ilościową poprzez wyliczenie wymogu kapitałowego na to ryzyko, jak również metodą jakościową w ramach bieżącej własnej oceny (np. etap podejmowania decyzji o kontrakcie reasekuracji biernej). W Towarzystwie nie występuje istotna koncentracja ryzyka niewykonania zobowiązania przez kontrahenta. W odniesieniu do ryzyka kontrahenta typu 1 Towarzystwo cedując ryzyka ubezpieczeniowe dba zapewnić dywersyfikację współpracując z 3 wiodącymi reasekuratorami oraz stosuje się do dozwolonych limitów cedowania ryzyka oraz odpowiedniej wiarygodności kredytowej reasekuratora. W przypadku ryzyka kontrahenta typu 2 warto odnotować, iż należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników cechują się dużą dywersyfikacją.

W odniesieniu technik ograniczania ryzyka w przypadku ryzyka kontrahenta (typ 1) związanego z programem reasekuracyjnym (reasekuracja bierna) Towarzystwo stosuje dozwolony dolny limit ratingu wiarygodności kredytowej reasekuratora (jest to *A-/A3 External Credit Assessment Institution*), limity kwotowe, limity łącznej ekspozycji (koncentracja). W odniesieniu do ryzyka kontrahenta (typ 1) związanego z ekspozycjami wobec banków Zakład stosuje (ciągłą) technikę ograniczania ryzyka polegającą na ustaleniu limitów dotyczących łącznej dozwolonej ekspozycji na każdy z banków w zależności od jego ratingu. Ze względu na niską istotność ryzyka niewykonania zobowiązania przez kontrahenta nie przeprowadza się analiz wrażliwości czy specyficznych dla tego ryzyka testów warunków skrajnych.

W tabeli poniżej przedstawiona została ekspozycja dla ryzyka niewywiązania się ze zobowiązań oraz całkowity kapitałowy wymóg wypłacalności dla tego na dzień 31 grudnia 2017 roku wyniósł 8 407 tys. zł. Ekspozycje typu I obejmują umowy reasekuracji, środki pieniężne, zaś na ekspozycję typu II składają się należności od pośredników ubezpieczeniowych, należności od ubezpieczających oraz również pozostałe należności.

Wymóg kapitałowy – ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta	2017
Ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta typ I	2 393
Ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta typ II	6 462
Dywersyfikacja w ramach modułu ryzyka niewykonania zobowiązania przez kontrahenta	-448
Całkowite ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta	8 407

*Dane na dzień 31.12.2017r.

Na koniec roku 2017 Towarzystwo nie posiadało ekspozycji wynikającej z pozycji pozabilansowych oraz z przeniesienia ryzyka na spółki celowe (art. 295 ust. 2 Rozporządzenia Delegowanego). W roku 2017 Towarzystwo nie korzystało ze spółek celowych w rozumieniu art. 211 Dyrektywy Wypłacalność II. Jednocześnie poza ryzykiem koncentracji aktywów pokrytym poprzez wymóg

kapitałowy wynikający z podmodułu ryzyka koncentracji Zakład nie identyfikuje innych koncentracji ryzyka kredytowego.

W okresie sprawozdawczym za rok 2017 nie zaszły istotne zmiany w ryzyku kredytowym oraz w środkach stosowanych do oceny tego ryzyka.

C.4. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności wiąże się z brakiem możliwości przeprowadzenia transakcji, przy zachowaniu aktualnej ceny rynkowej. Towarzystwo ocenia swoje ryzyko płynności na poziomie niskim ze względu na utrzymywanie odpowiedniego bufora środków płynnych na cele finansowania operacji bieżących oraz aktywów uznawanych za bardzo płynne (tzw. *ryzyko niemożności upłynnienia aktywów*), a także przeprowadzane analizy rozbieżności w wysokości i czasie przepływów finansowych wynikających z zapadalności aktywów i wymagalności zobowiązań (tzw. *ryzyko niedopasowania aktywów i pasywów*).

Identyfikacja ryzyka płynności poprzez regularną analizę prognozowanych przepływów finansowych związanych z działalnością Spółki w kontekście posiadanych aktywów, których uwolnienie, dla wywiązywania się Zakładu z bieżących i przyszłych zobowiązań, nie spowoduje niekorzystnego wpływu na wyniki finansowe Towarzystwa.

Środki stosowane w celu oceny ryzyka płynności obejmują:

- monitorowanie i ocenę bufora środków płynnych na cele finansowania operacji bieżących oraz aktywów uznawanych za bardzo płynne,
- ocenę istotności rozbieżności w wysokości i czasie przepływów finansowych wynikających z zapadalności aktywów i wymagalności zobowiązań,
- kalkulację współczynników płynności.
- Głównymi technikami zarządzania ryzykiem płynności są: dopasowanie struktury przepływów zobowiązań oraz portfela inwestycyjnego (analizy ALM), dywersyfikacja i limity na pojedyncze ekspozycje. Dopuszczalne jest celowe niedopasowanie struktury aktywów i pasywów, np. w sytuacji niedostępności na rynkach aktywów o bardziej odległym terminie zapadalności niż terminy zapadalności zobowiązań.

W ramach analiz wrażliwości w odniesieniu do ryzyka płynności przeprowadza się ocenę istotności rozbieżności w wysokości i czasie przepływów finansowych wynikających z zapadalności aktywów i wymagalności zobowiązań przy zmianach założeń o współczynników rezygnacji z umów. Na testy warunków skrajnych składają się:

- kalkulacje współczynników płynność w dwóch scenariuszach zgodnie z wewnętrzną metodologią Zakładu: szoku natychmiastowego "drop-dead", rocznej ciągłej zmniejszonej płynności na rynku finansowym,
- scenariusz spieniężenia w ciągu dwóch dni roboczych aktywów na wypłatę świadczeń w wysokości 5-krotności piątej najwyższej dziennej wypłaty świadczeń za okres ostatnich 5 lat przy określonym ograniczeniu zbywalności lokat („*Metodyka przeprowadzania testów warunków skrajnych w zakładach ubezpieczeń i w zakładach reasekuracji za 2016 rok*” Marzec 2017).

Na podstawie przeprowadzonych analiz nie stwierdzono potrzeby kalkulacji dodatkowego wymogu kapitałowego nieujętego w SCR formuły standardowej a wynikającego z ryzyka płynności. W odniesieniu do ryzyka płynności, łączna kwota oczekiwanego zysku z przyszłych składek na dzień 31 grudnia 2017 roku wyniosła 1 078 284 tys. zł.

Na koniec roku 2017 Towarzystwo nie posiadało ekspozycji wynikającej z pozycji pozabilansowych oraz z przeniesienia ryzyka na spółki celowe (art. 295 ust. 2 Rozporządzenia Delegowanego). W roku 2017 Towarzystwo nie korzystało ze spółek celowych w rozumieniu art. 211 Dyrektywy Wypłacalność II.

W okresie sprawozdawczym za rok 2017 nie zaszły istotne zmiany w ryzyku płynności oraz w środkach stosowanych do oceny tego ryzyka.

C.5. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko straty wynikającej z błędnych procedur wewnętrznych, niestosowania się do procedur, działania systemów bądź pracowników lub też wynikającej ze zdarzeń zewnętrznych. Cztery podstawowe źródła ryzyka operacyjnego to ludzie, systemy, zdarzenia zewnętrzne oraz procesy.

W celu oceny ryzyka Towarzystwo regularnie organizuje warsztaty ryzyka dotyczące procesów, produktów, projektów lub systemów. Warsztaty obejmują identyfikację oraz wycenę ryzyka. Dla zidentyfikowanych ryzyk, które mają wpływ na prawidłowe działanie Towarzystwa, definiowane są działania naprawcze mające na celu ich ograniczenie.

Techniki ograniczania ryzyka oraz monitorowanie ich ciągłej skuteczności to w szczególności:

- stosowanie i przestrzeganie wymogów kontrolnych zawartych w procedurach operacyjnych dotyczących wprowadzania zmian w procesach, systemach,
- przestrzeganie uprawnień i kontrola wykonywania transakcji finansowych,
- ciągła weryfikacja zawieranych umów ubezpieczenia przez funkcję przeciwdziałania wyłudzeniom,
- kwartalne monitorowanie wykorzystania limitów tolerancji ryzyka w odniesieniu do ryzyka operacyjnego zakładu,
- identyfikację, analizę i raportowanie zdarzeń operacyjnych związanych z ryzykiem operacyjnym.

Istotne ryzyka na które narażony jest zakład związane są z możliwością zajścia zdarzeń operacyjnych wskutek błędnego działania systemu administracyjnego, pracownika lub dystrybucji.

Scenariusze służących do testów warunków skrajnych i analiz wrażliwości związanych z ryzykiem operacyjnym definiują wpływ:

a) wystąpienia zdarzeń wewnętrznych np. błędu przy realizacji kluczowego procesu, pracownika lub błędu systemu,

b) wystąpienia zdarzeń zewnętrznych np. defraudacji.

W ocenie wrażliwości wartości środków własnych na ryzyko operacyjne, Towarzystwo przeprowadza dla każdego materialnego zidentyfikowanego ryzyka warsztaty, mające na celu jego wycenę obejmującą zarówno potencjalną stratę (utruty środków własnych) jak i prawdopodobieństwa zajścia zdarzenia. Zgodnie z przyjętą metodyką, żadne z zewidencjonowanych ryzyk z obszaru ryzyka operacyjnego nie prowadzi do potencjalnej utraty środków własnych większej niż 2% środków własnych.

Przeprowadzony przez Towarzystwo test warunków skrajnych dla ryzyka IT (cyberryzyka), przeprowadzonego zgodnie z założeniami opisanymi w dokumencie „Metodyka przeprowadzania testów warunków skrajnych w zakładach ubezpieczeń i w zakładach reasekuracji za 2016 rok” z marca 2017 wykazał, że potencjalna realizacja tego scenariusza nie wpłynęłaby istotnie na ocenę wypłacalności Towarzystwa.

Towarzystwo nie jest narażone na istotne koncentracje ryzyka operacyjnego.

Kapitałowy wymóg wypłacalności dla ryzyka operacyjnego na dzień 31 grudnia 2017 roku wyniósł 46 787 tys. zł.

W 2017 roku w zakresie ryzyka operacyjnego, wprowadzony został współczynnik Potencjalnych Strat Rocznych. Współczynnik ten określa apetyt na ryzyko operacyjne Towarzystwa.

C.6. Pozostałe istotne ryzyka

Ryzyko prawne w zakładzie ubezpieczeń definiowane jest, jako ryzyko braku spełniania obowiązujących wymogów prawnych. Powiązane z ryzykiem prawnym, ryzyko braku zgodności definiowane jest jako rzeczywiste lub domniemane odejście od określonych zasad biznesowych oraz przepisów i regulacji w tym zakresie. Przedmiotowe ryzyko związane jest z możliwością poniesienia sankcji prawnych, administracyjnych oraz utraty reputacji zakładu, wynikających z nieprzestrzegania przepisów prawnych, rekomendacji nadzorczych, przyjętych standardów etycznych.

Towarzystwo w ramach prowadzonej działalności przestrzega procedury dla zapewniania zgodności z przepisami, umożliwiającą mu funkcjonowanie w zgodzie z założonymi celami, strategią oraz deklarowanymi wartościami, wspierając jednocześnie ochronę wizerunku. Jednocześnie wykonywane są aktywności wspierające znajomość, zrozumienie i stosowanie się do przepisów prawa i zasad biznesowych przez pracowników Zakładu.

Towarzystwo dokłada wszelkiej staranności do rzetelnego i pełnego wdrożenia regulacji prawnych i nadzorczych, dbając o pełne przestrzeganie Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych.

W Towarzystwie prowadzona jest identyfikacja obszarów podatnych na ryzyko prawne i regulacyjne oraz wraz z menadżerami (i Zarządem) identyfikowane są kluczowe ryzyka dla funkcjonowania Zakładu. Ryzyko prawne oraz ryzyko braku zgodności z przepisami jest identyfikowane oraz dokonywany jest jego pomiar i zdefiniowanie środków mitygujących. W Towarzystwie dokonywany jest cykliczny monitoring zidentyfikowanych zagadnień z zakresu ryzyka prawnego oraz zgodności z przepisami. O przedmiotowych ryzykach informowana jest kadra zarządzająca oraz członkowie rady Nadzorczej Zakładu. Dodatkowo Zarząd i Rada Nadzorcza cyklicznie informowane są o bieżących zagadnieniach regulacyjnych wraz z omówieniem ich implementacji w Zakładzie.

C.7. Wszelkie inne informacje

Własna ocena ryzyka i wypłacalności

Własna ocena ryzyka i wypłacalności (ORSA) jest przeprowadzana przynajmniej raz w roku przez Funkcję Zarządzania Ryzykiem. Z uwagi na fakt, że raport ORSA obejmuje szerokie spektrum działalności Towarzystwa, w proces przygotowania raportu zaangażowanych jest wiele obszarów Towarzystwa, ze szczególnym uwzględnieniem Funkcji Aktuarialnej. Raport zawiera informacje dotyczące ryzyka i wypłacalności zakładu, z uwzględnieniem prospektywnych elementów oceny tzn. ich przewidywanych zmian w przyszłości.

Proces ORSA w Towarzystwie obejmuje następujące kroki:

- bieżącą ocenę apetytu na ryzyko Towarzystwa oraz uzgodnione tolerancje i limity ryzyka,
- analizę i opis specyficznego profilu ryzyka Towarzystwa,
- wyznaczenie ogólnych potrzeb dotyczących wypłacalności, z uwzględnieniem specyficznego profilu ryzyka, zatwierdzonych tolerancji i limitów ryzyka oraz strategii biznesowej Towarzystwa w perspektywie bieżącej jak również w perspektywie planowania biznesowego,
- bieżące zapewnienie zgodności z wymogami kapitałowymi i wymogami dotyczącymi rezerw techniczno-ubezpieczeniowych,
- wykaz głównych ryzyk oraz proponowane działania ograniczające te ryzyka.

W procesie ORSA, analizuje się łącznie strategię Towarzystwa, profil ryzyka, krótko i średnio-terminowe plany finansowe. Na podstawie oceny ryzyka, Towarzystwo przeprowadza, w ramach procesu ORSA, testy stresu, na podstawie, których przygotowuje projekcje potrzeb kapitałowych.

Testy stresów oraz konkluzje dotyczące pozycji kapitałowej Towarzystwa

Na podstawie zatwierdzonego (trzyletniego) planu finansowego oraz wniosków z własnej oceny ryzyka opracowywane są testy stresów wraz z przyjętymi założeniami o wielkości szokowanych parametrów wyceny aktywów i zobowiązań. Zarząd Towarzystwa jest odpowiedzialny za identyfikację kluczowych czynników ryzyka wraz z powiązаныmi kompleksowymi scenariuszami testów stresów.

Testy stresów oraz testy warunków skrajnych stanowią integralną obowiązkową część procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności (ORSA). W przypadkach testów stresów wykazujących spadek współczynnika pokrycia kapitałowego wymogu wypłacalności dopuszczonymi środkami własnymi poniżej 100% Towarzystwo dokumentuje w raporcie z oceny własnej ORSA realistyczny plan przywrócenia pełnego pokrycia wymogu kapitałowego.

Jak wspomniano powyżej, testy scenariuszowe przeprowadza się poprzez identyfikację dotkliwych, ale prawdopodobnych zdarzeń związanych z kluczowymi ryzykami. Pośród zidentyfikowanych dotkliwych scenariuszy testowych należy wymienić ryzyka: utrzymujące się środowisko niskich stóp procentowych, negatywny wpływ zmian regulacji i przepisów, gwałtowne zmiany otoczenia gospodarczego, scenariusz pandemii. Na podstawie przeprowadzonej przez Towarzystwo własnej oceny ryzyka i wypłacalności ORSA dla okresu 2018-2020, włącznie z testami warunków skrajnych (odwrotne testy stresów), i badając wrażliwość najbardziej dotkliwych scenariuszy można stwierdzić, że Towarzystwo zapewnia w sposób ciągły zgodność z kapitałowym wymogiem wypłacalności i minimalnym wymogiem kapitałowym. Żaden z przeprowadzonych scenariuszy testów stresów nie powoduje spadku współczynnika pokrycia kapitałowego wymogu wypłacalności poniżej 100%. Adekwatność kapitałowa Towarzystwa zgodnie z wymogami regulacji Wypłacalność II pozostaje silna i stabilna oraz przewidywane jest utrzymanie tej pozycji w latach 2018-2020.

Nie odnotowano innych istotnych informacji w zakresie profilu ryzyka, które powinny zostać ujawnione w okresie sprawozdawczym, tj. od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku.

D. Wycena do celów wypłacalności

Wstęp

Wycena zgodnie z zasadami Wypłacalności II wymaga ekonomicznego, spójnego z rynkiem podejścia do wyceny aktywów i pasywów. Towarzystwo wycenia aktywa i zobowiązania zgodnie z międzynarodowymi standardami rachunkowości przyjętymi przez Komisję na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1606/2002, pod warunkiem, że standardy te obejmują metody wyceny zgodne z zasadami wypłacalności, czyli metody wyceny według wartości godziwej. Wartość godziwa to kwota, za jaką dany składnik majątku mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane, na warunkach transakcji rynkowej pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi nie powiązаныmi ze sobą stronami.

Za wiarygodną uznaje się wartość godziwą ustaloną w szczególności drogą:

- wyceny aktywów i zobowiązań według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach tych samych aktywów lub zobowiązań;

- jeśli powyższa metoda jest niemożliwa stosuje się wycenę aktywów i zobowiązań przy zastosowaniu cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach podobnych aktywów i zobowiązań, dokonując korekt odzwierciedlających istniejące różnice (czynniki specyficzne dla danego składnika aktywów lub zobowiązania w tym charakter lub lokalizację danego składnika, stopień powiązania danych używanych do wyceny ze składnikiem aktywów lub zobowiązań, obrót lub poziom aktywności na rynkach danych używanych do wyceny);
- jeśli żadna z powyższych metod jest niemożliwa stosuje się wycenę aktywów i zobowiązań przy zastosowaniu alternatywnych metod wyceny przy założeniu wykorzystania w jak największym stopniu danych pochodzących z odpowiedniego rynku, tzn. cen notowanych dla identycznych lub podobnych aktywów i zobowiązań na rynkach nieaktywnych, innych obserwowalnych danych dotyczących danego składnika aktywów i zobowiązań (w tym stóp procentowych, krzywych rentowności obserwowalnych dla powszechnie notowanych okresów, implikowanych zmienności i spreadów kredytowych), potwierdzonych rynkowo danych używanych do wyceny opierających się na obserwowalnych danych rynkowych lub popartych takimi danymi.

Wycena do wartości godziwej opiera się cenach transakcyjnych z rynku aktywnego, tj. rynku na którym transakcje dot. danego składnika aktywów lub zobowiązań mają miejsce z wystarczającą częstotliwością i ilością aby dostarczać bieżącą informację o kwotowaniach oraz przy założeniu, że transakcja zbycia składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania odbywa się na:

- na głównym rynku dla danego składnika aktywów lub zobowiązania (tj. rynku aktywnym z największym wolumenem obrotów) lub
- w przypadku braku głównego rynku na najkorzystniejszym rynku dla danego składnika aktywów lub zobowiązania. Za najkorzystniejszy rynek uważa się rynek, na którym jednostka zawarłaby w normalnych warunkach transakcję zbycia składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania.

Jeżeli istnieje główny rynek dla danego składnika aktywów lub zobowiązania, wycena wartości godziwej odpowiada cenie na takim rynku, nawet jeżeli na dzień wyceny cena na innym rynku jest potencjalnie korzystniejsza. Główny (lub najbardziej korzystny) rynek należy postrzegać z perspektywy jednostki, dopuszczając różnice wynikające z rodzaju prowadzonej przez nie działalności.

W przypadku aktywów, gdzie ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający wraz z comiesięcznym badaniem rynku dokonuje się wyboru rynku aktywnego. Jeżeli przez badany miesiąc był dostępny kurs transakcyjny (lub fixing) lub dostępna była regularnie informacja o ofertach kupna sprzedaży, to uznaje się, że rynek dla danego składnika lokat jest aktywny.

Szczegółowe zasady wyboru rynku do wyceny portfela, w zależności od sposobu ich obrotu na aktywnym rynku przedstawiono poniżej:

- jeżeli instrumenty finansowe notowane są na kilku rynkach giełdowych - kurs ustalony na tej giełdzie, na której wolumen obrotów był największy;
- jeżeli instrumenty finansowe notowane są w więcej niż jednym systemie notowań na jednej giełdzie - kurs ustalony w tym systemie notowań, w którym wolumen obrotów był największy;
- jeżeli instrumenty finansowe notowane są na rynku giełdowym i jednocześnie na rynku pozagiełdowym - kurs ustalony na tym z rynków, na którym wolumen obrotów był największy;
- jeżeli instrumenty finansowe notowane są na więcej niż jednym rynku pozagiełdowym - cenę bieżącą ustaloną na tym z rynków, którego wolumen obrotów był największy;

- jeżeli instrumenty finansowe notowane są w więcej niż jednym systemie notowań na jednym rynku pozagiełdowym - cenę bieżącą ustaloną w tym systemie notowań, w którym wolumen obrotów był największy.

Niniejszy rozdział sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej zawiera informacje dotyczące wyceny aktywów, rezerw techniczno-ubezpieczeniowych i pozostałych zobowiązań zgodnie z zasadami Wypłacalność II oraz wyjaśnienie różnic do wyceny stosowanej zgodnie z zasadami rachunkowości.

Niepewność oszacowania

Wartość wybranych pozycji w bilansie ekonomicznym jest ustalana w sposób szacunkowy.

Dokonanie oszacowań wymaga przyjęcia przez Zarząd Towarzystwa określonych założeń dotyczących przyszłości. Szacunki oraz związane z nimi założenia opierają się na doświadczeniu historycznym oraz innych czynnikach, które są uznawane za racjonalne (zasadne) w danych okolicznościach, a ich wyniki dają podstawę osądu, co do wartości bilansowej aktywów i zobowiązań, która nie wynika bezpośrednio z innych źródeł. Informacje takie opierają się często na ocenach i szacunkach, przy czym nie da się ich potwierdzić poprzez odniesienie do działalności rynkowej. Mimo iż dane nie pochodzą z rynku, uważa się je za spójne z tym, co zrobiliby inni uczestnicy rynku przy wycenie takich aktywów finansowych, co czyni je właściwymi w danych okolicznościach. Przy dokonywaniu założeń do szacunków Towarzystwo bazuje na dostępnych danych historycznych, opiniach, najlepszej wiedzy i doświadczeniu ekspertów, strategii zarządczej Zarządu odnośnie bieżących i przyszłych działań i zdarzeń w poszczególnych obszarach.

W celu ustalenia wartości godziwej aktywów i zobowiązań, jeżeli ceny rynkowe notowane na aktywnych rynkach są niedostępne, lub jeśli nie istnieją aktywne rynki dla danych składników aktywów lub zobowiązań Towarzystwo wykorzystuje alternatywne metody wyceny.

Towarzystwo określa aktywa i zobowiązania, do których mają zastosowanie alternatywne metody wyceny wraz z uzasadnieniem zastosowania określonej metody, dokumentacją założeń, oceną niepewności wyceny i weryfikacją adekwatności stosowanych metod wyceny w porównaniu do zebranych doświadczeń.

W przypadku aktywów finansowych niepewność oszacowania jest oceniana poprzez weryfikację:

- zdyskontowanej efektywnej stopy zwrotu dostępnej na rynku, na którym dany instrument jest przechowywany,
- sprawozdań finansowych publikowanych przez fundusze inwestycyjne,
- przewidywanej wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych przy wykorzystaniu rynkowej stopy procentowej
- wartości papierów wartościowych o podobnej charakterystyce, np. podobnych terminach zapadalności, z uwzględnieniem zdyskontowanych przepływów pieniężnych.

Dodatkowo Towarzystwo regularnie analizuje ewentualne przesłanki, jakie mogłyby świadczyć o trwałej utracie wartości posiadanych aktywów, aby w przypadku jej wystąpienia utworzyć odpis aktualizujący wartość aktywów.

Wycena zobowiązań oraz należności nie odbiega od bieżących przepływów pieniężnych. W związku z tym Towarzystwo przyjmuje, iż niepewność ich oszacowania jest nieistotna - bliska zeru.

Istnieje teoretyczne ryzyko szacunku przy wycenie rezerw na pozostałe koszty, jednak bazując na historii Towarzystwo stoi na stanowisku, iż niepewność oszacowania wysokości rezerw jest nieistotna, gdyż szacunki nie odbiegają od rzeczywistych wartości poniesionych kosztów.

Towarzystwo regularnie weryfikuje adekwatność wyceny, poprzez porównywanie rzeczywistego wykonania z oszacowanym w planie finansowym i w razie potrzeby koryguje na bieżąco założenia adekwatnie do zaistniałych czynników. Dzięki temu Towarzystwo może zapewnić większą rzetelność i wiarygodność dokonywanych oszacowań.

Zestawienie pozycji bilansu ekonomicznego i bilansu sporządzanego na potrzeby sprawozdań finansowych

Poniżej przedstawiono zestawienie poszczególnych pozycji bilansu ekonomicznego w porównaniu do bilansu sporządzonego zgodnie z zasadami rachunkowości na dzień 31 grudnia 2017 roku wraz ze wskazaniem charakteru różnic: wynikające z odrębnych zasad wyceny i wynikające z odrębnych zasad prezentacji (w tys. zł).

Dane na 31 grudnia 2017 roku w tys. zł	Wartość w bilansie ze sprawozdania finansowego*	Różnice między zasadami wyceny	Różnice prezentacyjne	Wartość w bilansie ekonomicznym	Ref.
Aktywa					
Aktywowane koszty akwizycji	228 486	-228 486		0	D.1.1.
Wartości niematerialne i prawne	22 270	-22 270		0	D.1.2.
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	21 152	47 952		69 104	D.1.3.
Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (Rzeczowe aktywa trwale) wykorzystywane na użytek własny	1 960			1 960	
Lokaty (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	3 007 978	76 503		3 084 482	D.1.4.
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	84 724	-20 661		64 063	D.1.4.
Dłużne papiery wartościowe	2 431 727	97 164		2 528 891	D.1.4.
Obligacje państwowe	2 243 941	97 164		2 341 106	D.1.4.
Obligacje korporacyjne	187 785			187 785	D.1.4.
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	307 713		-20 135	287 579	D.1.4.
Instrumenty pochodne	0		1 220	1 220	D.1.4.
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	182 595		20 135	202 729	D.1.4.
Pozostałe lokaty	1 220		-1 220	0	D.1.4.
Aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	5 489 781			5 489 781	D.1.5.
Kwoty należne z umów reasekuracji dla zobowiązań wynikających z:	1 297			1 297	
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych	41 326	-1 103		40 223	D.1.6.
Należności z tytułu reasekuracji biernej	272			272	
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej)	2 888	-51		2 837	
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	35 263	-470		34 793	D.1.7.
Pozostałe aktywa (niewykazane w innych pozycjach)	1 531			1 531	
Aktywa ogółem	8 854 204	-127 924		8 726 279	

Nationale-Nederlanden Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.

ul. Topiel 12, 00-342 Warszawa

Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej

Dane na 31 grudnia 2017 roku w tys. zł	Wartość w bilansie ze sprawozdania finansowego*	Różnice między zasadami wyceny	Różnice prezentacyjne	Wartość w bilansie ekonomicznym	Ref.
Zobowiązania					
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	2 195 648	-939 264		1 256 384	D.2.
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń na życie)	0	-269 508		-269 508	D.2.
Najlepsze oszacowanie	0			-292 119	D.2.
Margines ryzyka	0			22 612	D.2.
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	2 195 648	-669 756		1 525 892	D.2.
Najlepsze oszacowanie	0			1 456 105	D.2.
Margines ryzyka	0			69 787	D.2.
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	5 489 781	-811 404		4 678 377	D.2.
Najlepsze oszacowanie	0			4 494 132	D.2.
Margines ryzyka	0			184 245	D.2.
Zobowiązania warunkowe	0			0	D.3.1.
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe)	17 325		-16 629	696	D.3.2.
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników	0		51	51	
Zobowiązania z tytułu depozytów zakładów reasekuracji	301			301	
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	176 792	351 295		528 088	D.3.3.
Instrumenty pochodne	0			0	
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych	37 952	-569		37 383	D.3.4.
Zobowiązania z tytułu reasekuracji biernej	0	0			
Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)	42 111	-521	16 578	58 168	D.3.5.
Zobowiązania ogółem	7 961 423	-1 400 462		6 560 960	

*Wartości odpowiednich pozycji bilansu sporządzanego na potrzeby rachunkowości dopasowane do pozycji bilansu ekonomicznego.

Zaprezentowane w powyższym zestawieniu różnice wynikają z odmiennych zasad wyceny lub prezentacji określonych pozycji bilansu ekonomicznego względem bilansu sporządzanego według zasad rachunkowości. Najistotniejsze różnice wynikają z nie ujmowania z bilansie ekonomicznym aktywowanych kosztów akwizycji oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także z odmiennych zasad wyceny dłużnych papierów wartościowych, udziałów w jednostkach powiązanych oraz rezerw techniczno-ubezpieczeniowych. W związku z zastosowaniem odmiennych zasad wyceny aktywów i zobowiązań powstają także różnice w wartościach aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Szczegółowo zasady wyceny aktywów i zobowiązań zgodnie z zasadami wypłacalności oraz różnice pomiędzy podstawami, metodami i założeniami stosowanymi przy wycenie dla celów wypłacalności a stosowanymi dla celów rachunkowości zostały opisane poniżej w kolejnych rozdziałach sprawozdania, od D.1. do D.3. Alternatywne metody wyceny zostały przedstawione w rozdziale D.4.

D.1. Aktywa

D.1.1. Aktywowane koszty akwizycji

Zgodnie z zasadami wypłacalności aktywowane koszty akwizycji są wyceniane w wartości zero. Według zasad rachunkowości bezpośrednio rozpoznane koszty akwizycji Towarzystwo rozlicza przy pomocy aktywowanych kosztów akwizycji lub poprzez rezerwę Zillmera, w zależności od rodzaju umowy. Aktywowane koszty akwizycji rozliczane są do 5 lat w przypadku polis ochronnych, a w przypadku produktów z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym do 10 lat, zgodnie z przyjętym schematem amortyzacji kosztów właściwym dla danego produktu. Koszty odciążane są przez cały okres umowy, wtedy gdy pozwala na to test realizowalności aktywowanych kosztów akwizycji oraz gdy istnieją dane historyczne, na podstawie których można dokonać odpowiedniego oszacowania realizowalności tych kosztów zgodnie z zasadą ostrożności.

D.1.2. Wartości niematerialne i prawne

Zgodnie z zasadami wypłacalności zakłady ubezpieczeń wyceniają wartości niematerialne i prawne w wartości zero. Jedynie w sytuacji, gdy dany składnik wartości niematerialnych i prawnych może zostać wydzielony w celu jego zbycia, a zakład ubezpieczeń może wykazać, że istnieje wartość dla tego samego lub podobnego składnika aktywów, wówczas powinna zostać zastosowana wycena do wartości godziwej.

Na potrzeby rachunkowości wartości niematerialne i prawne są rozpoznawane, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości spowodują one wpływ do Towarzystwa korzyści ekonomicznych, które mogą być bezpośrednio powiązane z tymi aktywami. Początkowe ujęcie wartości niematerialnych i prawnych następuje według cen nabycia lub kosztu wytworzenia. Po ujęciu początkowym wartości niematerialne i prawne są wyceniane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie i odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Wartości niematerialne i prawne są amortyzowane liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi ich ekonomicznej użyteczności (2 lata dla programów komputerowych, 3, 4 lub 5 lat dla oprogramowania serwerów i 5 lat dla innych wartości niematerialnych i prawnych).

W Towarzystwie nie zidentyfikowano składników, które na potrzeby wypłacalności mogłyby zostać wycenione w wartości wyższej niż zero.

D.1.3. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Odroczone podatki dochodowe ujmuje się i wycenia w odniesieniu do wszystkich aktywów i zobowiązań zgodnie z wiarygodnie oszacowaną wartością. Aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się w oparciu o różnice wynikające z oszacowania wartości aktywów i zobowiązań zgodnie z zasadami wypłacalności a ich wyceną zgodnie z zasadami rachunkowości, zastosowaną na potrzeby podatkowe, po przemnożeniu różnic o obowiązującą stawkę podatkową (19%).

W celu zachowania spójności z rocznym sprawozdaniem finansowym aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego prezentuje się w bilansie ekonomicznym w szyku rozwartym, tj. aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego po stronie aktywów, w odrębnej pozycji bilansu, natomiast rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego po stronie pasywów, także w odrębnej pozycji bez kompensowania aktywów z rezerwami.

W poniższej tabeli zaprezentowano informacje na temat źródła pochodzenia aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz kwoty i daty wygaśnięcia możliwych do potrącenia tymczasowych różnic, nierozliczonych strat podatkowych i niewykorzystanych ulg podatkowych, dla których nie uznano żadnych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w bilansie na dzień 31 grudnia 2017 roku (w tys. zł).

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (w tys. zł)	Kwoty i daty wygaśnięcia					Razem
	do 1 miesiąca	1-3 miesiące	3-12 miesięcy	1-5 lat	>5 lat	
1. Aktywa wynikające z możliwych do potrącenia tymczasowych różnic określonych zgodnie z zasadami rachunkowości związanych z:						
- aktywami finansowymi	396	5 192	796	9 462	1 105	16 951
- rezerwami	3	7	233	2 230	1 095	3 568
- odpisami aktualizującymi wartość należności	264	5 185	563	39	10	6 061
2. Aktywa wynikające z nierozliczonych strat podatkowych	129	0	0	7 193	0	7 321
3. Aktywa wynikające z różnic przy wycenie dla celów wypłacalności a wyceną dla celów rachunkowości związanych z:	0	2 101	0	2 101	0	4 202
- aktywowanymi kosztami akwizycji	1 420	2 780	10 482	26 567	6 704	47 952
- wartościami niematerialnymi i prawnymi	1 318	2 368	9 560	23 561	6 605	43 412
- udziałami w jednostkach podporządkowanych	102	203	922	3 005	0	4 231
- pozostałymi różnicami	0	0	0	0	0	0
- pozostałymi różnicami	0	210	0	0	99	308
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dla celów wypłacalności razem:	1 815	10 073	11 278	38 129	7 809	69 104
Kwota niewykorzystanych ulg, dla których nie uznano aktywów	0	0	0	0	0	0

D.1.4. Lokaty (inne niż aktywa ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)

Udziały w zakładach powiązanych, w tym udziały kapitałowe

Udziały w zakładach powiązanych, w tym udziały kapitałowe obejmują udziały w Nationale-Nederlanden Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. oraz Dom Kredytowy Notus S.A. W dniu 17 sierpnia 2017 r. spółka powiązana kapitałowo Dom Kredytowy Notus S.A. zmieniła nazwę na NOTUS Finanse S. A.

Dla celów wypłacalności Towarzystwo wycenia posiadane udziały skorygowaną metodą praw własności. Metoda wymaga dokonania wyceny posiadanych udziałów kapitałowych na podstawie posiadanego przez Towarzystwo udziału w nadwyżce aktywów nad zobowiązaniami jednostki powiązanej.

Przy obliczaniu nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami, w odniesieniu do posiadanego zakładu ubezpieczeń, Towarzystwo wycenia poszczególne aktywa i zobowiązania danej jednostki zgodnie z zasadami wypłacalności.

Przy obliczaniu nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami, w odniesieniu do powiązanej jednostki, innej niż zakład ubezpieczeń, Towarzystwo odlicza od wartości jednostki powiązanej wartość firmy i inne wartości niematerialne i prawne, które zgodnie z zasadami wypłacalności zostałyby wycenione w wartości zero.

Dla celów rachunkowości wyżej wymienione udziały Towarzystwo wycenia metodą praw własności. Udział w zysku (stracie) netto jednostki podporządkowanej korygowany jest o odpis wartości firmy oraz odpis różnicy w wycenie aktywów netto według ich wartości godziwych i wartości księgowych, przypadających na dany okres sprawozdawczy.

Wartość firmy w przypadku udziałów w spółce Nationale-Nederlanden Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. jest równa wartości opłaconego funduszu organizacyjnego i jest amortyzowana liniowo przez okres jego planowego wykorzystania, tj. 26 miesięcy (od listopada 2016 roku do grudnia 2018 roku). Wartość firmy w przypadku udziałów w spółce Dom Kredytowy Notus S.A. jest amortyzowana liniowo przez okres 10 lat.

Obligacje

W bilansie ekonomicznym Towarzystwo wycenia dłużne papiery wartościowe według wartości godziwej.

Różnica wartości między pozycjami bilansu ekonomicznego i sporządzonego na potrzeby rachunkowości wynika z odmiennych zasad wyceny portfela dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych, według zasad rachunkowości, jako utrzymywane do terminu wymagalności. W bilansie sporządzonym na potrzeby rachunkowości ta część dłużnych papierów wartościowych wyceniana jest według skorygowanej ceny nabycia, oszacowanej za pomocą efektywnej stopy procentowej, z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości.

Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania

Towarzystwo wycenia pozycję według wartości godziwej metodą alternatywną, opisaną w punkcie D.4.

Różnica wartości między pozycjami bilansu ekonomicznego i sporządzonego na potrzeby rachunkowości wynika z odmiennych zasad prezentacji pozycji składowych jednostek uczestnictwa oraz certyfikatów inwestycyjnych (tj. instrumentów pochodnych i pozostałych lokat) w bilansie ekonomicznym w stosunku do bilansu sporządzanego zgodnie z zasadami rachunkowości.

Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych

Depozyty bankowe na potrzeby wypłacalności są wyceniane do wartości godziwej metodą alternatywną, opisaną w punkcie D.4.

D.1.5. Aktywa posiadane z tytułu ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym

Niniejsza pozycja jest agregacją wszystkich pozycji aktywów inwestycyjnych, gdzie ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający (akcje i udziały, obligacje, jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne, instrumenty pochodne, depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych, pozostałe lokaty). Jest ona wyceniana według wartości godziwej, odpowiednio do rodzaju instrumentu. Aktywa inwestycyjne, jeżeli są notowane na aktywnych rynkach, wycenia się według kursu ich notowania na dzień bilansowy. Jeżeli ostatnia cena bieżąca na danym rynku lub w danym systemie notowań nie jest dostępna lub jest dostępna, ale ze względu na termin zawarcia ostatniej transakcji nie odzwierciedla wartości rynkowej papieru wartościowego w dniu wyceny, wyceniając ten papier wartościowy, uwzględnia się średnią z cen zgłoszonych w najlepszych ofertach kupna i sprzedaży, z tym że uwzględnianie wyłącznie ceny w ofertach sprzedaży jest niedopuszczalne. Cena średnia jest

zaokrąglana do dwóch miejsc po przecinku. Jeżeli oferty, o których mowa w zdaniu poprzednim, zostały zgłoszone po raz ostatni w takim terminie, że wycena papierów wartościowych w oparciu o te oferty nie odzwierciedlałaby wartości rynkowej papieru wartościowego, uznaje się, że nie jest możliwe ustalenie ceny bieżącej dla tych papierów wartościowych według zasad, o których mowa powyżej. Wówczas Towarzystwo stosuje metody alternatywne, oparte o modele wyceny, opisane w pkt D.4.

D.1.6. Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych

Na potrzeby bilansu ekonomicznego pozycja wyceniana jest według wartości godziwej metodą alternatywną, opisaną w punkcie D.4.

Różnica wartości między pozycjami bilansu ekonomicznego i sporządzonego na potrzeby rachunkowości wynika z różnic w wycenie należności z tytułu ubezpieczeń. W wycenie tych należności na potrzeby wypłacalności uwzględnione zostały oszacowane przyszłe rezygnacje klientów z polis.

D.1.7. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Na potrzeby bilansu ekonomicznego pozycja wyceniana jest według wartości godziwej metodą alternatywną, opisaną w punkcie D.4.

Różnica wartości między pozycjami bilansu ekonomicznego i sporządzonego na potrzeby rachunkowości wynika z pomniejszenia w bilansie ekonomicznym wartości środków pieniężnych i ich ekwiwalentów o środki ZFŚS.

D.2. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych tworzonych na potrzeby wypłacalności

Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych tworzonych na potrzeby wypłacalności (RTU WII) składająca się z najlepszego oszacowania oraz marginesu ryzyka, w podziale na główne linie biznesowe na dzień 31 grudnia 2017 roku została przedstawiona w poniższej tabeli:

Dane w tys. zł	Najlepsze oszacowanie	Margines Ryzyka	RTU WII
RTU WII w podziale na linie biznesowe:			
Ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń na życie)	-292 119	22 612	-269 508
Ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	4 494 132	184 245	4 678 377
Ubezpieczenia z udziałem w zyskach	1 816 345	10 061	1 826 406
Pozostałe ubezpieczenia na życie (nie uwzględnione powyżej)	-360 240	59 726	-300 514
Razem	5 658 118	276 643	5 934 761

Podstawy, metody i główne założenia wykorzystywane do wyznaczania RTU WII

RTU WII są sumą najlepszego oszacowania oraz marginesu ryzyka. Najlepsze oszacowanie równe jest oszacowaniu ważonej średniej przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze zobowiązań Towarzystwa przy uwzględnieniu wartości pieniądza w czasie oraz prawdopodobieństwa zajścia

Warszawa, 10 kwietnia 2018 r.

zdarzeń ubezpieczeniowych. Margines ryzyka wyznaczony jest w wysokości zapewniającej, by wartość RTU WII odpowiadała rynkowej wartości zobowiązań.

Najlepsze oszacowanie

Towarzystwo na potrzeby wyznaczenia wartości najlepszego oszacowania wykorzystuje modele przepływów pieniężnych opierające się na aktualnych i wiarygodnych informacjach oraz realistycznych założeniach dotyczących przyszłych zdarzeń. Składki, świadczenia, koszty oraz inne przepływy pieniężne, odpowiadające zobowiązaniom Towarzystwa, projektowane są przez okres, na który umowy ubezpieczenia zostały zawarte – zgodnie z wytycznymi określonymi w przepisach prawa dotyczącymi granic kontraktu. W szczególności w wyznaczeniu granic kontraktu Towarzystwo uwzględnia możliwość podziału umowy ubezpieczenia na dwie lub więcej części; dla każdej z tych części w wyznaczeniu granicy kontraktu uwzględnia się ocenę materialności ochrony ubezpieczeniowej. Przyszłe oczekiwane przepływy pieniężne podlegają dyskontowaniu według stopy procentowej wolnej od ryzyka.

Opisana metoda ma przede wszystkim zastosowanie do zobowiązań związanych z umowami dla których ryzyko inwestycyjne ponoszone jest przez Towarzystwo. W przypadku ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym oraz związanych z wartością indeksu (ryzyko inwestycyjne ponoszone jest przez każdego ubezpieczającego), w projekcjach Towarzystwo uwzględnia przyszłe koszty, przychody i opłaty wynikające z zawartych umów. Metoda ta, określana mianem marżowej, jest spójna z metodą pełnych przepływów pieniężnych.

W celu wyznaczenia wartości najlepszego oszacowania, Towarzystwo stosuje metody agregacji polis określane mianem grupowania.

Wycena opcji i gwarancji oferowanych w umowach ubezpieczeniowych, czyli wartość zależnych od czynników ekonomicznych wyznaczana jest dla dużej liczby (1 000) scenariuszy przyszłych stóp wolnych od ryzyka.

W projekcjach środków pieniężnych mogą być uwzględnione przyszłe działania Zarządu Towarzystwa, które mogą zostać podjęte w celu ograniczenia potencjalnych przyszłych strat.

Projekcje środków pieniężnych służące do wyznaczenia najlepszego oszacowania zobowiązań opierają się na szeregu założeniach uwzględniających znane oczekiwane przyszłe zmiany mogące mieć materialny wpływ na wartość najlepszego oszacowania. Pod uwagę brane są m.in. zmiany demograficzne, prawne, medyczne, technologiczne, społeczne, środowiskowe i ekonomiczne.

Założenia wykorzystywane do wyznaczenia najlepszego oszacowania opracowywane są w większości przypadków w podziale na poszczególne linie biznesowe, pozwalając tym samym na odzwierciedlenie specyfiki danej grupy produktów. Jedynie w przypadku założeń, których charakterystyka nie różni się między poszczególnymi liniami biznesowymi, Towarzystwo dopuszcza opracowanie wspólnych założeń dla całego portfela zobowiązań.

Osoba Nadzorująca Funkcję Aktuarialną odpowiedzialna jest za przygotowanie raportu Funkcji Aktuarialnej, zawierającego między innymi zestawienie ilościowe i jakościowe informacji o różnicach dotyczących podstaw, metod i głównych założeń wykorzystywanych do wyznaczenia RTU WII oraz rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla potrzeb sprawozdawczości (RTU SP). Informacja ta przygotowana jest w podziale na główne linie biznesowe.

W przypadku niektórych zobowiązań wynikających z zawartych umów ubezpieczenia, stanowiących względnie niewielki procent wszystkich zobowiązań Towarzystwa, w szczególności w przypadku zobowiązań wynikających z zaistniałych zdarzeń ubezpieczeniowych, Towarzystwo wykorzystuje uproszczone modele wyznaczania RTU WII. Uproszczenia stosowane przez Towarzystwo są proporcjonalne do wysokości najlepszego oszacowania i niepewności wartości zobowiązań wyznaczanych metodami uproszczonymi. Wszystkie stosowane uproszczenia podlegają ocenie Funkcji Aktuarialnej.

Kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych

Towarzystwo wyznacza wartość najlepszego oszacowania bez pomniejszenia go o kwoty należne z reasekuracji i spółek celowych. Kwoty należne z reasekuracji, spółek celowych oraz korekty z tytułu niewykonania zobowiązań przez kontrahenta wyznaczone są oddzielnie, spójnie z metodami stosowanymi do wyznaczania najlepszego oszacowania, w szczególności w zakresie stosowania metod uproszczonych proporcjonalnie do materialności kwot i niepewności z nimi związanej.

Margines ryzyka

Na RTU WII, poza najlepszym oszacowaniem, składają się również z marginesu ryzyka utworzonego na pokrycie ryzyk nierynkowych, oraz wszystkich materialnych ryzyk rynkowych, dla których nie istnieje możliwość zbudowania strategii zabezpieczającej (hedging). Wyznaczenie wartości marginesu ryzyka przeprowadzane jest poprzez estymację przyszłych wartości kapitałowego wymogu wypłacalności według Formuły Standardowej.

Założenia

Założenia nie-ekonomiczne

Założenia nie-ekonomiczne wykorzystywane w procesie wyznaczania RTU WII określane są między innymi w obszarach rezygnacji i wykupów, kosztów, śmiertelności, zachorowalności i wypadkowości jak również w zakresie innych ryzyk adekwatnych dla poszczególnych linii biznesowych. Założenie wyznaczone są głównie w oparciu o dane historyczne oraz podlegają przeglądowi w cyklu nie rzadszym niż roczny. Zgodnie z przyjętymi przez Towarzystwo regulacjami, wszystkie zmiany dotyczące założeń stanowią przedmiot akceptacji Komitetu Modelowego.

W procesie wyznaczania założeń Towarzystwo bierze pod uwagę możliwe działania Zarządu, jak również zachowanie ubezpieczonych odnoszące się do realizacji opcji umownych, w szczególności opcji dotyczących rezygnacji, wykupów, częściowych wykupów oraz konwersji ubezpieczenia na ubezpieczenie bezskładkowe.

Założenia ekonomiczne

W procesie określania struktury stóp wolnych od ryzyka, Towarzystwo jest zgodne z wytycznymi EIOPA. Z uwagi na brak dostępności danych dotyczących stóp wolnych od ryzyka w okresie przygotowania wyliczenia RTU WII, Towarzystwo generuje niezależne krzywe stóp procentowych, które na późniejszym etapie weryfikowane są z krzywymi publikowanymi przez EIOPA. Przeprowadzony wynik weryfikacji wskazuje, że założenia wykorzystane przez Towarzystwo są spójne (identyczne) z danymi opublikowanymi przez EIOPA.

Istotne zmiany w założeniach w roku 2017

W roku 2017 Towarzystwo przeprowadziło przegląd wszystkich najważniejszych założeń wykorzystywanych do wyznaczenia RTU WII. Na podstawie analizy nowych danych statystycznych, dokonano aktualizacji założeń. Dodatkowo podczas przeglądu założeń przeanalizowano przyszłe możliwe kierunki rozwoju biznesu i środowiska zewnętrznego; wnioski z analiz zostały odzwierciedlone w nowoprzyjętych założeniach. W żadnym z powyższych obszarów nie rozpoznano rozbieżności w stosunku do dotychczasowych obserwacji istotnie wpływających na wypłacalność zakładu. Zmiany dotyczące założeń dotyczyły przede wszystkim obszaru kosztów administracyjnych

i inwestycyjnych, rezygnacji z umów ubezpieczenia oraz przyszłych zmian opłat za zarządzanie ponoszonych przez zakład.

Opcje i gwarancje

Proces wyznaczania RTU WII uwzględnia wszystkie opcje i gwarancje – rozpoznawane w ramach granicy kontraktu - mające materialny wpływ na wartość przepływów pieniężnych. W szczególności, dla opcji i gwarancji, bierze się pod uwagę czynniki mogące wpłynąć na prawdopodobieństwa skorzystania przez ubezpieczającego z danych opcji.

Wewnętrzna wartość opcji i gwarancji jest odzwierciedlona w pojedynczym przepływie pieniężnym (deterministycznym) wynikającym ze zobowiązań ubezpieczeniowych Towarzystwa. Uwzględnienie różnych scenariuszy rozwoju stóp wolnych od ryzyka konieczne jest do określenia wartości czasowej opcji i gwarancji dla opcji i gwarancji, których wartość w niesymetryczny sposób zależy od przyszłych stóp procentowych. W celu wyznaczenia wartości czasowej opcji i gwarancji Towarzystwo wyznacza wartość przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o model stochastyczny oparty na dużej liczbie (co najmniej 1 000) symulacji. Liczba symulacji została przez Towarzystwo ustalona na poziomie pozwalającym na istotne ograniczeniu niepewności wyniku. Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że asymetria związana z wbudowanymi opcjami i gwarancjami nie wpływa istotnie na wartość najlepszego oszacowania (wartość czasowa wbudowanych opcji i gwarancji stanowi poniżej 1% najlepszego oszacowania).

Towarzystwo przeprowadziło analizę wpływu czynników zewnętrznych na zachowanie ubezpieczających w kontekście prawdopodobieństwa skorzystania z opcji umownych, w szczególności z opcji rezygnacji z umów i wykupów. Wyniki przeprowadzonej analizy nie wskazują na materialne zależności między historycznym wykorzystaniem opcji a czynnikami natury ekonomicznej.

Jednym z obowiązków Osoby Nadzorującej Funkcję Aktuariałną jest cykliczna weryfikacja uwzględnienia opcji i gwarancji w wycenie RTU WII. Wnioski z analizy zawarte są w corocznym Raporcie Funkcji Aktuariałnej.

Poziom niepewności RTU WII

Z uwagi na niepewność przyszłych zdarzeń, wartość RTU WII jest obarczona pewną niepewnością. Dodatkowo przyjęte modele i założenia, w szczególności dotyczące stóp wolnych od ryzyka, rezygnacji, śmiertelności, poziomu przyszłych kosztów oraz zachorowalności, opierają się przede wszystkim na historycznych obserwacjach oraz zakładanych kierunkach rozwoju czynników ekonomicznych, demograficznych oraz otoczenia prawnego. W celu określenia poziomu niepewności RTU WII, Towarzystwo analizuje możliwe wspomniane powyżej źródła i wartości niepewności prognozy przyszłych przepływów związanych z umowami ubezpieczenia. W szczególności analizie podlegają obszary:

- wykorzystywanych modeli i metod i poszczególnych założeń;
- niepewności realizacji przyszłych zdarzeń, na poziomie skalibrowanym do zdarzenia 1-na-20, do którego pomiaru wykorzystywany jest model zarządzania ryzykiem Grupy NN;
- niepewności realizacji przyszłych zdarzeń, na poziomie skalibrowanym do zdarzenia 1-na-200, do którego pomiaru wykorzystywany jest kapitałowy wymóg wypłacalności wyznaczany przez Towarzystwo przy pomocy Formuły Standardowej.

Wszystkie przeprowadzone analizy pokazują, że niepewność wartości RTU WII jest istotnie poniżej poziomu, który stanowiłby zagrożenia dla wypłacalności Towarzystwa.

Główne różnice między rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi na potrzeby sprawozdawczości (RTU SP) i RTU WII

Dane w tys. zł	RTU SP	RTU WII
RTU WII w podziale na linie biznesowe:		
Ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń na życie)	68 752	-269 508
Ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	5 609 226	4 678 377
Ubezpieczenia z udziałem w zyskach	1 869 408	1 826 406
Pozostałe ubezpieczenia na życie (nie uwzględnione powyżej)	138 043	-300 514
Razem	7 685 429	5 934 761

Różnica pomiędzy RTU WII i RTU SP wartościami rezerw wynika z istotnie różnych metod wykorzystywanych do tworzenia obu typów rezerw. Podstawowe różnice w metodologiach tworzenia obu typów rezerw wskazano poniżej.

RTU SP tworzone są metodami aktuarialnymi w oparciu o założenia dotyczące przyszłych składek, stóp procentowych (ustalonych na stałym poziomie), śmiertelności, zachorowalności i wypadkowości ustalanych w dacie zawarcia polisy. Metody stosowane w tworzeniu RTU SP nie uwzględniają przyszłych wyników finansowych w procesie tworzenia rezerw. Dodatkowo RTU SP dla ubezpieczeń związanych z funduszem kapitałowym tworzona jest w wysokości równej wartości jednostek UFK (ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych).

W RTU WII są sumą najlepszego szacowania i marginesu ryzyka. Wartość najlepszego oszacowania wyznaczona jest jako wartość oczekiwana wszystkich przyszłych przepływów pieniężnych związanych z umowami ubezpieczenia. W wyznaczaniu przyszłych przepływów pieniężnych Towarzystwo przyjmuje założenia dotyczące przyszłych składek, świadczeń, kosztów i stóp procentowych na realistycznym poziomie, nie uwzględniając jednocześnie żadnych narzutów ostrożnościowych. Przyjęte założenia podlegają cyklicznej weryfikacji i w razie potrzeby są uaktualniane. W przypadku ubezpieczeń związanych z funduszem kapitałowym rezerwa tworzona jest jako różnica wartości jednostek UFK oraz wartości bieżącej przyszłych marż (dodatnich związanych z opłatami oraz ujemnych związanych z kosztami i świadczeniami). Składnikiem ostrożnościowym w przypadku RTU WII jest margines ryzyka w wysokości odzwierciedlającej profil ryzyka zawarty w zobowiązaniach Towarzystwa.

Dla wszystkich linii biznesowych Towarzystwa, różnice w RTU WII a RTU SP wynikają z czynników wskazanych powyżej.

Korekta dopasowująca, korekta z tytułu zmienności i przejściowa struktura terminowa stopy procentowej wolnej od ryzyka

W procesie wyznaczania RTU WII Towarzystwo nie stosuje korekty dopasowującej, korekty z tytułu zmienności i przejściowej struktury terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka.

D.3. Inne zobowiązania**D.3.1. Zobowiązania warunkowe**

Zobowiązania warunkowe, jeśli są istotne są uznane za zobowiązania Towarzystwa. Zobowiązania warunkowe uznaje się za istotne, jeśli informacja o ich wielkości i rodzaju może mieć wpływ na procesy decyzyjne odbiorcy tejsze informacji. Zobowiązania warunkowe, na potrzeby wypłacalności, są wyceniane na podstawie zdyskontowanych przepływów pieniężnych wymaganych na wypełnienie tychże zobowiązań przy użyciu bazowej struktury terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka.

Zobowiązań warunkowych nie ujmuje się w bilansie sporządzonym na potrzeby rachunkowości.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku w Towarzystwie nie wystąpiły żadne istotne zobowiązania warunkowe.

D.3.2. Pozostałe rezerwy (inne niż techniczno-ubezpieczeniowe)

W Towarzystwie wycena pozostałych rezerw odbywa się do wartości godziwej w oparciu o metodę alternatywną, opisaną w punkcie D.4.

Różnica wartości między pozycjami bilansu ekonomicznego i sporządzonego na potrzeby rachunkowości wynika z odmiennych zasad prezentacji pozostałych rezerw. W bilansie ekonomicznym pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe) są to zobowiązania, których termin lub kwota są niepewne, tj. rezerwy na koszty sądowe lub kwoty z tytułu rozliczeń międzyokresowych przychodów, rezerwy na świadczenia pracownicze inne niż PPE (Pracowniczy Program Emerytalny), których termin i wysokość wypłaty jest niepewna.

W bilansie sporządzonym zgodnie z zasadami rachunkowości pozycja pozostałych rezerw obejmuje także zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych pracowników oraz rezerwy na pozostałe koszty, w tym rezerwy na koszty z tytułu nie wykorzystanych przez pracowników urlopów (które w bilansie ekonomicznym prezentowane są w pozycji pozostałych zobowiązań).

D.3.3. Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Sposób wyceny i prezentacji odroczonego podatku dochodowego został opisany w punkcie D.1.4. niniejszego sprawozdania.

W poniższej tabeli zaprezentowano informacje na temat źródła pochodzenia rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz kwoty i daty wygaśnięcia możliwych do potrącenia tymczasowych różnic, nierozliczonych strat podatkowych i niewykorzystanych ulg podatkowych, dla których nie uznano żadnych rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego w bilansie na dzień 31 grudnia 2017 roku (w tys. zł).

Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego (w tys. zł)	Kwoty i daty wygaśnięcia					Razem
	do 1 miesiąca	1-3 miesiące	3-12 miesięcy	1-5 lat	>5 lat	
1. Rezerwy wynikające z możliwych do potrącenia tymczasowych różnic określonych zgodnie z zasadami rachunkowości związanych z:						
- aktywami finansowymi	1 667	2 643	12 278	49 998	110 208	176 792
- pozostałymi różnicami	29	12	44	102	0	187
2. Rezerwy wynikające z różnic przy wycenie dla celów wypłacalności a wyceną dla celów rachunkowości związanych z :	4 976	9 427	37 872	137 596	161 424	351 295
- rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi	4 976	9 427	37 647	119 251	161 325	332 627
- aktywami finansowymi	0	0	225	18 236	0	18 461
- pozostałymi różnicami	0	0	0	108	99	207
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego dla celów wypłacalności razem:	6 643	12 070	50 150	187 593	271 632	528 088

D.3.4. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych

Niniejsza pozycja wykazywana jest w wartości godziwej na podstawie wyceny metodą alternatywną, opisaną w punkcie D.4.

Różnica wartości między pozycjami bilansu ekonomicznego i sporządzonego na potrzeby rachunkowości wynika z różnic w wycenie zobowiązań z tytułu ubezpieczeń. W wycenie na potrzeby wypłacalności zostało uwzględnione prawdopodobieństwo zwrotu do ubezpieczających i ubezpieczonych nie odebranych wypłat z tytułu umów ubezpieczenia.

Na potrzeby rachunkowości zobowiązania na dzień bilansowy wykazuje się w kwocie wymagającej zapłaty.

D.3.5. Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)

Niniejsza pozycja zawiera wartość wszystkich zobowiązań o charakterze handlowym, które nie są wykazywane we wcześniej wymienionych kategoriach bilansu ekonomicznego. Wykazywana jest w wartości godziwej, na podstawie wyceny metodą alternatywną, opisaną w punkcie D.4.

Różnica wartości między pozycjami bilansu ekonomicznego i sporządzonego na potrzeby rachunkowości wynika z odmiennych zasad prezentacji i wyceny. W bilansie ekonomicznym w pozycji pozostałych zobowiązań uwzględnia się stan rezerw na pozostałe koszty, w tym rezerw na koszty z tytułu nie wykorzystanych przez pracowników urlopów (wykazywanych w bilansie sporządzonym na potrzeby rachunkowości w pozycji pozostałych rezerw), co stanowi różnicę prezentacyjną oraz wyłącza się zobowiązania z tytułu ZFŚS, co stanowi różnicę w zasadach wyceny.

Prezentowane w niniejszej pozycji zobowiązania mają charakter krótkoterminowy (do 1 roku) i w ocenie Towarzystwa ich wycena nie odbiega od bieżących przepływów pieniężnych. W związku z powyższym niepewność ich oszacowania jest nieistotna - bliska zeru.

Przy wycenie rezerw na pozostałe koszty istnieje teoretyczne ryzyko szacunku, jednak bazując na historii Towarzystwo stoi na stanowisku, iż szacunki nie odbiegają od rzeczywistych wartości poniesionych kosztów w związku z czym niepewność ich oszacowania jest nieistotna.

Do pozostałych zobowiązań Towarzystwo kwalifikuje pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania, których kwotę można w sposób wiarygodny oszacować.

D.3.6. Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych pracowników

Niniejszą pozycję stanowią rezerwy na koszty świadczeń emerytalnych dla pracowników.

W Towarzystwie wycena rezerw na koszty świadczeń emerytalnych pracowników do wartości godziwej odbywa się w oparciu o metody aktuarialne.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość zobowiązań z tytułu świadczeń emerytalnych pracowników w bilansie sporządzonym zgodnie z zasadami wypłacalności wyniosła 50 990,27 zł, natomiast ze względu na brak wyodrębnionej pozycji w bilansie sporządzonym zgodnie z zasadami rachunkowości, zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych pracowników prezentowane są w tej samej wysokości w pozycji pozostałych rezerw (innych niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe).

D.4. Alternatywne metody wyceny

Alternatywne metody wyceny są wykorzystywane przez Towarzystwo w celu ustalenia wartości godziwej aktywów i zobowiązań, jeżeli ceny rynkowe notowane na aktywnych rynkach są niedostępne lub jeśli nie istnieją aktywne rynki dla danych składników aktywów lub zobowiązań. Towarzystwo określa aktywa i zobowiązania, do których mają zastosowanie alternatywne metody wyceny wraz z uzasadnieniem zastosowania określonej metody, dokumentacją założeń, oceną niepewności wyceny i weryfikacją adekwatności stosowanych metod wyceny w porównaniu do zebranych doświadczeń.

Towarzystwo określiło i udokumentowało aktywa i zobowiązania, dla których stosuje alternatywne metody wyceny w Polityce wyceny aktywów i pasywów (z wyłączeniem rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) zgodnie z wytycznymi Dyrektywy Wypłacalność II. Towarzystwo cyklicznie przeprowadza analizy w celu uzasadnienia zastosowania określonych metod wyceny, ocenę niepewności wyceny aktywów i zobowiązań, dla których mają zastosowanie alternatywne metody wyceny, a także porównanie adekwatności wyceny aktywów i zobowiązań, o których mowa, z danymi wynikającymi ze zgromadzonych doświadczeń.

W przypadku jednostek uczestnictwa oraz certyfikatów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania oraz aktywów posiadanych z tytułu ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym Towarzystwo dokonuje weryfikacji wyceny ze sprawozdaniami finansowymi publikowanymi przez fundusze.

W przypadku należności i zobowiązań z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych oraz pozostałych należności i zobowiązań (handlowych, innych niż z działalności ubezpieczeniowej) oraz pozostałych rezerw Towarzystwo uwzględnia w wycenie oszacowane przyszłe rezygnacje z polis i wartość nie odebranych wypłat oraz cyklicznie porównuje te dane z danymi wynikającymi ze zgromadzonych doświadczeń, przeprowadza okresowo weryfikację struktury wiekowej rozrachunków, a także okresowo weryfikuje zobowiązania warunkowe i pozostałe rezerwy.

W przypadku środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych oraz depozytów innych niż środki pieniężne Towarzystwo monitoruje otoczenie gospodarcze oraz porównuje wyniki wyceny z danymi wynikającymi ze zgromadzonych doświadczeń.

W przypadku rzeczowych aktywów trwałych Towarzystwo okresowo weryfikuje, czy zastosowana alternatywna metoda wyceny nie różni się w sposób istotny od wartości godziwej określonej według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach.

Dodatkowo, do efektywnej kontroli poprawności stosowanych metod wyceny, Towarzystwo wykorzystuje posiadane doświadczenie w zakresie wyceny aktywów i zobowiązań zgodnie z polskimi i międzynarodowymi standardami rachunkowości oraz związane z tym historyczne dane pozwalające potwierdzić poprawność założeń leżących u podstaw danej metody. Towarzystwo posiada wewnętrzne regulacje dotyczące realizacji kontroli procesów w obszarze finansów, leżące u podstaw wartości wykazywanych w księgach (w tym procedury, mechanizmy kontroli i ograniczania ryzyka, zabezpieczenia aplikacji).

Towarzystwo stosuje metody alternatywne dla wyceny następujących aktywów i zobowiązań:

Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny

Wartość godziwa rzeczowych aktywów trwałych jest wykazywana jako cena nabycia pomniejszona o odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Maszyny

i urządzenia o wartości początkowej 3,5 tys. zł są jednorazowo odpisywane w ciężar kosztów w miesiącu przyjęcia składnika aktywów do użytkowania.

Analizując charakter posiadanych rzeczowych aktywów trwałych oraz stosując zasadę proporcjonalności, Zakład uznał, że wartość księgowa netto tych składników stanowi przybliżenie ich wartości godziwej. Aby zminimalizować ryzyko niepewności szacunków Towarzystwo regularnie przeprowadza analizę aktualnych cen rynkowych sprzętów informatycznych sprzedawanych w sklepach internetowych, portalach porównujących ceny, portalach aukcyjnych. Z uwagi na nieistotne różnice pomiędzy ceną rynkową identycznych lub podobnych rzeczowych aktywów trwałych, a stosowaną alternatywną metodą wyceny, wartość tej kategorii w bilansie ekonomicznym ustalana jest analogicznie, jak na potrzeby sprawozdania finansowego.

Towarzystwo nie posiada środków transportu.

Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania

Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne funduszy inwestycyjnych Towarzystwo wycenia zgodnie z publikowanymi komunikatami dotyczącymi ich wyceny przez krajowe i zagraniczne Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych. W celu zapewnienia poprawności wycena jest weryfikowana ze sprawozdaniami finansowymi publikowanymi przez fundusze.

Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych

Towarzystwo wycenia depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych według wartości godziwej poprzez oszacowanie przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych do wartości bieżącej przy wykorzystaniu stopy procentowej dostępnej na rynku, na którym dany depozyt jest przechowywany.

Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych

Wycena należności z tytułu ubezpieczeń dokonywana jest do wartości godziwej poprzez oszacowanie przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych do wartości bieżącej przy wykorzystaniu rynkowej stopy procentowej. W wycenie uwzględnione zostały oszacowane przyszłe rezygnacje klientów z polis.

Należności od pośredników ubezpieczeniowych wykazywane są w wartości godziwej poprzez oszacowanie wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych przy wykorzystaniu rynkowej stopy procentowej.

Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej)

Pozostałe należności są wyceniane w wartości godziwej poprzez oszacowanie wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych przy wykorzystaniu rynkowej stopy procentowej. Należności do 12 miesięcy nie podlegają dyskontowaniu, ze względu na nieistotny wpływ dyskonta na wycenę.

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty wyceniane są według wartości nominalnej.

Pozostałe rezerwy (inne niż techniczno-ubezpieczeniowe)

Wycena pozostałych rezerw do wartości godziwej odbywa się w oparciu o oszacowane przepływy pieniężne zdyskontowane do wartości bieżącej przy wykorzystaniu rynkowej stopy procentowej.

Aktywa posiadane z tytułu ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym

W wycenie obligacji do wartości godziwej stosuje się modele wyceny oparte o ceny papierów wartościowych o podobnej charakterystyce, np. podobne terminy zapadalności, z uwzględnieniem zdyskontowanych przepływów pieniężnych.

Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne funduszy inwestycyjnych wycenia się do wartości godziwej zgodnie z publikowanymi komunikatami dotyczącymi ich wyceny przez krajowe i zagraniczne Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych. W celu zapewnienia poprawności wycena jest weryfikowana ze sprawozdaniami finansowymi publikowanymi przez fundusze.

Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych

Wycena zobowiązań z tytułu ubezpieczeń do wartości godziwej dokonywana jest poprzez oszacowanie przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych do wartości bieżącej przy wykorzystaniu rynkowej stopy procentowej. W wycenie uwzględniona została oszacowana wartość zwrotów do ubezpieczających i ubezpieczonych nie odebranych wypłat z tytułu umów ubezpieczenia. Zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych wykazywane są w wartości godziwej poprzez oszacowanie przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych do wartości bieżącej przy wykorzystaniu rynkowej stopy procentowej.

Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)

Wycena pozostałych zobowiązań do wartości godziwej polega na oszacowaniu przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych do wartości bieżącej przy wykorzystaniu rynkowej stopy procentowej. Zobowiązania do 12 miesięcy nie podlegają dyskontowaniu.

D.5. Wszelkie inne informacje

W okresie sprawozdawczym, tj. od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku nie nastąpiły istotne zmiany w stosowanych podstawach uznawania i wyceny lub szacunkach aktywów i zobowiązań.

E. Zarządzanie kapitałem

Niniejszy rozdział sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej zawiera informacje z zakresu zarządzania kapitałem, w tym uzgodnienie kapitałów prezentowanych zgodnie z zasadami rachunkowości do środków własnych prezentowanych zgodnie z zasadami wypłacalności, informacje dotyczące kapitałowego wymogu wypłacalności oraz minimalnego kapitałowego wymogu wypłacalności.

E.1. Środki własne

Cele, zasady i procesy stosowane przez zakład w celu zarządzania swoimi środkami własnymi

Zarządzanie środkami własnymi Towarzystwa musi odbywać się w sposób efektywny w celu optymalizacji zwrotu z kapitału dla akcjonariusza, przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony ubezpieczonych przed niewypłacalnością.

Zarządzanie kapitałami Towarzystwa uwzględnia kryteria zapewniające spełnienie regulacyjnych wymagań kapitałowych w zakresie pokrycia kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu wypłacalności oraz utrzymanie poziomu kapitałów, który umożliwi konkurencyjność Towarzystwa na rynku ubezpieczeniowym.

Podstawowym procesem planowania środków własnych jest opracowywanie planu kapitałowego Towarzystwa. Plan kapitałowy opracowywany jest w ramach przygotowania 3-letniego, aktualizowanego corocznie, planu finansowego oraz prognozy bilansu według Wypłacalność II.

Zasady zarządzania kapitałem, w celu utrzymania określonego poziomu kapitałów (w tym dostępność poszczególnych pozycji kapitałów i wielkość transakcji kapitałowych) oraz monitorowania poziomu kapitałów w Towarzystwie są zgodne z zasadami przyjętymi w Grupie NN (z uwzględnieniem polskich przepisów prawa i rekomendacji wydanych przez organ nadzoru) i zostały opisane w Polityce kapitałowej Towarzystwa.

W dokumencie określono role i obowiązki osób uczestniczących w zarządzaniu kapitałem, a także procesy związane z przepływami kapitałowymi, w szczególności w zakresie rekomendacji i zatwierdzania transakcji kapitałowych, dokapitalizowania, wypłat dywidendy, jak również w zakresie monitorowania i informowania o zmianach w kapitałach Towarzystwa oraz monitorowania i komunikowania zmian w przepisach prawa wpływających na zarządzanie kapitałami.

Aby zapewnić klientom odpowiedni poziom bezpieczeństwa kapitałowego Towarzystwo określiło cel kapitałowy i minimalny próg kapitałowy, które zapewniają ograniczenie niewykorzystanego kapitału i zapobiegają spadkowi kapitałów poniżej poziomu określonego przepisami prawa powodującego uruchomienie czynności ze strony organu nadzoru.

Wysokość i jakość środków własnych

Środki własne, zgodnie z zasadami wypłacalności, są podzielone na trzy kategorie, w zależności od ich jakości i zdolności do pokrycia strat. Kategoria 1 jest dodatkowo podzielona na nieograniczoną i ograniczoną. Zasady podziału środków własnych na kategorie wprowadzają także ograniczenia dotyczące kwot w każdej kategorii, które mogą pokrywać wymogi kapitałowe w celu zapewnienia dostępności pozycji w razie potrzeby pokrycia strat.

Towarzystwo określiło zasady klasyfikacji środków własnych do poszczególnych kategorii oraz ich dostępność.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku wysokość podstawowych środków własnych Towarzystwa, po odliczeniach wyniosła 1 970 074 tys. zł i składała się z kapitału zakładowego w wysokości 41 000 tys. zł oraz rezerwy uzgodnieniowej w wysokości 1 929 074 tys. zł.

Zgodnie z formularzem S.23.01 (przedstawionym poniżej, w tys. zł), według metodologii Wypłacalność II, Towarzystwo posiada wyłącznie środki własne z Kategorii 1, nieograniczonej. Na dzień 31 grudnia 2017 roku nie występowały pozycje środków, które mogłyby być zaklasyfikowane do innych kategorii niż 1.

	Ogółem	Kategoria 1 nieograniczona	Kategoria 1 ograniczona	Kategoria 2	Kategoria 3
Podstawowe środki własne przed odliczeniem z tytułu udziałów w innych instytucjach sektora finansowego zgodnie z art. 68 rozporządzenia delegowanego (UE) 2015/35					
Kapitał zakładowy (wraz z akcjami własnymi)	41 000	41 000	0	0	0
Rezerwa uzgodnieniowa	1 929 074	1 929 074	0	0	0
Środki własne ze sprawozdań finansowych, które nie powinny być uwzględnione w rezerwie uzgodnieniowej i nie spełniają kryteriów klasyfikacji jako środki własne wg Wypłacalność II					
Środki własne ze sprawozdań finansowych, które nie powinny być uwzględnione w rezerwie uzgodnieniowej i nie spełniają kryteriów klasyfikacji jako środki własne wg Wypłacalność II	0	0	0	0	0
Odliczenia					
Wartość odliczeń z tytułu udziałów kapitałowych w instytucjach finansowych i kredytowych	0	0	0	0	0
Podstawowe środki własne ogółem po odliczeniach	1 970 074	1 970 074	0	0	0
Uzupełniające środki własne					
Uzupełniające środki własne ogółem	0	0	0	0	0
Dostępne i dopuszczone środki własne					
Kwota dostępnych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR)	1 970 074	1 970 074	0	0	0
Kwota dostępnych środków własnych na pokrycie MCR	1 970 074	1 970 074	0	0	0
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie SCR	1 970 074	1 970 074	0	0	0
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie MCR	1 970 074	1 970 074	0	0	0
SCR	748 861	0	0	0	0
MCR	187 215	0	0	0	0
Wskaźnik dopuszczonych środków własnych do SCR	263,08%	0	0	0	0
Wskaźnik dopuszczonych środków własnych do MCR	1052,30%	0	0	0	0

W poniższej tabeli zaprezentowano informacje dotyczące struktury, wysokości i jakości środków własnych na koniec bieżącego okresu sprawozdawczego oraz na koniec poprzedniego okresu sprawozdawczego łącznie z informacją na temat zmian w każdej kategorii, które zaszły w okresie sprawozdawczym (w tys. zł):

Nationale-Nederlanden Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.

ul. Topiel 12, 00-342 Warszawa

Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej

	Ogółem 2016	Ogółem 2017	Zmiana
Podstawowe środki własne przed odliczeniem z tytułu udziałów w innych instytucjach sektora finansowego zgodnie z art. 68 rozporządzenia delegowanego (UE) 2015/35			
Kapitał zakładowy (wraz z akcjami własnymi)	41 000	41 000	0
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	61 232	69 104	7 872
Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (Rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny	239	1 960	1 720
Lokaty (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	3 011 550	3 084 482	72 931
Aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	4 787 618	5 489 781	702 163
Kwoty należne z umów reasekuracji	1 518	1 297	-221
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych	36 075	40 223	4 148
Należności z tytułu reasekuracji biemej	427	272	-155
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej)	23 706	2 837	-20 869
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	30 641	34 793	4 152
Pozostałe aktywa (niewykazane w innych pozycjach)	99	1 531	1 432
Aktywa razem według Wypłacalność II	7 953 106	8 726 279	773 174
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	1 377 440	1 256 384	-121 056
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	3 854 541	4 678 377	823 836
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe)	649	696	47
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników	17	51	34
Zobowiązania z tytułu depozytów zakładów reasekuracji	889	301	-588
Instrumenty pochodne	33	0	-33
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	472 724	528 088	55 363
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych	30 033	37 383	7 350
Zobowiązania z tytułu reasekuracji biemej	2 394	1 512	-882
Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)	44 370	58 168	13 799
Zobowiązania razem według Wypłacalność II	5 783 090	6 560 960	777 870
Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami	2 170 016	2 165 319	-4 696
Przewidywane dywidendy, wypłaty i obciążenia	-173 404	-195 245	-21 841
Rezerwa uzgodnieniowa	1 955 611	1 929 074	-26 537
Podstawowe środki własne ogółem po odliczeniach	1 996 611	1 970 074	-26 537
Dostępne i dopuszczone środki własne			
Kwota dostępnych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR)	1 996 611	1 970 074	-26 537
Kwota dostępnych środków własnych na pokrycie MCR	1 996 611	1 970 074	-26 537
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie SCR	1 996 611	1 970 074	-26 537
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie MCR	1 996 611	1 970 074	-26 537

Na zmianę wartości środków własnych w okresie 2017 roku wpłynęło szereg czynników, z tego jako najważniejsze należy wskazać:

- zawarcie nowych umów ubezpieczenia;
- wypłatę dywidendy;
- akumulację wartości środków własnych zgodnie ze założonymi stopami wolnymi od ryzyka;
- zmiany w otoczeniu ekonomicznym wpływające na krzywe stóp procentowych wykorzystywanych do wyceny aktywów i zobowiązań;

Warszawa, 10 kwietnia 2018 r.

- zmiany założeń nie-ekonomicznych wpływające na zmianę wyceny zobowiązań (rezerw techniczno-ubezpieczeniowych).

Przedstawiony w powyższym zestawieniu spadek podstawowych środków własnych w 2017 roku w porównaniu do roku 2016 o 26 537 tys. zł w głównej mierze wynika z wyższej wartości dywidendy przewidywanej do wypłaty w 2018 roku w stosunku do tej wypłaconej w roku 2017.

Znaczny procentowy wzrost wartości rzeczowych aktywów trwałych w 2017 roku związany był z zakupem zorganizowanej części przedsiębiorstwa Nationale-Nederlanden Usługi Finansowe S.A. i przejęciem sprzętu informatycznego użytkowanego przez pracowników odpowiedzialnych za obsługę klientów Towarzystwa.

Wzrost aktywów finansowych w 2017 roku związany był między innymi z napływem środków związanych z nową sprzedażą polis oraz wzrostem wartości aktywów w wyniku wzrostów na rynkach finansowych.

Rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe wzrosły w roku 2017 o kwotę 703 mln zł. Przyczyna tego wzrostu wyniku z szeregu czynników do których należy wskazać między innymi:

- wzrost wartości ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych wynikający głównie ze wzrostu wartości jednostek uczestnictwa, jak również z rozpoznania dodatkowych składek oraz lepszego niż zakładane utrzymania portfela (737 mln zł)
- wzrost najlepszego oszacowania z uwagi na polisy zawarte w 2017 roku (237 mln zł)
- zmianę najlepszego oszacowania z uwagi na rozwój portfela, w tym przyjęte składki, wypłacone odszkodowania, poniesione koszty, rozpoznane marże (-409 mln zł)
- zmian najlepszego oszacowania wynikający ze zmian założeń nierynkowych (97 mln zł)
- zmian najlepszego oszacowania wynikający ze zmian założeń ekonomicznych (8 mln zł)
- zmiana najlepszego oszacowania wynikająca z rozwoju stopy procentowej (73 mln zł)
- zmian w wysokości marginesu ryzyka (-50 mln zł)

Zmiana wartości odroczonego podatku dochodowego w 2017 roku wynika wprost ze zmian dokonanych na poszczególnych składnikach bilansu ekonomicznego.

Zmiana sumy aktywów w 2017 roku (wzrost o 773 174 tys. zł), jak i zmiana sumy zobowiązań (wzrost o 777 870 tys. zł), skutkowały zmianą nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami, a co za tym idzie spadkiem środków własnych Towarzystwa o 4 696 tys. zł w porównaniu do ubiegłego roku sprawozdawczego.

Kapitał zakładowy Towarzystwa nie uległ zmianie w 2017 roku.

W 2017 roku Towarzystwo nie emitowało oraz nie umarzało elementów środków własnych.

Rezerwa uzgodnieniowa

Rezerwa uzgodnieniowa Towarzystwa jest równa łącznej nadwyżce aktywów nad zobowiązaniami, pomniejszonej o następujące elementy:

- pozostałe pozycje podstawowych środków własnych (w tym kapitał zakładowy)
- przewidywane dywidendy, wypłaty i obciążenia (w tym podatek od niektórych instytucji finansowych, stanowiący obciążenie finansowe dla zakładu, w wysokości równej obciążeniom przewidywanym z tytułu tego podatku w okresie kolejnych 12 miesięcy).

Różnice pomiędzy kapitałem własnym wykazanym w rocznym sprawozdaniu finansowym a podstawowymi środkami własnymi obliczonymi zgodnie z zasadami wypłacalności

Różnice pomiędzy kapitałem własnym zaprezentowanym w rocznym sprawozdaniu finansowym sporządzonym według zasad rachunkowości a podstawowymi środkami własnymi wyznaczonymi według zasad wypłacalności wynikają głównie z:

- różnic w wycenie poszczególnych pozycji bilansu:
  - eliminacji z bilansu sporządzanego zgodnie z zasadami wypłacalności aktywowanych kosztów akwizycji (ref. D.1.1.) oraz wartości materialnych i prawnych (ref. D.1.2),
  - odmiennych zasad wyceny lokat, dłużnych papierów wartościowych i udziałów w jednostkach powiązanych (ref. D.1.4.),
  - odmiennych zasad wyceny rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (ref. D.2.),
  - zmiany w wartościach aktywa (ref. D.1.3.) i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego (ref. D.3.3.) spowodowanej zastosowaniem różnych wycen dla niektórych pozycji bilansu ekonomicznego, podczas gdy podstawa opodatkowania tych elementów pozostała taka sama,
- wartości przewidywanych dywidend oraz wypłat i obciążeń (podatek od niektórych instytucji finansowych).

Przewidywane dywidendy oraz wypłaty i obciążenia dla celów wypłacalności pomniejszają środki własne, natomiast w bilansie sporządzonym według zasad rachunkowości dywidendy są ujmowane dopiero po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego i podjęciu uchwały przez walne zgromadzenie akcjonariuszy o podziale zysku, zaś podatek od niektórych instytucji finansowych jest ujmowany na bieżąco, według stanu aktywów na ostatni dzień miesiąca.

Dla celów wypłacalności zostało przyjęte założenie, że 100% wyniku netto Towarzystwa zostanie wypłacone w formie dywidendy dla udziałowców i taka wartość została uwzględniona, jako przewidywana dywidenda pomniejszająca środki własne.

Przewidywane obciążenia stanowi natomiast wartość podatku od niektórych instytucji finansowych w okresie kolejnych 12 miesięcy, wyliczona, jako dwunastokrotność szacowanego miesięcznego zobowiązania z tytułu tego podatku.

Zasady wyceny aktywów i zobowiązań zgodnie z wymogami wypłacalności oraz różnice pomiędzy podstawami, metodami i założeniami stosowanymi przy wycenie dla celów wypłacalności a stosowanymi dla celów rachunkowości zostały opisane w rozdziale D Wycena dla celów wypłacalności.

W poniższej tabeli przedstawiono uzgodnienie kapitału prezentowanego w sprawozdaniu finansowym zgodnie z zasadami rachunkowości do nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami i podstawowych środków własnych obliczonych dla celów wypłacalności na dzień 31 grudnia 2017 roku (w tys. zł).

Dane na 31 grudnia 2017 roku w tys. zł	2017	Ref.
Kapitał własny	892 781	
Eliminacja aktywowanych kosztów akwizycji	-228 486	D.1.1.
Efekt podatku odroczonego z tytułu różnic w wycenie aktywowanych kosztów akwizycji	43 412	D.1.3., D.3.3.
Eliminacja wartości niematerialnych i prawnych	-22 270	D.1.2.
Efekt podatku odroczonego z tytułu różnic w wycenie wartości niematerialnych i prawnych	4 231	D.1.3., D.3.3.
Różnice z wyceny aktywów - lokaty	97 164	D.1.4.
Efekt podatku odroczonego z tytułu różnic w wycenie aktywów - lokaty	-18 461	D.1.3., D.3.3.
Różnice z wyceny pozostałych aktywów	-1 624	D.1.4.
Efekt podatku odroczonego z tytułu różnic w wycenie pozostałych aktywów	308	D.1.3., D.3.3.
Różnice z wyceny rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	1 750 668	D.2.
Efekt podatku odroczonego z tytułu różnic w wycenie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-332 627	D.1.3., D.3.3.
Różnice z wyceny zobowiązań, w tym umów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych	1 090	D.3.2., D.3.4., D.3.5.
Efekt podatku odroczonego z tytułu różnic w wycenie zobowiązań	-207	D.1.3., D.3.3.
Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami	2 165 319	
Przewidywane dywidendy, wypłaty i obciążenia	-195 245	
Podstawowe środki własne	1 970 074	

E.2. Kapitałowy wymóg wypłacalności i minimalny wymóg kapitałowy

Kapitałowy wymóg wypłacalności (SCR)

Kapitałowy wymóg wypłacalności spółki obliczany jest na podstawie metody nazywanej Formułą Standardową. Szczegóły Formuły Standardowej obliczania kapitałowego wymogu wypłacalności zdefiniowane są w Rozporządzeniu Delegowanym Komisji (UE) 2015/35 z dnia 10 października 2014 r. uzupełniającym dyrektywę Wypłacalność II. Uwzględnione szczegółowe obszary dotyczą między innymi:

- metod, założeń i kalibracji dla Formuły Standardowej kapitałowego wymogu wypłacalności na podstawie 99,5 % wartości narażonej na ryzyko w perspektywie jednego roku
- podzbioru parametrów standardowych dotyczących ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach na życie, ubezpieczeniach zdrowotnych,
- parametrów zależności Formuły Standardowej.

W systemie Wypłacalność II całkowity kapitałowy wymóg wypłacalności zakładu ubezpieczeń wyznaczany jest w oparciu o oszacowane kapitały dla poszczególnych ryzyk w podziale na moduły oraz podmoduły. W następnym etapie, w standardowym rozwiązaniu Wypłacalność II, poszczególne wymogi z podmodułów/modułów są agregowane metodą wariancji-kowariancji, umożliwiając uwzględnienie efektu dywersyfikacji. W przypadku podmodułu opartego na metodzie scenariuszowej wymagającej ponownego obliczenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w celu określenia zmiany środków własnych Towarzystwo wykorzystuje metodologię portfeli replikujących zgodnie z artykułem 83 Rozporządzenia Delegowanego.

Korekta z tytułu zdolności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych do pokrywania strat związana jest ograniczaniem ryzyka przez przyszłe świadczenia uznaniowe w odniesieniu do ryzyka w ubezpieczeniach na życie oraz ryzyka w ubezpieczeniach zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń na życie. Zobowiązania Towarzystwa wynikające z zawartych polis charakteryzują się nieistotnymi przyszłymi świadczeniami uznaniowymi i w związku z powyższym nie ma zastosowania korekta z tytułu zdolności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych do pokrywania strat.

Towarzystwo oblicza korektę z tytułu zdolności odroczonego podatku dochodowego do pokrywania strat jako zmianę wartości odroczonego podatku dochodowego Towarzystwa spowodowaną nagłą

stratą równą sumie (a) podstawowego kapitałowego wymogu wypłacalności, (b) wymogu kapitałowego dla ryzyka operacyjnego.

W przypadku gdy dla inwestycji w formie funduszy zbiorowego inwestowani nie można zastosować metody opartej na ocenie ze względu na pierwotne ryzyko, kapitałowy wymóg wypłacalności Towarzystwo oblicza na podstawie docelowej alokacji aktywów bazowych dla wszystkich właściwych podmodułów wymogu kapitałowego zgodnie z artykułem 84 Rozporządzenia Delegowanego.

Dla wyznaczenia kapitałowego wymogu wypłacalności metodą standardową Towarzystwo nie stosuje parametrów specyficznych zgodnie art. 104 ust. 7 Dyrektywy 2009/138/WE.

Poniższe zestawienia prezentują kapitałowy wymóg wypłacalności i podstawowy wymóg kapitałowy na dzień 31 grudnia 2017 roku (w tys. zł).

Kapitałowy wymóg wypłacalności (SCR)	2017
Podstawowy kapitałowy wymóg wypłacalności	877 733
Ryzyko operacyjne	46 787
Zdolność rezerw techniczno-ubezpieczeniowych do pokrywania strat	0
Zdolności odroczonej podatków dochodowych do pokrywania strat	-175 659
Wymóg kapitałowy dla działalności prowadzonej zgodnie z art. 4 dyrektywy 2003/41/WE	0
Kapitałowy wymóg wypłacalności	748 861

Podstawowy kapitałowy wymóg wypłacalności (w tys. zł)

Podstawowy kapitałowy wymóg wypłacalności	2017
Ryzyko rynkowe	233 366
Ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta	8 407
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	730 268
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach zdrowotnych	147 358
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach innych niż ubezpieczenia na życie	0
Dywersyfikacja	-241 666
Ryzyko z tytułu wartości niematerialnych i prawnych	0
Podstawowy kapitałowy wymóg wypłacalności	877 733

Posiadane środki własne pozwalają na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności z nadwyżką – współczynnik wypłacalności wynosi 263,08 %.

Dodatkowe informacje dotyczące kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR) można znaleźć w formularzu S.25.01.01.01 Kapitałowy wymóg wypłacalności - dla podmiotów stosujących Formułę Standardową zawartym w sekcji F niniejszego sprawozdania.

Minimalny wymóg kapitałowy (MCR)

Wypłacalność II określa minimalny wymóg kapitałowy przy poziomie wartości narażonej na ryzyko wynoszącym 85% oraz zawiera zasady, zgodnie z którymi wymóg ten ma być obliczany. Minimalny wymóg kapitałowy (MCR) jest obliczany zgodnie z Rozdziałem VII Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/35 z dnia 10 października 2014 roku. Obliczenie MCR łączy formułę liniową o dolnej granicy 25% i górnej granicy 45% kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR) obliczoną przy zastosowaniu Formuły Standardowej. MCR podlega nieprzekraczalnemu dolnemu progowi 3 700 000 EUR. Na komponent liniowy MCR składają się rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe (w podziale wymaganym przez artykuł 251 Rozporządzenia Delegowanego) oraz całkowita suma na ryzyku będąca sumą, w odniesieniu do każdej umowy, sum na ryzyku umów ubezpieczenia.

Poniższe zestawienie prezentuje minimalny wymóg kapitałowy na dzień 31 grudnia 2017 roku.

Minimalny wymóg kapitałowy (w tys. zł)

Minimalny wymóg kapitałowy	2017
Kwota dostępnych środków własnych na pokrycie MCR	1 970 074
Kategoria 1 – nieograniczona	1 970 074
Kategoria 1 – ograniczona	0
Kategoria 2	0
Minimalny wymóg kapitałowy	187 215
Stosunek dopuszczonych środków własnych do MCR	1052%

Poniższa tabela zawiera natomiast dane wejściowe do obliczenia minimalnego wymogu kapitałowego na dzień 31 grudnia 2017 roku (załącznik S.28.01.01 do niniejszego sprawozdania).

Minimalny wymóg kapitałowy	2017
Linowy MCR	180 479
SCR	748 861
Górny próg MCR	336 987
Dolny próg MCR	187 215
Łączny MCR	187 215
Nieprzekraczalny dolny próg MCR	15 724
Minimalny wymóg kapitałowy	187 215

Nie odnotowano istotnych zmian kapitałowego wymogu wypłacalności oraz minimalnego wymogu kapitałowego w okresie sprawozdawczym 2017 roku.

E.3. Zastosowanie podmodułu ryzyka cen akcji opartego na duracji do obliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności

W Towarzystwie nie ma zastosowania podmodułu ryzyka cen akcji opartego na duracji.

E.4. Różnice między formułą standardową a stosowanym modelem wewnętrznym

Towarzystwo nie stosuje modelu wewnętrznego na potrzeby wyznaczenia kapitałowego wymogu wypłacalności.

E.5. Niezgodność z minimalnym wymogiem kapitałowym i niezgodność z kapitałowym wymogiem wypłacalności

W okresie sprawozdawczym, za rok 2017, oraz na dzień bilansowy przygotowania sprawozdania na temat wypłacalności i kondycji finansowej nie zachodziły żadne przypadki niezgodności z minimalnym wymogiem kapitałowym lub istotnej niezgodności z kapitałowym wymogiem wypłacalności zakładu ubezpieczeń. Jednocześnie w okresie roku 2017 nie zaszły istotne zmiany kapitałowego wymogu wypłacalności oraz minimalnego wymogu kapitałowego.

E.6. Wszelkie inne informacje

Nie odnotowano innych istotnych zmian w zakresie zarządzania kapitałem Towarzystwa w okresie sprawozdawczym, tj. od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku.

Dodatkowe kwestie

W związku z wypełnieniem wymogu wynikającego z art.288 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej Towarzystwo informuje, iż dane statystyczne dotyczące postępowań pozasądowych, o których mowa w rozdziale 4 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym z udziałem Zakładu ubezpieczeń są publikowane na stronie internetowej Towarzystwa pod adresem:

<https://www.nn.pl/raporty-finansowe>.

F. Formularze ilościowe

F.1. Formularz S.02.01.02

Pozycje bilansowe

Aktywa		Wartość bilansowa wg Wypłacalność II
		C0010
Wartości niematerialne i prawne	R0030	0
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	R0040	69 104
Nadwyżka na funduszu świadczeń emerytalnych	R0050	0
Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (Rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny	R0060	1 960
Lokaty (inne niż aktywa ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	R0070	3 084 482
Nieruchomości (inne niż do użytku własnego)	R0080	0
Udziały w zakładach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	R0090	64 063
Akcje i udziały	R0100	0
Akcje i udziały – notowane	R0110	0
Akcje i udziały – nienotowane	R0120	0
Obligacje	R0130	2 528 891
Obligacje państwowe	R0140	2 341 106
Obligacje korporacyjne	R0150	187 785
Strukturyzowane papiery wartościowe	R0160	0
Zabezpieczone papiery wartościowe	R0170	0
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	R0180	287 579
Instrumenty pochodne	R0190	1 220
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	R0200	202 729
Pozostałe lokaty	R0210	0
Aktywa posiadane z tytułu ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0220	5 489 781
Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie	R0230	0
Pożyczki pod zastaw polisy	R0240	0
Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie dla osób fizycznych	R0250	0
Pozostałe pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie	R0260	0
Kwoty należne z umów reasekuracji dla zobowiązań wynikających z ubezpieczeń:	R0270	1 297
Innych niż ubezpieczenia na życie i zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	R0280	0
Innych niż ubezpieczenia na życie z wyłączeniem zdrowotnych	R0290	0

		Wartość bilansowa wg Wypłacalność II
Zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	R0300	0
Na życie i zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń na życie, z wyłączeniem zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0310	995
Zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń na życie	R0320	143
Na życie z wyłączeniem zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0330	852
Ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0340	301
Depozyty u cedentów	R0350	0
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych	R0360	40 223
Należności z tytułu reasekuracji biernej	R0370	272
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej)	R0380	2 837
Akcje własne (posiadane bezpośrednio)	R0390	0
Kwoty należne, dotyczące pozycji środków własnych lub kapitału założycielskiego, do których opłacenia wezwano, ale które nie zostały jeszcze opłacone.	R0400	0
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	R0410	34 793
Pozostałe aktywa (niewykazane w innych pozycjach)	R0420	1 531
Aktywa ogółem	R0500	8 726 279
Zobowiązania		C0010
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia inne niż ubezpieczenia na życie	R0510	0
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia inne niż ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych)	R0520	0
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0530	0
Najlepsze oszacowanie	R0540	0
Margines ryzyka	R0550	0
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie)	R0560	0
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0570	0
Najlepsze oszacowanie	R0580	0
Margines ryzyka	R0590	0
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	R0600	1 256 384
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń na życie)	R0610	-269 508
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0620	0
Najlepsze oszacowanie	R0630	-292 119
Margines ryzyka	R0640	22 612

		Wartość bilansowa wg Wypłacalność II
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	R0650	1 525 892
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0660	0
Najlepsze oszacowanie	R0670	1 456 105
Margines ryzyka	R0680	69 787
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0690	4 678 377
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0700	0
Najlepsze oszacowanie	R0710	4 494 132
Margines ryzyka	R0720	184 245
Zobowiązania warunkowe	R0740	0
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe)	R0750	696
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników	R0760	51
Zobowiązania z tytułu depozytów zakładów reasekuracji	R0770	301
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	R0780	528 088
Instrumenty pochodne	R0790	0
Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	R0800	0
Zobowiązania finansowe inne niż zobowiązania wobec instytucji kredytowych	R0810	0
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych	R0820	37 383
Zobowiązania z tytułu reasekuracji biernej	R0830	1 512
Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)	R0840	58 168
Zobowiązania podporządkowane	R0850	0
Zobowiązania podporządkowane niewłączone do BOF	R0860	0
Zobowiązania podporządkowane włączone do BOF	R0870	0
Pozostałe zobowiązania (niewykazane w innych pozycjach)	R0880	0
Zobowiązania ogółem	R0900	6 560 960
Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami	R1000	2 165 319

F.2. Formularz S.05.01.02

Składki, odszkodowania i świadczenia wg linii biznesowych

		Linie biznesowe dla zobowiązań z tytułu ubezpieczeń na życie					Zobowiązania z tytułu reasekuracji ubezpieczeń na życie		Ogółem	
		Ubezpieczenia zdrowotne	Ubezpieczenia z udziałem w zyskach	Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	Pozostałe ubezpieczenia na życie	Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	Reasekuracja ubezpieczeń zdrowotnych	Reasekuracja ubezpieczeń na życie	
		C0210	C0220	C0230	C0240	C0250	C0260	C0270	C0280	C0300
Składki przypisane										
Brutto	R1410	294 766	154 452	1 017 011	220 828	0	0	0	0	1 687 058
Udział zakładow reasekuracji	R1420	2 832	144	1 001	5 488	0	0	0	0	9 466
Netto	R1500	291 934	154 308	1 016 010	215 340	0	0	0	0	1 677 592
Składki zarobione										
Brutto	R1510	290 800	155 666	1 017 202	216 276	0	0	0	0	1 679 943
Udział zakładow reasekuracji	R1520	2 832	144	1 001	5 488	0	0	0	0	9 466
Netto	R1600	287 967	155 522	1 016 201	210 788	0	0	0	0	1 670 477
Odszkodowania i świadczenia										
Brutto	R1610	111 255	255 495	644 022	40 012	0	0	0	0	1 050 784
Udział zakładow reasekuracji	R1620	1 760	233	104	2 613	0	0	0	0	4 711
Netto	R1700	109 494	255 262	643 918	37 399	0	0	0	0	1 046 073
Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych										
Brutto	R1710	0	59 963	-707 272	-27 196	0	0	0	0	-674 504
Udział zakładow reasekuracji	R1720	0	0	141	0	0	0	0	0	141
Netto	R1800	0	59 963	-707 413	-27 196	0	0	0	0	-674 645
Koszty poniesione	R1900	92 207	18 265	67 132	206 781	0	0	0	0	384 384
Pozostałe koszty	R2500									1 934
Koszty ogółem	R2600									386 318

F.3. Formularz S.12.01.02

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie i ubezpieczeń zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń na życie

		Ubezpieczenia z udziałem w zyskach		Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym		Pozostałe ubezpieczenia na życie		Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	Przejęta reasekuracja	Ogółem (Ubezpieczenia na życie inne niż zdrowotne, w tym ubezpieczenia na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	
		C0020	C0030	C0040	C0050	C0060	C0070	C0080	C0090	C0100	C0150
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie											
	R0010	0	0			0			0	0	0
Kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz reasekuracji finansowej, po dokonaniu korekty ze względu na oczekiwane straty w związku z niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta, związane z rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi obliczamy łącznie – Ogółem											
	R0020	0	0			0			0	0	0
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane jako suma najlepszego oszacowania i marginesu ryzyka											
Najlepsze oszacowanie											
	R0030	1 816 345 178		0	4 494 132 215		-342 242 962	-17 997 283	0	0	5 950 237 148
Kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz reasekuracji finansowej po dokonaniu korekty ze względu na oczekiwane straty w związku z niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta – Ogółem											
	R0080	0		0	301 197		757 812	94 340	0	0	1 153 350

Nationale-Nederlanden Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.

ul. Topiel 12, 00-342 Warszawa

Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej

	Ubezpieczenia z udziałem w zyskach	Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym				Pozostałe ubezpieczenia na życie			Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami ubezpieczeniowymi innymi niż zobowiązania z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	Przejęta reasekuracja	Ogółem (Ubezpieczenia na życie inne niż zdrowotne, w tym ubezpieczenia na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)			
		C0020	C0030	C0040	C0050	C0060	C0070	C0080				C0090	C0100	C0150
Najlepsze oszacowanie pomniejszone o kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz z reasekuracji finansowej – Ogółem	R0090	1 816 345 178			0	4 493 831 018				-343 000 774	-18 091 623	0	0	5 949 083 799
Margines ryzyka	R0100	10 060 920	184 244 836			59 725 814						0	0	254 031 570
Kwota wynikająca z zastosowania przepisów przejściowych dotyczących rezerw techniczno-ubezpieczeniowych														
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0110	0	0			0				0	0	0	0	0
Najlepsze oszacowanie	R0120	0			0	0				0	0	0	0	0
Margines ryzyka	R0130	0	0			0				0	0	0	0	0
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ogółem	R0200	1 826 406 098	4 678 377 051			-300 514 431				0	0	0	0	6 204 268 718

	Ubezpieczenia na życie (bepośrednia działalność ubezpieczeniowa)	Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	Reasekuracja ubezpieczeń zdrowotnych (przyjęta reasekuracja)	Ogółem (Ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń na życie)						
					C0160	C0170	C0180	C0190	C0200	C0210
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0010	0			0	0	0	0	0	
Kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz reasekuracji finansowej, po dokonaniu korekty ze względu na oczekiwane straty w związku z niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta, związane z rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi obliczanymi łącznie – Ogółem	R0020	0			0	0	0	0	0	
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane jako suma najlepszego oszacowania i marginesu ryzyka										
Najlepsze oszacowanie										
Najlepsze oszacowanie brutto	R0030		-292 119 088	0	0	0	0	0	-292 119 088	
Kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz reasekuracji finansowej po dokonaniu korekty ze względu na oczekiwane straty w związku z niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta – Ogółem	R0080		143 162	0	0	0	0	0	143 162	
Najlepsze oszacowanie pomniejszone o kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz z reasekuracji finansowej – Ogółem	R0090		-292 262 250	0	0	0	0	0	-292 262 250	
Margines ryzyka	R0100				0	0	0	0	22 611 583	
Kwota wynikająca z zastosowania przepisów przejściowych dotyczących rezerw techniczno-ubezpieczeniowych										
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0110				0	0	0	0	0	
Najlepsze oszacowanie	R0120		0	0	0	0	0	0	0	
Margines ryzyka	R0130	0			0	0	0	0	0	
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ogółem	R0200	-269 507 505			0	0	0	0	-269 507 505	

Warszawa, 10 kwietnia 2018 r.

F.4. Formularz S.23.01.01

Środki własne

	Ogółem / Total	Tier 1 - nieograniczone	Tier 1 - ograniczone	Tier 2	Tier 3
	C0010	C0020	C0030	C0040	C0050
Podstawowe środki własne przed odliczeniem z tytułu udziałów w innych instytucjach sektora finansowego zgodnie z art. 68 rozporządzenia delegowanego (UE) 2015/35					
Kapitał zakładowy (wraz z akcjami własnymi)	R0010	41 000	41 000	0	0
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej związana z kapitałem zakładowym	R0030	0	0	0	0
Kapitał założycielski, wkłady/składki członkowskie lub równoważna pozycja podstawowych środków własnych w przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej i innych towarzystw ubezpieczeń opartych na zasadzie wzajemności	R0040	0	0	0	0
Podporządkowane fundusze udziałowe/członkowskie w przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej i innych towarzystw ubezpieczeń opartych na zasadzie wzajemności	R0050	0	0	0	0
Fundusze nadwyżkowe	R0070	0	0	0	0
Akcje uprzywilejowane	R0090	0	0	0	0
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej związana z akcjami uprzywilejowanymi	R0110	0	0	0	0
Rezerwa uzgodnieniowa	R0130	1 929 074	1 929 074	0	0
Zobowiązania podporządkowane	R0140	0	0	0	0
Kwota odpowiadająca wartości aktywów netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	R0160	0	0	0	0
Pozostałe pozycje środków własnych zatwierdzone przez organ nadzoru jako podstawowe środki własne, niewymienione powyżej	R0180	0	0	0	0
Środki własne ze sprawozdań finansowych, które nie powinny być uwzględnione w rezerwie uzgodnieniowej i nie spełniają kryteriów klasyfikacji jako środki własne wg Wypłacalność II					
Środki własne ze sprawozdań finansowych, które nie powinny być uwzględnione w rezerwie uzgodnieniowej i nie spełniają kryteriów klasyfikacji jako środki własne wg Wypłacalność II	R0220	0	0	0	0
Odliczenia					
Wartość odliczeń z tytułu udziałów kapitałowych w instytucjach finansowych i kredytowych	R0230	0	0	0	0
Podstawowe środki własne ogółem po odliczeniach	R0290	1 970 074	1 970 074	0	0
Uzupełniające środki własne					
Neopłacony kapitał zakładowy, do którego opłacenia nie wezwano i który może być wezwany do opłacenia na żądanie	R0300	0	0	0	0
Neopłacony kapitał założycielski, wkłady/składki członkowskie lub równoważna pozycja podstawowych środków własnych w przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej i innych towarzystw ubezpieczeń opartych na zasadzie wzajemności, do których opłacenia nie wezwano i które mogą być wezwane do opłacenia na żądanie	R0310	0	0	0	0
Neopłacone akcje uprzywilejowane, do których opłacenia nie wezwano i które mogą być wezwane do opłacenia na żądanie	R0320	0	0	0	0
Prawnie wiążące zobowiązania do subskrypcji i opłacenia na żądanie zobowiązań podporządkowanych	R0330	0	0	0	0
Akredytywy i gwarancje zgodne z art. 96 pkt 2 dyrektywy 2009/138/WE	R0340	0	0	0	0
Akredytywy i gwarancje inne niż zgodne z art. 96 pkt 2 dyrektywy 2009/138/WE	R0350	0	0	0	0
Dodatkowe wkłady od członków zgodnie z art. 96 ust. 3 akapit pierwszy dyrektywy 2009/138/WE	R0360	0	0	0	0
Dodatkowe wkłady od członków – inne niż zgodnie z art. 96 ust. 3 akapit pierwszy dyrektywy 2009/138/WE	R0370	0	0	0	0
Pozostałe uzupełniające środki własne	R0390	0	0	0	0
Uzupełniające środki własne ogółem	R0400	0	0	0	0
Dostępne i dopuszczone środki własne / Available and eligible own funds					
Kwota dostępnych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR)	R0500	1 970 074	1 970 074	0	0
Kwota dostępnych środków własnych na pokrycie MCR	R0510	1 970 074	1 970 074	0	0
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie SCR	R0540	1 970 074	1 970 074	0	0
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie MCR	R0550	1 970 074	1 970 074	0	0
SCR	R0580	748 861	0	0	0
MCR	R0600	187 215	0	0	0
Stosunek dopuszczonych środków własnych do SCR	R0620	263,08%	0	0	0
Stosunek dopuszczonych środków własnych do MCR	R0640	1 052,30%	0	0	0

		C0060	
Rezerwa uzgodnieniowa			
Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami	R0700	2 165 319	
Akcje własne (posiadane bezpośrednio i pośrednio)	R0710	0	
Przewidywane dywidendy, wypłaty i obciążenia	R0720	195 245	
Pozostałe pozycje podstawowych środków własnych	R0730	41 000	
Korekta ze względu na wydzielone pozycje środków własnych w ramach portfeli objętych korektą dopasowującą i funduszy wyodrębnionych	R0740	0	
Rezerwa uzgodnieniowa	R0760	1 929 074	
Oczekiwane zyski / Expected profits			
Oczekiwane zyski z przyszłych składek – Działalność w zakresie ubezpieczeń na życie	R0770	1 078 284	
Oczekiwane zyski z przyszłych składek – Działalność w zakresie ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	R0780	0	
Oczekiwane zyski z przyszłych składek - Ogółem	R0790	1 078 284	

F.5. Formularz S.25.01.21

Kapitałowy wymóg wypłacalności – dla podmiotów stosujących formułę standardową

		Kapitałowy wymóg wypłacalności brutto	Parametry specyficzne dla zakładu	Uproszczenia
		C0110	C090	C0100
Ryzyko rynkowe	R0010	233 366		Brak
Ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta	R0020	8 407		
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	R0030	730 268	Brak	Brak
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach zdrowotnych	R0040	147 358	Brak	Brak
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach innych niż ubezpieczenia na życie	R0050	0	Brak	Brak
Dywersyfikacja	R0060	-241 666		
Ryzyko z tytułu wartości niematerialnych i prawnych	R0070	0		
Podstawowy kapitałowy wymóg wypłacalności	R0100	877 733		

Obliczanie kapitałowego wymogu wypłacalności		C0100
Ryzyko operacyjne	R0130	46 787
Zdolność rezerw techniczno-ubezpieczeniowych do pokrywania strat	R0140	0
Zdolności odroczonych podatków dochodowych do pokrywania strat	R0150	-175 659
Wymóg kapitałowy dla działalności prowadzonej zgodnie z art. 4 dyrektywy 2003/41/WE	R0160	0
Kapitałowy wymóg wypłacalności z wyłączeniem wymogu kapitałowego	R0200	748 861
Ustanowione wymogi kapitałowe	R0210	0
Kapitałowy wymóg wypłacalności	R0220	748 861
Inne informacje na temat SCR		
Wymóg kapitałowy dla podmodułu ryzyka cen akcji opartego na czasie trwania	R0400	0
Łączna kwota hipotetycznego kapitałowego wymogu wypłacalności dla pozostałej części	R0410	0
Łączna wartość hipotetycznego kapitałowego wymogu wypłacalności dla funduszy wyodrębnionych	R0420	0
Łączna kwota hipotetycznego kapitałowego wymogu wypłacalności dla portfeli objętych korektą dopasującą	R0430	0
Efekt dywersyfikacji ze względu na agregację nSCR dla RFF na podstawie art. 304	R0440	0

F.6. Formularz S.28.01.01

Minimalny wymóg kapitałowy – działalność ubezpieczeniowa lub reasekuracyjna prowadzona jedynie w zakresie ubezpieczeń na życie lub jedynie w zakresie ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie

Komponent formuły liniowej dla zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych z tytułu ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie

		C0010	
MCR_{NL} Wynik	R0010		
		Najlepsze oszacowanie i rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie netto (tj. po uwzględnieniu reasekuracji biernej i spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia))	Składki przypisane w okresie ostatnich 12 miesięcy netto (tj. po uwzględnieniu reasekuracji biernej)
		C0020	C0030
Ubezpieczenia pokrycia kosztów świadczeń medycznych i reasekuracja proporcjonalna	R0020	0	0
Ubezpieczenia na wypadek utraty dochodów i reasekuracja proporcjonalna	R0030	0	0
Ubezpieczenia pracownicze i reasekuracja proporcjonalna	R0040	0	0
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu użytkowania pojazdów mechanicznych i reasekuracja proporcjonalna	R0050	0	0
Pozostałe ubezpieczenia pojazdów i reasekuracja proporcjonalna	R0060	0	0
Ubezpieczenia morskie, lotnicze i transportowe i reasekuracja proporcjonalna	R0070	0	0
Ubezpieczenia od ognia i innych szkód rzeczowych i reasekuracja proporcjonalna	R0080	0	0
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej i reasekuracja proporcjonalna	R0090	0	0
Ubezpieczenia i reasekuracja proporcjonalna kredytów i poręczeń	R0100	0	0
Ubezpieczenia kosztów ochrony prawnej i reasekuracja proporcjonalna	R0110	0	0
Ubezpieczenia świadczenia pomocy i reasekuracja proporcjonalna	R0120	0	0
Ubezpieczenia różnych strat finansowych i reasekuracja proporcjonalna	R0130	0	0
Reasekuracja nieproporcjonalna ubezpieczeń zdrowotnych	R0140	0	0
Reasekuracja nieproporcjonalna pozostałych ubezpieczeń osobowych	R0150	0	0
Reasekuracja nieproporcjonalna ubezpieczeń morskich, lotniczych i transportowych	R0160	0	0
Reasekuracja nieproporcjonalna ubezpieczeń majątkowych	R0170	0	0

Komponent formuły liniowej dla zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych z tytułu ubezpieczeń na życie

		C0040	
MCR _L Wynik	R0200	180 479	
		Najlepsze oszacowanie i rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie netto (tj. po uwzględnieniu reasekuracji biernej i spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia))	Całkowita suma na ryzyku netto (z odliczeniem umów reasekuracji i spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia))
		C0050	C0060
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń z udziałem w zyskach – świadczenia gwarantowane	R0210	1 816 345	
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń z udziałem w zyskach – przyszłe świadczenia uznaniowe	R0220	0	
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń związanych z wartością indeksu i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0230	4 493 831	
Inne zobowiązania z tytułu (reasekuracji) ubezpieczeń na życie i (reasekuracji) ubezpieczeń zdrowotnych	R0240	0	
Całkowita suma na ryzyku w odniesieniu do wszystkich zobowiązań z tytułu (reasekuracji) ubezpieczeń na życie	R0250		116 881 463

Ogólne obliczenie MCR

		C0070
Liniowy MCR	R0300	180 479
SCR	R0310	748 861
Górny próg MCR	R0320	336 987
Dolny próg MCR	R0330	187 215
Łączny MCR	R0340	187 215
Nieprzekraczalny dolny próg MCR	R0350	15 724
		C0070
Minimalny wymóg kapitałowy	R0400	187 215

Nationale-Nederlanden Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.

ul. Topiel 12, 00-342 Warszawa

Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej

Podpisy osób wchodzących w skład Zarządu

Wojciech Sass

Prezes Zarządu

Anita Bogusz

Członek Zarządu

Michał Hucal

Członek Zarządu

Jacek Koronkiewicz

Członek Zarządu

Warszawa, 10 kwietnia 2018 r.